SFÂNTUL IOAN
GURĂ DE AUR

DESPRE COMPORTAMENTUL CREȘTINULUI ÎN BISERICĂ ȘI SOCIETATE

EDITURA CUVÂNTUL VIEȚII

SERIA *FLORILEGII HRISOSTOMICE*

2

SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR

DESPRE COMPORTAMENTUL CREȘTINULUI ÎN BISERICĂ ȘI SOCIETATE

Lucrare publicată cu binecuvântarea
Preafericitului Părinte
† **DANIEL**
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Editura *Cuvântul Vieții*
a Mitropoliei Munteniei și Dobrogei
București • 2015

Editor: Preot Alexandru Atanase Barna
Redactare: Preot Adrian Agachi
Corectură: Sebastian Nazâru
Tehnoredactare: Laurenţiu Drăghicenoiu

Selecţie texte: Preot Adrian Agachi
Introducere: Preot Alexandru Atanase Barna

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
IOAN GURĂ DE AUR, sfânt
Sfântul Ioan Gură de Aur despre comportamentul creştinului în biserică şi societate / Sfântul Ioan Gură de Aur ; carte publicată cu binecuvântarea Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române. - Bucureşti : Cuvântul Vieţii, 2015

ISBN 978-973-7866-26-4

I. Daniel, patriarh al Bisericii Ortodoxe Române
276

Toate drepturile asupra prezentei ediţii sunt rezervate Editurii *Cuvântul Vieţii* a Mitropoliei Munteniei şi Dobrogei.
Orice reproducere, totală sau parţială, fără acordul scris al editorului, este strict interzisă şi se pedepseşte conform Legii drepturilor de autor.

© 2015 Editura *Cuvântul Vieţii* a Mitropoliei Munteniei şi Dobrogei
Intrarea Miron Cristea, nr. 9, sector 4, Bucureşti, 040162
+4021 3372102
editura@arhiepiscopiabucurestilor.ro

Binecuvântare

Una dintre moștenirile duhovnicești de seamă care ne-a rămas de la Sfântul Ioan Gură de Aur (c. 349-†407) este reprezentată de Dumnezeiasca Liturghie, din care fiecare credincios și cleric se hrănește spiritual pentru câștigarea vieții veșnice. Participarea la Dumnezeiasca Liturghie transformă viața creștinilor într-una sfântă, bineplăcută lui Dumnezeu și celorlalți oameni, iar pe ei îi păstrează activi în lucrarea virtuților și rodnici în facerea de fapte bune. **Așadar, comportamentul creștinului în Biserică și societate constituie un efect direct al împărtășirii tot mai depline a acestuia de viața sfântă și îndumnezeitoare a Cuvântului lui Dumnezeu, așa cum este aceasta experiată în Sfintele Taine ale Bisericii și, mai ales, în Taina Sfintei Euharistii.**

De altfel, lipsa de bună-cuviință, neatenția și desconsiderarea importanței comportamentului decent în Biserică au fost remarcate adesea de marele ierarh în scrierile sale, acesta afirmând:

> „În biserică să stăm cu evlavia cuvenită, ca nu cumva să plecăm acasă cu adaos de păcate în loc de iertare de păcate. Ce avem de făcut, ce ni se

> cere? Când înălțăm imnurile cele dumnezeiești, să fim cuprinși de multă frică și împodobiți cu evlavie, și așa să le rostim. Că sunt unii dintre cei de aici – și socot că nu sunt necunoscuți nici dragostei voastre – care, disprețuind pe Dumnezeu și socotind cuvintele Sfântului Duh niște cuvinte obișnuite, dau drumul la vorbe fără rânduială [...] și au niște purtări străine stării celei duhovnicești"[1].

Un comportament cuviincios al credinciosului în Biserică va conduce la liniștirea sa sufletească, la împărtășirea duhovnicească de cuvintele sfinte auzite acolo și la împlinirea acestora în viața sa. *Viața creștinului în lume stă sub influența directă a lucrării dumnezeiești săvârșite în Biserică, iar roadele duhovnicești ale muncii sale în societate sunt efectul conlucrării cu Dumnezeu prin credință, nădejde și dragoste.* Sfântul Ioan Gură de Aur evidențiază adesea legătura intrinsecă dintre comportamentul creștinului în societate și cel manifestat în Biserică:

> „Să împlinim toate îndatoririle ce le avem față de semenii noștri și să mulțumim totdeauna lui Dumnezeu [...]. Nu Dumnezeu are nevoie de cele ale noastre, ci noi avem nevoie de toate cele ale Lui. Mulțumirea ce I-o dăm nu-i adaugă nimic; dar pe noi ne apropie mult de Dumnezeu [...]. Aceasta este pricina pentru care și înfricoșătoarele Taine, pline de nespusă mântuire, săvârșite la fiecare slujbă, se numesc Euharistie, adică mulțumire, pentru că sunt o aducere

[1] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia I la Serafimi", 2, în: *Omilii la Ana. Omilii la David și Saul. Omilii la Serafimi*, trad. și note de Pr. Dumitru Fecioru, București, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2007, pp. 134-135.

aminte de multe binefaceri ale lui Dumnezeu față de noi, pentru că ne arată chipul purtării de grijă a lui Dumnezeu și pentru că prin toate ne pregătesc să-i mulțumim lui Dumnezeu"[2].

Atât prin exemplul său personal, cât și prin moștenirea sa duhovnicească, Sfântul Ioan Gură de Aur rămâne un model de virtute pentru fiecare creștin și, în special, pentru credincioșii de astăzi, greu încercați de mentalitatea secularizată a societății actuale, de atitudinea ostilă religiei în media, precum și de înstrăinarea tot mai pregnantă a unor curente ideologice actuale de valorile expuse în Sfânta Scriptură și în scrierile Sfinților Părinți.

Binecuvântăm apariția acestui al doilea volum din seria *Texte Hrisostomice* a Editurii „Cuvântul Vieții" a Mitropoliei Munteniei și Dobrogei, intitulat ***Despre comportamentul creștinului în biserică și societate***, nădăjduind că le va folosi duhovnicește tuturor credincioșilor mireni, precum și clericilor, astfel încât prin viața lor sfântă și prin lucrarea lor spirituală profundă să împlinească porunca Mântuitorului Hristos: *„așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, așa încât să vadă faptele voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri"* (*Matei* 5, 16).

† Daniel
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

---

[2] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a XXV-a la Matei", III, în: *Scrieri III. Omilii la Matei* (Părinți și Scriitori Bisericești, 23), trad., introd., indici și note de Pr. Dumitru Fecioru, București, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1994, p. 324.

Introducere

Sfântul Ioan Gură de Aur: desăvârșit învățător al ethosului creștin

Întrebările referitoare la comportamentul creștinului în biserică și în societate par a fi puse din ce în ce mai mult în ziua de astăzi. Aceasta pentru că, în ultimul timp, credincioșii creștin-ortodocși au fost chemați să răspundă, desigur păstrându-și conștiința curată în fața infuențelor ideologice contemporane, la multiple întrebări legate de cum trebuie asumat un mod de viață corect și cinstit în raport cu adevărul propovăduit în Biserică, dar și cu provocările din ce în ce mai diverse și mai copleșitoare ale timpurilor actuale. Creștinii care își asumă o interogație firească asupra relației dintre cuvânt și faptă, dintre litera legii și duhul viu al acesteia, dintre ceea ce este chemat să facă omul credincios și ceea ce alege, în diferite contexte, să facă, ajung, în cele din urmă, să conștientizeze că religia creștină nu este o simplă teorie, ci un mod de viață concret, autentic, presărat de gesturi, alegeri, atitudini, în care se regăsesc semnificații vechi (și înnoitoare) ale actului credinței. Un drum

în care ținta finală depășește perspectiva istoriei și a prezentului, dar care nu poate face abstracție de la diversele presiuni și obsesii ale oricărui prezent.

Se constată și faptul că, nu de puține ori, întrebările referitoare la modul de viață creștin pot reprezenta adevărate pietre de poticnire pentru creștinii ortodocși de astăzi care nu cunosc cu fidelitate tradiția Bisericii și care sunt puși în situația de a alege, în cazuri concrete, să asume anumite atitudini, să facă anumite gesturi sau acte specifice modului de viață creștin tradițional. În cadrul acestor alegeri intervin fie judecățile impuse de ceilalți, fie sentimentul unei necunoașteri stânjenitoare și, mai mult decât atât, pericolul închistării în cutume și formalități impuse și neînțelese. În fața acestora, pentru a asigura, pe de o parte, o educație pentru un comportament creștin în acord cu datele Tradiției, dar și cu provocările actuale, precum și pentru a evita, în egală măsură, formalismul, imitația fără discernământ, precum și alegerile generate de (aparenta) tensiune dintre Tradiție și modernitate, considerăm că o mai bună cunoaștere – direct de la sursă – a textelor Sfinților Părinți care ne învață ce înseamnă să fii creștin, cum se comportă un creștin și ce este de fapt cel mai important în viața unui creștin îi poate ajuta pe credincioșii Bisericii Ortodoxe să înceapă un proces de interogație și descoperire, în sensul apropierii de modul de viață propus de Sfinții Părinți ai Bisericii.

Unul dintre cei mai mari învățători și exegeți ai modului de viață (ethosul) creștin, care se fundamentează pe poruncile cuprinse în Sfânta Scriptură și care se hrănește din binecuvântările Sfintei Liturghii, este Sfântul Ierarh Ioan Gură de Aur, Arhiepiscopul Constantinopolului (cca. 349-†407). Fiind exegetul Sfintei Scripturi neegalat în întreaga

literatură patristică și autorul – conform Tradiției – al Sfintei Liturghii celei mai uzitate în cultul Bisericii Ortodoxe, învățătura Sfântului Ioan Gură de Aur despre viața și comportamentul creștinului reprezintă poate răspunsul firesc și punctul de plecare cel mai consistent pentru toți cei care își pun întrebări astăzi despre atitudinea și modul de viață creștin.

Din lectura textelor Sfântului Ioan Gură de Aur care ating tema modului de viață creștin – și acestea nu sunt puține la număr – se distinge cu precădere învățătura despre unitatea dintre cuvânt și viață, dintre act și credință, dintre comportament și starea duhovnicească a creștinului. Un examen de conștiință urmează, în mod firesc, fiecărei lecturi hrisostomice. Nu poți să nu te înspăimânți și să nu te cuprindă grija duhovnicească pentru starea sufletului și a comunității de care aparții atunci când asculți mustrările și lecțiile de viață creștină ale Sfântului Ioan Gură de Aur. În toate fragmentele prezentate în acest volum iese la lumină faptul că viața autentică a creștinului este dominată de grija concordanței depline între ceea ce este vizibil și ceea ce este invizibil, între voința de a merge la biserică și voința reală de a înainta în pocăință, între dorul de Euharistie și dorința vie de curățire sufletească. Cu alte cuvinte, nu putem avea un comportament creștin de suprafață și să rămânem mădulare vii ale Bisericii lui Hristos. În ethosul creștin primează autenticul, ascunsul, negrăitul. În fond, primează Adevărul.

> „Nu-mi trebuie aplauzele voastre, zgomotele voastre, nici aprobările voastre! Un singur lucru vreau numai: să mă ascultați în liniște, cu mintea trează și *să faceți cele ce vă spun* (s.n.). Acesteami sunt aplauzele, aceasta-mi este lauda! Dar

dacă lauzi spusele şi nu faci ce aplauzi, mai mare ţi-e osânda, mai multă vina, iar mie ruşine şi batjocură"[1].

Modul de viaţă creştin implică o trecere de la nivelul biologicului spre unul asumat al duhovnicescului. Paralelele dintre lumesc şi spiritual, regăsite atât de consistent în textele Sfântului Ioan Gură de Aur şi înţelese ca veritabile lecţii despre cât de importantă este raportarea principală la spiritual şi la Biserică, urmată în secundar de raportarea la fizic şi social, transmit cu precădere că un creştin este mai dator lui Dumnezeu decât omului. Citind textele Sfântului Ioan Gură de Aur, înţelegem că viaţa omului în Biserică porneşte de la această prioritate nenegociabilă a duhovnicescului în viaţa creştinului:

„Suntem vrednici de cea mai grea pedeapsă, dacă nu pentru alt păcat, apoi pentru nepăsarea ce-o arătăm cât stăm în biserică. Da, în timp ce profeţii psalmodiază, apostolii cântă şi Dumnezeu ne vorbeşte, mintea noastră umblă pe afară şi aducem aici în biserică toată zarva treburilor lumeşti. Nu păstrăm, în timp ce se citesc legile lui Dumnezeu, nici atâta linişte, atâta tăcere, câtă tăcere păstrează spectatorii în teatre când se citesc scrisorile împăratului. În teatre, când se citesc aceste scrisori, se scoală toată lumea în picioare: consulii, prefecţii, senatul, poporul; toţi ascultă în linişte spusele împăratului; dacă în mijlocul acestei tăceri adânci ar sări cineva şi ar începe

[1] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a XVII-a la Matei", VII, în: *Scrieri III. Omilii la Matei* (Părinţi şi Scriitori Bisericeşti 23), trad., introd., indici şi note de Pr. Dumitru Fecioru, Bucureşti, Ed. Institutului Bibic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1994, p. 230.

să strige, fapta lui ar fi socotită o insultă adusă împăratului şi i s-ar da cea mai cruntă pedeapsă. Aici însă în biserică, când se citesc scrisorile cele din cer, este mult zgomot pretudineni. Şi totuşi Cel ce a trimis aceste scrisori este cu mult mai mare decât împăratul acesta de pe pământ, iar adunarea de aici mai venerabilă decât cea din teatru"[2].

Modul de viaţă creştin transpare, conform învăţăturii practice transmise de Sfântul Ioan Gură de Aur, pornind de la diferenţa dintre perspectiva socială a existenţei şi cea eclezială. Fără a exclude socialul din viaţa bisericească, dar punând accent pe supremaţia cetăţeniei cereşti a membrilor Bisericii, ethosul creştin autentic sancţionează apetitul pentru spectaculos, transformarea spaţiului public în diverse scene pentru propagarea ideilor care nu vizează esenţialul existenţei în cetate şi împlinirea spirituală a vieţii membrilor societăţii. Ca o expresie a acestor diferenţe, regăsim la Sfântul Ioan Gură de Aur diverse paralele: între teatru şi biserică, între împăratul pământesc şi Împăratul ceresc, între constrângerea legilor omeneşti şi libertatea desăvârşită dată de împlinirea legilor lui Dumnezeu. Ne sunt puse în faţă două planuri, două realităţi care se întrepătrund: un social bazat pe o normalitate asumată de toţi cetăţenii statului şi o Biserică fundamentată în supranaturalul Revelaţiei dumnezeieşti. Modul de viaţă creştin înseamnă asumarea corectă a acestor planuri. Chiar dacă lectura rapidă a textelor hrisostomice privind *comportamentul creştin* ne-ar indica faptul că predomină ideea de reciprocitate între înţelegerea socială

[2] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a XIX-a la Matei", IX, în: *Scrieri III*..., p. 259.

și cea spirituală a comunității, în cele din urmă, în interpretarea ethosului creștin la Sfântul Ioan Gură de Aur rămâne în prim plan superioritatea fundamentării prin credință a prezenței și lucrării lui Dumnezeu în comunitate (*ecclesia*), care se manifestă și prin modul de comportare al membrilor comunității.

> „Pe vremea Apostolilor, casele erau biserici, acum biserica a ajuns casă; pe atunci nimic lumesc nu se grăia în casă, acum nimic duhovnicesc nu se grăiește în biserică; chiar aici, în biserică, ați adus piața. Dumnezeu vă grăiește, dar voi, în loc să ascultați în tăcere cele spuse, ați schimbat lucrurile și vorbiți de cu totul altceva. Și de-ați vorbi de treburile voastre! Dar nu, vorbiți și auziți cuvinte ce nu se cuvin! Din acest motiv plâng și nu voi înceta a plânge. Nu stă în puterea mea să schimb casa aceasta, biserica aceasta, cu alta. Trebuie neapărat să rămân aici până voi pleca din viața aceasta. Primiți-mă, dar, așa cum a poruncit Pavel. Pavel nu poruncise corintenilor să-l primească la masa lor, ci în inima și în sufletul lor (*2 Corinteni* 7, 2). Aceasta o cer și eu de la voi; dragostea, prietenia aceea caldă și sinceră! Dar dacă nici aceasta nu o vreți, atunci iubiți-vă cel puțin pe voi înșivă, îndepărtând din sufletul vostru trândăvia"[3].

Biserica este o casă duhovnicească, este locul în care se lucrează și se împlinește mântuirea noastră. Dar este și casă a profeților, a sfinților și a Împăratului ceresc. Totul este familiar și totul este copleșitor din perspectiva vieții duhovnicești, din perspectiva finalității vieții în Biserică. A fi acasă înseamnă a fi în

[3] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a XXXII-a la Matei", VII, în: *Scrieri III...*, p. 402.

comuniune cu cei ai casei, cu Dumnezeu și cu sfinții Săi, cu înaintașii și cu toți cei de astăzi, de vârste diferite, împreună părtași aceluiași mod de viață și aceleiași didascalii a veșniciei, ce se împlinește prin înfierea și sfințirea omului. În această casă a sufletului, loc de comuniune și centru al cetății pământești și cerești, fiecare se hrănește cu ceea ce este esențial pentru viața sa duhovnicească:

> „Nimeni să nu rămână aici cu haine murdare, ci să-și curețe haina sufletului. Auziți, femei! Auziți, bărbați! Nu avem nevoie de hainele acestea țesute cu aur, care ne împodobesc trupul, ci de hainele acelea ce ne împodobesc sufletul. Atâta vreme cât ne împodobim trupul, e greu să ne împodobim sufletul. Nu e cu putință ca, în același timp, să ne împodobim și sufletul, și trupul. Nu e cu putință ca, în același timp, să slujim și lui mamona și să ascultăm și de Hristos așa cum trebuie! Să aruncăm deci de pe noi această cumplită tiranie. N-ai îndura cu liniște să vezi pe unul că îți împodobește casa, atârnându-i perdele de aur, dar pe tine te lasă să stai gol în zdrențe. Nu știi că trebuie să împodobești mai mult pe împărat decât pe ostaș? Pentru împodobirea ostașului se fac stofe de in; pentru împărat, purpură și coroană. Tot așa și tu. Îmbracă-ți trupul cu o îmbrăcăminte mai proastă, dar sufletul îmbracă-ți-l cu purpură. Pune-i coroana și așază-l într-o trăsură înaltă și strălucitoare. Acum însă tu faci cu totul dimpotrivă. Împodobești ostașul, trupul, cu fel de fel de podoabe, dar pe împărat, sufletul, îl lași să se târâie legat în urma patimilor celor păcătoase. Nu te gândești oare că ai fost chemat la nuntă, și încă la nunta lui Dumnezeu? Nu te

gândeşti oare că în aceste săli de ospăţ sufletul poftit la nuntă trebuie să intre îmbrăcat cu haine brodate cu aur?"[4].

Ethosul creştin înseamnă transpunerea în concret a credinţei că în spiritual rezidă adevărata viaţă şi adevărata miză a (con)vieţuirii omului pe pământ. Din această prevalenţă a spiritualului în faţa materialului, a sufletului în faţa trupului, se explică şi seriile aparent divergente de atitudini, acte, gesturi, ritualuri pe care creştinii sunt datori să le îndeplinească. Unitatea dintre credinţă şi atitudine (comportament) rezultă din unitatea dintre spiritual şi trupesc în viaţa omului şi în creştinism. Din acest punct de vedere, comportamentul creştinului păstrează două coordonate: prevalenţa sensului spiritual în faţa elementelor cotidiene şi unitatea dintre spiritual şi acelaşi cotidian pe care creştinul îl descifrează şi îl înţelege nu din perspectiva unei finalităţi sau împliniri materiale, ci din perspectiva veşniciei şi a credinţei. Pentru aceasta se înţelege că nu poţi avea o credinţă şi să te comporţi în cotidian neutru, ca şi când credinţa ar fi numai a sufletului pe care nu-l vede şi nu-l simte nimeni. Nu poţi să te numeşti creştin şi să continui un mod de viaţă amoral, să imiţi cele ale unei societăţi necreştine şi să te declari creştin. Nu poţi să izolezi credinţa, sugrumându-i de fapt lucrarea, de trupul omului şi de trupul comunitar care este cetatea cerească (biserica) şi cea pământească (societatea). Viaţa omului şi viaţa în Biserică are sens în unitatea dintre credinţă şi viaţă. Din acest punct de vedere pot fi înţelese cuvintele Sfântului Ioan Gură de Aur care afirmă că preotul este mai important decât împăratul, că masa

[4] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a LXIX-a la Matei", II, în: *Scrieri III...*, pp. 796-797.

euharistică este mai importantă decât banchetul imperial, că un cuvânt de rugăciune are o forță de apărare mult mai mare decât o armată întreagă: „Preotul trebuie cinstit mai mult, trebuie respectat mai mult decât împăratul, pentru că preotul este chemat la o dregătorie și mai mare"[5].

Comportamentul creștinului în biserică și în societate trebuie să fie unitar. Fără sincope, fără practici formale, ci așa cum luminează harul dumnezeiesc și în interior și în exterior, la fel și viața creștinului să lumineze în biserică și în societate. Viața în biserică să fie o înduhovnicire a celei din societate, iar cea din mijlocul lumii să fie o chemare spre îmbisericirea omului și a modului de viață din societate. Nu de puține ori se întâmplă însă ca lumescul să prevaleze în fața tainelor dumnezeiești, iar creștinii să fie puși în fața unor situații în care – prin comportamentul lor – să arate că, din păcate, cele ale lumii sunt mai puternice decât cele ale lui Dumnezeu.

> „Biserica este un spital duhovnicesc și se cade ca aceia care vin aici să primească leacuri potrivite, să și le pună pe rănile lor și așa să plece acasă. Că numai ascultarea predicii, fără împlinirea prin faptă a cuvintelor predicii, este fără de folos. O spune fericitul Pavel. Ascultă! «Nu cei ce aud Legea sunt drepți la Dumnezeu, ci cei ce împlinesc Legea vor fi îndreptați» (*Romani* 2, 13); iar Hristos, grăind către popor, în Predica de pe munte, spunea: «Nu tot cel ce-Mi spune: „Doamne, Doamne", va intra în Împărăția Cerurilor, ci cel ce

[5] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a II-a la Ana", 4, în: *Omilii la Ana. Omilii la David și Saul. Omilii la Serafimi*, trad. și note de Pr. Dumitru Fecioru, București, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2007, pp. 32.

face voia Tatălui Meu Celui din ceruri» (*Matei* 7, 21). Știind, dar, iubiților, că nu ne e vreun folos ascultarea predicii, dacă nu-i urmează împlinirea ei prin fapte, să nu fim numai auzitorii predicii, ci și făcătorii ei, pentru ca faptele ce urmează cuvintelor să ne fie temei de multă îndrăznire către Dumnezeu"[6].

Parcurgând textele Sfântului Ioan Gură de Aur conștientizăm de fapt că lucrarea vindecătoare a Bisericii („Biserica este un spital duhovnicesc") se referă și la refacerea unității dintre atitudinea interioară și cea exterioară a creștinilor, ca o vindecare de fariseism și de diferite forme de lașitate, pe care comportarea cu dublă măsură o presupune, ca o împlinire a unității pe care modul de viață creștin îl conferă celui ce nu se ascunde în spatele legii, ci o trăiește ca o confirmare a vieții duhovnicești, prin experiență directă.

Din această perspectivă, toate celelalte întrebări despre cum trebuie să stăm la slujbă, cum trebuie să stăm în biserică, cum se ne îmbrăcăm, cum să vorbim, de ce trebuie să stăm în picioare la slube, slujbe ce nu de puține ori depășesc limita răbdării și a puterilor celui neexersat în asceza creștină, toate acestea nu sunt nicidecum ignorate, dar totuși secundare, deși între exterior – nivelul fizic, vizibil – și interior – nivelul sufletesc, invizibil – există o unitate, pe care modul de viață creștin asumat conștient în cele mai mici detalii o descoperă până la capăt.

---

[6] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia I-a la Facere", I, în: *Scrieri I. Omilii la Facere (I)* (Părinți și Scriitori Bisericești, 21), trad., introd., indici și note de Pr. Dumitru Fecioru, București, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1987, p. 32.

Sfântul Ioan Gură de Aur pune un deosebit de mare accent pe prezența efectivă – formatoare și sfințitoare – a credincioșilor la sfintele slujbe și, în special, la Sfânta Taină a Euharistiei.

> „Tare aș dori să știu ce fac acum cei care n-au venit la slujbă și cu ce se ocupă! Dar știu: sau joacă zaruri, sau se îndeletnicesc cu treburi lumești, care produc tulburare. De ești, omule, aici (în biserică), e vreme cu cer senin și ești în port. Nu vine logofătul să te tulbure! Nu te tulbură vechilul, nu te supără sluga cu treburi lumești! Nimeni nu te necăjește! Ești liniștit, te desfeți de auzul cuvintelor dumnezeiești. Nicăieri aici nu-s valuri, nicăieri vifor; dimpotrivă, binecuvântare și rugăciuni, cuvântare duhovnicească și mutare la cer. Iar la plecarea de aici, mai iei și arvuna împărăției cerurilor"[7].

Omul Antichității târzii făcea experiența agorei ca spațiu al alegerii. Omul modern alege, la rândul său, ce anume face cu timpul său, cu avuția sa, în cele din urmă cu sufletul său. Și poate că, în prezent, opțiunile concrete sunt mult mai multe. Dar ethosul creștin, în contrapartidă cu orice înțelegere a libertății ca exercițiu al refuzului, presupune astăzi poate mai mult ca oricând, de fapt, alegerea de zi cu zi a creștinului de a fi în cele mici și în cele mari cu Dumnezeu. *A te comporta ca un creștin – în biserică și în societate – înseamnă să alegi întâi pentru Dumnezeu și pentru suflet și, ulterior, pentru urgențele sociale ale timpului în care trăiești.*

[7] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilie împotriva celor care n-au venit la biserică", 2, în: *Omilii la săracul Lazăr. Despre soartă și providență. Despre rugăciune. Despre viețuirea după Dumnezeu*, trad. și note de Pr. Dumitru Fecioru, București, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2005, p. 301.

Dacă păstrezi această ordine a priorităților în viața ta și ți-o organizezi după principiile moralei și spiritualității creștine, toate elementele exterioare vieții creștine, dificile pentru cei neinițiați în viața Bisericii, dar deosebit de importante pentru comportamentul creștinului în biserică și societate, se arată a fi secundare, dar, în egală măsură, firești. Învățăm cum să ne comportăm fiind creștini nu neapărat în detaliile ghidului de comportament creștin, ci în esențialul creșterii noastre duhovnicești, imposibil de realizat decât prin împărtășirea directă de harul Duhului Sfânt, transmis prin Sfintele Taine ale Bisericii.

Modul în care Sfântul Ioan Gură de Aur stăruie în predica sa, extraordinar de vie și de convingătoare, pe importanța participării directe la Sfânta Liturghie ne îndreptățește să constatăm că principalul element al unui minimal ghid de comportament creștin îl reprezintă nelipsirea (cu trupul și cu mintea) de la Sfânta Taină a Euharistiei:

> „Dacă în timp ce se face Sfânta Liturghie te-ai găsi în piață, sau ai fi în casă, sau ai fi prins de treburi grabnice, oare n-ar trebui să rupi mai cu tărie decât un leu toate legăturile acestea și să te duci nechemat la biserică pentru a te ruga împreună cu alții? Spune-mi ce nădejde de mântuire vei avea în timpul acela, iubite? Nu numai oamenii produc strigătul acela prea înfricoșător, ci și îngerii cad înaintea Stăpânului, iar arhanghelii se roagă. Le stă în ajutor și timpul, căci le ajută Sfânta Împărtășanie. Și după cum oamenii taie ramuri de măslini și le clatină înaintea împăraților, pentru ca să le aducă aminte acestora, cu acele ramuri de măslin, de milă și de iubire de oameni, tot astfel și îngerii, întinzând atunci,

în loc de ramuri de măslin, Trupul Domnului, Îl roagă pe Stăpânul pentru oameni, grăind așa: «Pentru aceștia ne rugăm, pe care Tu mai înainte i-ai socotit atât de vrednici de dragostea Ta, încât ți-ai dat sufletul pentru ei. Pentru aceștia ne revărsăm noi rugăciunile noastre, pentru care Tu Ți-ai vărsat Sângele Tău. Pentru aceștia ne rugăm, pentru care ai jertfit Trupul acesta»"[8].

Un alt element indispensabil vieții creștine autentice este hrănirea constantă a creștinului – ca mod de viață și de creștere spirituală – din forța Cuvântului dumnezeiesc descoperit și prezent în Sfintele Scripturi. „Ceea ce este hrana pentru trup, aceea este învățătura cuvintelor dumnezeiești pentru suflet. «Nu numai cu pâine va trăi omul – spune Domnul –, ci cu tot cuvântul ce iese din gura lui Dumnezeu» (*Matei* 4, 4)"[9]. Face parte din chemarea zilnică a creștinului de a citi din Biblie, pentru a se zidi duhovnicește și a se întări din punct de vedere intelectual, nu în sens ideologic, ci în sensul unei culturi creștine conștiente și argumentate în adevărul Cuvântului lui Dumnezeu.

Ceea ce pare greu în viața creștinului atunci când începe să își asume elementele principale (și esențiale) ale vieții creștine, se dovedesc nu numai a fi mult mai ușor, ci chiar firesc. Comportamentul creștin în biserică și societate nu reprezintă o corvoadă, un set de reguli care trebuie îndeplinite cu strictețe ca parte a unui efort și a unei asceze impuse din exterior.

[8] Sf. Ioan Gură de Aur, „Cuvântul al III-lea împotriva anomeilor", 7, în: *Cuvântări împotriva anomeilor. Către iudei*, trad. și note de Pr. Dumitru Fecioru, București, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2007, p. 54.

[9] Sf. Ioan Gură de Aur, „Cuvântul al XI-lea împotriva anomeilor", 1, în: *Cuvântări împotriva anomeilor...*, p. 176.

În fond și rugăciunea, și postul, și participarea la sfintele slujbe, și citirea Sfintei Scripturi sunt etape firești ale cotidianului, mici bucurii duhovnicești ce ne întăresc în firescul creșterii duhovnicești. Perspectiva greutății intervine prin logica păcatului înfăptuit, a patimilor nevindecate în timp, a căderilor neurmate de ridicări. Îndepărtarea de *Doctorul sufletelor și al trupurilor* îngreuiază viața creștină, îi separă pe membrii Bisericii de bucuria comuniunii și interpune în viața omului dictatura unei false normalități: cea a duhului lumii care se suprapune „duhului cel de la Dumnezeu" (*1 Corinteni* 2, 12).

> „Postul sădește în sufletul omului filozofie, face din om înger, doboară puterile cele netrupești; dar nu postul singur, ci e nevoie și de rugăciune, în primul rând de rugăciune. Să-ți arăt la câte bunătăți dă naștere rugăciunea unită cu postul! Omul care se roagă cum trebuie și postește nu are nevoie de multe lucruri; iar omul care nu are nevoie de multe lucruri nu poate îndrăgi banii și averile, ci este înclinat spre milostenie. Cel care postește este ușor și înaripat; se roagă cu mintea trează, postul stinge poftele cele rele, pogoară mila lui Dumnezeu, smerește sufletul îngâmfat"[10].

Materialul patristic selectat și prezentat în acest volum este structurat în două părți: *o primă parte dedicată comportamentului creștin în biserică și o a doua parte dedicată comportamentului creștin în societate.* Sfântul Ioan Gură de Aur ne învață, de fapt, că și în biserică și în societate, creștinul este mărturisitorul acelorași valori întrupate în tradiția vie a Bisericii, la care se unește prin credință și de la care nu face rabat

[10] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a LVII-a la Matei", IV, în: *Scrieri III...*, p. 667.

în funcție de mediu, context sau epocă. Ceea ce ni se dă în Biserică mărturisim în spațiul public, indiferent de dificultățile sau reacțiile celor necredincioși. *Liturghia după liturghie*, înțeleasă ca slujire comună în continuarea slujirii comune din sânul bisericii – sinaxa euharistică –, presupune și mărturisirea credinței în spațiul public. Acesta devine o anticameră a Bisericii, un sugestiv exonartex în care ni se pun față în față Facerea lumii și Apocalipsa, trecutul și viitorul, pentru ca prezentul să aibă alt sens decât cel al lumii fără Dumnezeu. *Cine este creștin cu adevărat în biserică va fi creștin și în spațiul public*, presărat de multe provocări și de ispitiri ideologice, instituționale și atacuri la persoană. În toată confuzia contemporană – ce poate fi înțeleasă ca o veritabilă amestecare a limbilor prin îndepărtarea de Dumnezeu – în care oamenii comunică mult, dar nu mai pot găsi comuniunea și frățietatea, noi trebuie să ne facem datoria de mărturisitori ai Adevărului:

> „Nu ne sileşte nimeni să convingem pe cei ce ne ascultă, ci numai să-i sfătuim, să predicăm. A predica e datoria noastră; a se încredința de cuvântul nostru, datoria lor. Și după cum, dacă ei săvârșesc mii de fapte bune, fără să le predicăm noi, toată răsplata li se cuvine numai lor, iar noi nu avem niciun câștig, pentru că n-am predicat; tot așa și dacă noi predicăm, fără să ne asculte, toată pedeapsa o primesc ei, iar noi n-avem nicio vină, ba, dimpotrivă, ne așteaptă mare răsplată de la Dumnezeu pentru că ne-am împlinit toată datoria noastră. Ni s-a poruncit atât numai, să dăm arginții la zarafi (*Matei* 25, 27), să predicăm, să sfătuim. [...] L-ai sfătuit, și nu l-ai convins? Lăcrimează, ține-l adeseori de rău! Suspină cu

amar, pentru ca, ruşinat de purtarea ta de grijă, să se întoarcă spre mântuire. Dar ce voi putea să fac de unul singur? Nu pot singur să vă întâmpin în fiecare zi pe voi toţi, nici nu ajung să stau de vorbă numai eu singur cu o mulţime atât de mare. Dar voi, dacă aţi vrea să împărţiţi între voi grija mântuirii celorlalţi şi dacă fiecare ar lua în seama lui pe un frate care nu se îngrijeşte de sufletul său, atunci îndată va spori zidirea noastră sufletească. Dar pentru ce să vorbesc de oamenii care s-au îndepărtat după o îndelungă sfătuire? Nu trebuie să ne îndepărtăm şi să lăsăm de o parte nici pe aceia care suferă de boli de nevindecat, chiar de-am şti bine mai dinainte că nu se vor îndrepta, cu toată sârguinţa şi sfătuirea ce le-am dat-o"[11].

Dincolo de orice înţelegeri actuale ale relaţiei dintre Biserică şi stat, sau dintre Biserică şi societate în sens larg, înţelegeri care se bazează pe diverse abordări istorice, sociologice, filozofice sau ideologice, textele Sfântului Ioan Gură de Aur, prin modul în care evidenţiază conţinutul atitudinii creştine în mijlocul cetăţii, descrisă ca o sumă a actelor, reacţiilor şi gesturilor de mărturisire în mijlocul lumii, abordate din perspectivă practică, vie, autentică, probată prin experienţă directă, demonstrează că, din perspectivă patristică, relaţia dintre Biserică şi societate se citeşte şi se înţelege sub domnia duhovnicescului, care nu impune cu forţa o prezenţă, ci care conferă oricărui dialog puterea lucrării sfinţitoare a lui Dumnezeu.

Preot Alexandru Atanase Barna

[11] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia I la săracul Lazăr", 3-4, în: *Omilii la săracul Lazăr...*, pp. 28-30.

Comportamentul creștinului în biserică

„Nu-i de ajuns numai să crezi, pentru că și dracii tremură de Dumnezeu (*Iacov* 2, 19) și totuși vor fi pedepsiți. De aceea, trebuie să fim cu multă luare-aminte asupra vieții noastre. Că și pentru asta vă chemăm des la biserică, nu ca să intrați numai, ci ca să și culegeți roade de pe urma venirii aici. Dacă veniți regulat, dar nu plecați de aici cu roade, nu veți avea niciun folos, nici de venirea la biserică și nici de șederea în biserică. Dacă vedem pe copiii noștri că nu învață nimic de la învățătorii la care i-am trimis, ținem de rău pe învățători și trimitem copiii la alți învățători, ce cuvânt de apărare mai putem avea când nu ne îngrijim de virtute, nici atât cât ne îngrijim de cele pământești, când totdeauna ne întoarcem de la biserică cu tăbliţele goale? Și totuși aici în biserică avem învățători mai mulți și mai buni! La fiecare slujbă vă dăm ca învățători pe profeți, pe apostoli, pe patriarhi și pe toți drepții. Și nici așa nu folosiți ceva! Ci, dacă bombăniți doi sau trei psalmi, iar rugăciunile obișnuite le spuneți la întâmplare și cum se nimerește, plecați

acasă socotind că asta-i de ajuns pentru mântuirea voastră. N-ați auzit pe profetul care spune, dar mai bine spus, pe Dumnezeu, Care grăiește prin profet, că «poporul acesta cu buzele mă cinstește, dar inima lor este departe de Mine?» (*Isaia* 29, 13). Ca Dumnezeu să nu ne spună și nouă tot așa, șterge literele, dar, mai bine spus, zgârieturile pe care diavolul le-a întipărit în sufletul tău și adu-mi mie inima ta curățită de toate grijile lumești, ca să pot înscrie pe ea cele ce vreau în toată libertatea. Acum, când mă uit în inima ta, nu văd altceva decât scrisul diavolului: jafuri, lăcomie, invidie, clevetire. De aceea, când iau în mâini tăblițele sufletelor voastre, nici nu pot să le citesc, că nu găsesc pe ele cuvintele pe care duminica trecută v-am lăsat să vi le scrieți, ci altele în locul acelora, neînsemnate și urâte. Apoi, după ce am șters ce-a fost scris și am scris din nou cuvintele Duhului, voi, plecând de la biserică, dați din nou în mâinile diavolului inimile voastre și-l lăsați să scrie iarăși pe ele cuvintele lui în locul cuvintelor mele. Cum se vor sfârși toate acestea nu-i nevoie să v-o spun! O știe conștiința fiecăruia! Eu însă nu voi înceta de a-mi face lucrul meu, de a scrie pe inimile voastre cuvintele cele drepte și adevărate. Dacă voi îmi veți zădărnici strădania mea, apoi să știți că plata mea e neștirbită, dar primejdia voastră nu mică. Nu vreau să vă spun însă nimic împovărător"[1].

❀

[1] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a XI-a la Matei", VII, în: *Scrieri III. Omilii la Matei* (Părinți și Scriitori Bisericești, 23), trad., introd., indici și note de Pr. Dumitru Fecioru, București, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1994, pp. 141-142.

„Nu-mi trebuie aplauzele voastre, zgomotele voastre, nici aprobările voastre! Un singur lucru vreau numai: să mă ascultați în liniște și cu mintea trează și să faceți cele ce vă spun. Acestea-mi sunt aplauzele, aceasta-mi este lauda! Dar dacă-mi lauzi spusele și nu faci ce aplauzi, mai mare ți-e osânda, mai multă vina, iar mie rușine și batjocură. Nu-i teatru aici; nu stați aici ca să vedeți tragedieni și să aplaudați numai. Aici e școală duhovnicească! De aceea un singur scop am: să faceți ce vă spun și prin fapte să-mi arătați că mă ascultați. Atunci dobândesc totul; acum însă sunt deznădăjduit. N-am încetat niciodată de a da aceste sfaturi și celor pe care-i întâlneam îndeosebi și celor cărora le vorbeam în biserică; dar nu văd niciun progres, ci sunteți tot la cele dintâi lecții. Iar aceasta îl face pe dascălul vostru să șovăie mult. Iată că și Pavel era foarte supărat, tocmai pentru că ascultătorii săi rămâneau tot la primele lecții. El spunea: «Că, deși trebuia ca voi să fiți învățători, din pricina timpului, totuși aveți trebuință să fiți învățați stihiile începutului cuvintelor lui Dumnezeu» (*Evrei* 5, 12). De aceea și eu plâng și mă jelui. Dacă vă voi vedea că nu puneți capăt jurământului, vă voi opri de a mai călca aceste sfinte praguri și de a vă mai împărtăși cu nemuritoarele Taine, cum îi opresc pe desfrânați, pe cei ce fac adulter și pe cei învinuiți de crime. E mai bine să înalț lui Dumnezeu obișnuitele rugăciuni numai cu doi și trei credincioși care păzesc legile lui Dumnezeu decât să se strângă o mulțime de păcătoși care să strice și pe ceilalți. Să nu mi se laude aici bogatul, nici puternicul zilei! Să nu-mi ridice din sprâncene! Toate sunt pentru mine basm, umbră și vis! Niciunul dintre cei bogați pe pământ nu mă va putea apăra dincolo, când voi fi

învinuit și acuzat că n-am răzbunat, cu toată tăria cuvenită, legile lui Dumnezeu"[2].

❀

„Suntem vrednici de cea mai grea pedeapsă, dacă nu pentru alt păcat, apoi pentru nepăsarea ce-o arătăm cât stăm aici în biserică. Da, în timp ce profeții psalmodiază, apostolii cântă și Dumnezeu ne vorbește, mintea noastră umblă pe afară și aducem aici în biserică toata zarva treburilor lumești. Nu păstrăm, în timp ce se citesc legile lui Dumnezeu, nici atâta liniște, atâta tăcere, câtă tăcere păstrează spectatorii în teatre când se citesc scrisorile Împăratului. În teatre, când se citesc aceste scrisori, se scoală toată lumea în picioare: consulii, prefecții, senatul și poporul; toți ascultă în liniște spusele împăratului; dacă în mijlocul acestei tăceri adânci ar sări cineva și ar începe să strige, fapta lui ar fi socotită o insultă adusă împăratului și i s-ar da cea mai cruntă pedeapsă. Aici însă în biserică, când se citesc scrisorile cele din cer, este mult zgomot pretutindeni. Și totuși Cel ce a trimis aceste scrisori este cu mult mai mare decât împăratul acesta de pe pământ, iar adunarea de aici mai venerabilă decât adunarea cea din teatru. Aici nu sunt numai oameni, ci și îngeri; iar victoriile acestea, pe care le binevestesc scrisorile noastre, sunt cu mult mai mărețe decât toate victoriile de pe pământ. Din pricina aceasta nu suntem chemați numai noi oamenii și toți cei de pe pământ să le lăudăm, ci și îngerii și arhanghelii și popoarele cerurilor, zicând cu psalmistul: «Binecuvântați pe Domnul toate lucrurile Lui» (*Psalmi* 102, 23)"[3].

[2] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a XVII-a la Matei", VII, în: *Scrieri III...*, p. 230.

[3] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a XIX-a la Matei", IX, în: *Scrieri III...*, p. 259.

❀

„Când auzim în biserică aceste cuvinte și altele cu mult mai multe, ar trebui să ne cuprindă frica și să nu ne mai socotim a fi pe pământ; dar nu, ci ca și cum am fi în piață, facem zgomot și tulburare, vorbim despre lucruri care n-au nicio legătură cu mântuirea noastră și cheltuim în zadar tot timpul cât îl stăm în biserică! Deci, când suntem atât de nepăsători și în lucrurile mici și în cele mari și în ascultarea cuvintelor lui Dumnezeu și în fapte și în afară de biserică și în biserici și când, pe lângă toate acestea, ne mai rugăm și împotriva dușmanilor noștri, de unde mai putem avea oare vreo nădejde de mântuire, când, pe lângă aceste păcate atât de mari, adăugăm și celălalt păcat groaznic, tot atât de mare cât toate celelalte la un loc, rugăciunea aceea nelegiuită prin care rugăm pe Dumnezeu să pedepsească pe dușmanii noștri? Mai este drept, dar, să ne mirăm că vin peste noi necazuri neașteptate? Dimpotrivă, ar trebui să ne mirăm atunci când nu vin. Una este o urmare firească a faptelor noastre; cealaltă, mai presus de cuvânt și așteptare. Este mai presus de cuvânt că mai avem parte de soare, de ploi și de toate celelalte binefaceri ale lui Dumnezeu, când suntem dușmani ai lui Dumnezeu, când Îl supărăm și întrecem în sălbăticie fiarele sălbatice, deși suntem oameni, și ne luptăm unii cu alții, având limba mânjită de sânge de pe urma mușcăturilor făcute semenilor noștri! Și aceasta după ce ne-am împărtășit de la această masă duhovnicească, după ce am primit atâtea binefaceri, după ce am primit atâtea porunci!

Gândindu-ne la toate acestea, să vărsăm afară din noi veninul, să punem capăt dușmăniilor dintre noi și să ne rugăm lui Dumnezeu așa cum se cuvine!

În locul sălbăticiei demonilor, să luăm blândețea îngerilor! Oricât de mare rău ne-ar face nouă oamenii, noi să ne gândim la cele ale noastre și la răsplata împlinirii acestei porunci; să punem capăt mâniei, să potolim valurile, ca să străbatem netulburați viața aceasta, pentru ca, ajungând dincolo, să dăm de un Stăpân Care să se poarte cu noi așa cu ne-am purtat și noi cu semenii noștri. Dacă drumul spre Împărăția Cerurilor este greu și înfricoșător, să-l facem ușor și de dorit, deschizând ușile cele strălucitoare ale îndrăznirii către Dumnezeu. Și ceea ce n-am putut reuși din pricină că păcatele noastre ne țineau departe, să o reușim prin blândețea ce o arătăm celor ce ne-au greșit, că nu-i nici greu, nici împovărător!"[4].

❀

„Să împlinim toate îndatoririle ce le avem față de semenii noștri și să mulțumim totdeauna lui Dumnezeu. Ar fi nechibzuit să ne bucurăm în fiecare zi de binefacerile Lui, dar să nu-I mulțumim nici cu cuvântul, mai ales când și această mulțumire ne este tot nouă de folos. Nu Dumnezeu are nevoie de cele ale noastre, ci noi avem nevoie de toate cele ale Lui. Mulțumirea ce I-o dăm nu-i adaugă nimic; dar pe noi ne apropie mult de Dumnezeu. Dacă, aducându-ne aminte de binefacerile primite de la oameni, ni se aprinde și mai mult dragostea de ei, cu mult mai mult, dacă ne aducem aminte necontenit de binefacerile săvârșite de Dumnezeu asupra noastră, suntem mai râvnitori în împlinirea poruncilor Lui. De aceea și Pavel spunea: «Fiți mulțumitori!» (*Coloseni* 3, 15). Cea mai bună pază a binefacerii este aducerea

[4] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a XIX-a la Matei", IX, în: *Scrieri III...*, p. 260.

aminte de binefacere și necontenita mulțumire pentru binefacere. Aceasta este pricina pentru care și înfricoșătoarele Taine, pline de nespusă mântuire, săvârșite la fiecare slujbă, se numesc Euharistie, adică mulțumire, pentru că sunt o aducere aminte de multe binefaceri ale lui Dumnezeu față de noi, pentru că ne arată chipul purtării de grijă a lui Dumnezeu și pentru că prin toate ne pregătesc să-i mulțumim lui Dumnezeu. Dacă nașterea din Fecioară este o mare minune, iar Evanghelistul uimit zicea: «acestea toate s-au făcut» (*Matei* 1, 22), spune-mi unde să punem Jertfa Sa de pe Cruce? Dacă nașterea Sa este numită «acestea toate», ce nume mai putem da răstignirii Sale, vărsării Sângelui Lui, dăruirii Lui nouă spre mâncare și spre ospăț duhovnicesc? Să-I mulțumim deci necontenit! Mulțumirea noastră să facă începutul cuvintelor și faptelor noastre! Să-I mulțumim nu numai pentru binefacerile făcute nouă, ci și pentru binefacerile făcute de Dumnezeu altora. Făcând așa, vom putea stârpi invidia, vom întări dragostea și o vom face mai curată. Nici nu poți invidia pe aceia pentru care mulțumești Stăpânului. Din pricina aceasta, când Jertfa cea înfricoșătoare stă înainte, preotul ne poruncește să mulțumim pentru întreaga lume, pentru cei ce au trăit înainte de noi, pentru cei din viață, pentru cele ce au fost mai înainte și pentru cele ce vor fi după acestea. Mulțumirea aceasta ne dezlipește de pământ, ne mută în cer și ne face din oameni îngeri. Și îngerii, stând în cor, mulțumesc lui Dumnezeu pentru bunătățile date nouă, spunând: «Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire» (*Luca* 2, 14)"[5].

[5] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a XXV-a la Matei", III, în: *Scrieri III...*, pp. 324-325.

❀

„Trebuie să facem totul ca să ne bucurăm de pace și în casă și în biserică. Că și în biserică preotul dă pace; iar preotul ține locul lui Hristos și trebuie să-l primim cu toată dragostea în inima noastră, înainte de a ne împărtăși. Dacă este dureros să nu te împărtășești, apoi cu atât mai dureros este să alungi din inima ta pe cel care-ți spune: «Pace!». Pentru tine stă preotul în biserică, pentru tine stă cel ce predică, muncindu-se și trudindu-se. Ce cuvânt de apărare vei avea când nu primești nici cuvintele preotului măcar? Biserica este casa de obște a tuturor; iar noi, care ținem locul apostolilor, intrăm după ce ați intrat voi mai întâi. De aceea, după legea pusă de Hristos apostolilor, îndată ce intrăm în biserică spunem tuturor, îndeobște: «Pace!». Nimeni, dar, să nu fie trândav, nimeni să nu se uite pe sus când intră în biserică preoții și predicatorii! Că nu le va fi mică pedeapsa pentru o purtare ca aceasta! Aș vrea mai degrabă să fiu disprețuit de nenumărate ori atunci când intru în casa unuia dintre voi decât să nu fiu ascultat, aici în biserică, atunci când vorbesc. Disprețul acesta este pentru mine mai dureros decât celălalt, pentru că casa aceasta este mai de preț. Bogățiile noastre cele mari aici se găsesc! Aici sunt toate nădejdile noastre! Ce nu este mare și înfricoșător aici? Masa aceasta este cu mult mai de preț și mai dulce, iar candela mai de preț decât orice candelă. Și știu asta toți câți au scăpat de boli, ungându-se cu credință și la vreme cuvenită cu untdelemnul din candelă! Dulapul acesta este cu mult mai bun și de mai mare trebuință decât dulapurile din casele voastre; nu are în el haine, ci are încuiată în el milostenia, chiar dacă sunt puțini cei care au această virtute! Avem și aici pat mai bun

decât cel din casă; că odihna dată de Dumnezeieștile Scripturi este mai plăcută decât orice pat. Dacă și faptele noastre, cele ale unirii și ale înțelegerii, ar fi bune, n-am mai avea altă casă decât casa de aici. Nu e greu lucrul acesta! O mărturisesc cele trei mii (*Fapte* 2, 41) și cele cinci mii (*Fapte* 4, 4); aveau o singură casă, o singură masă, un singur suflet; că spune Scriptura: «inima și sufletul mulțimii celor ce au crezut era una» (*Fapte* 4, 32). Dar, pentru că suntem departe de virtutea acelora și locuim fiecare în casele noastre, să fim una cel puțin atunci când ne adunăm aici, în biserică. Dacă în celelalte fapte suntem săraci și sărmani, să fim în aceasta bogați! De aceea, primiți-mă cu dragoste cel puțin aici când intru în biserică. Când spun: «Pace vouă!» și voi răspundeți: «Și duhului tău!», să nu o spuneți numai cu glasul, ci și cu sufletul; nu numai cu gura, ci și cu inima. Dacă aici tu zici: «Pace și duhului tău», dar afară te războiești cu mine, scuipându-mă și bârfindu-mă, acoperindu-mă pe din dos cu ocări, ce fel de pace este aceasta? Eu, chiar dacă te țin de rău de nenumărate ori, îți spun: «Pace» cu inimă curată, cu gând curat, și nu pot spune de tine vreodată ceva rău; am inimă de tată. Dacă te cert uneori, o fac cu mare grijă; dar dacă tu mă muști pe ascuns și nu mă primești în casa Domnului, mă tem să nu-mi mărești iarăși tristețea; nu pentru că m-ai ocărât, nici pentru că m-ai scos din sufletul tău, ci pentru că ai îndepărtat pacea și ai atras asupră-ți acea cumplită osândă. Chiar dacă nu-mi voi scutura praful de pe picioarele mele, chiar dacă nu vă voi întoarce spatele, totuși amenințarea Domnului rămâne neclintită. Vă voi spune de nenumărate ori: «Pace» și nu voi înceta de a o spune. Chiar dacă mă veți umple de ocări, chiar dacă nu mă veți primi, nici atunci nu-mi voi scutura praful de pe

picioarele mele. Nu pentru că nu ascult de Stăpânul, ci pentru că ard de dragul vostru"[6].

❀

„Pe vremea Apostolilor, casele erau biserici, acum biserica a ajuns casă; pe atunci nimic lumesc nu se grăia în casă, acum nimic duhovnicesc nu se grăiește în biserică; chiar aici, în biserică, ați adus piața. Dumnezeu vă grăiește, dar voi, în loc să ascultați în tăcere cele spuse, ați schimbat lucrurile și vorbiți de cu totul altceva. Și de-ați vorbi de treburile voastre! Dar nu, vorbiți și auziți cuvinte ce nu se cuvin! Din acest motiv plâng și nu voi înceta a plânge. Nu stă în puterea mea să schimb casa aceasta, biserica aceasta, cu alta. Trebuie neapărat să rămân aici până voi pleca din viața aceasta. Primiți-vă dar așa cum a poruncit Pavel. Pavel nu poruncise corintenilor să-l primească la masa lor, ci în inima și în sufletul lor (*2 Corinteni* 7, 2). Aceasta o cer și eu de la voi; dragostea, prietenia aceea caldă și sinceră! Dar dacă nici aceasta nu o vreți, atunci iubiți-vă cel puțin pe voi înșivă, îndepărtând din sufletul vostru trândăvia. Îndestulătoare mângâiere voi avea când voi vedea că vă purtați bine și ați ajuns mai buni. Și, așa, vă voi arăta și eu mai multă dragoste, chiar dacă, iubindu-vă mai mult, sunt iubit mai puțin. Multe sunt lucrurile care ne unesc! O singură masă ne stă tuturor înainte; un singur Tată ne-a născut; cu toți am ieșit din același pântece; aceeași băutură ni s-a dat tuturor; dar mai bine spus, nu numai aceeași băutură, ci ni s-a dat să bem și dintr-un singur potir. Că Tatăl, vrând să ne facă să ne iubim unii pe alții, a meșteșugit și aceea

[6] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a XXXII-a la Matei", VI, în: *Scrieri III...*, pp. 401-402.

ca să bem toți dintr-un singur potir, semn de foarte puternică dragoste a unora cu alții"[7].

❀

„Mare piedică este dragostea de sine pentru vederea dreptății! De aceea, când judecăm pe alții, îi cercetăm cât mai amănunțit cu putință; dar, când ne judecăm pe noi înșine, închidem ochii. Dacă am cerceta și faptele noastre așa cum le cercetăm pe ale altora, da, atunci am da o hotărâre dreaptă! Facem și noi păcate vrednice nu de o moarte, de două sau de trei, ci de mii de morți! Și ca să nu vorbesc de alte păcate, să ne amintim numai câți dintre noi nu ne împărtășim cu nevrednicie cu Sfintele Taine. Unii ca aceștia sunt vinovați față de Trupul și Sângele lui Hristos (*1 Corinteni* 11, 27). Deci, când vorbești de ucigaș, gândește-te că și tu ești un ucigaș. Acela a ucis un om; tu însă ești vinovat de uciderea Stăpânului Hristos; ucigașul acela nu se împărtășește cu Sfintele Taine; noi însă ne apropiem de Sfânta Masă! Ce sunt cei care mușcă și mănâncă pe frați, care slobozesc din gura lor venin? Ce sunt cei care iau hrana săracilor? Dacă este ucigaș cel care nu dă săracilor din averile sale, cu mult mai mult cel care ia cele străine. Nu sunt oare lacomii și zgârciții mai răi decât mulți tâlhari de drumul mare? Nu sunt răpitorii mai răi decât mulți ucigași, decât mulți jefuitori de morminte? Câți nu sunt cei care, după ce răpesc dreptul și averea altora, mai doresc și sângele lor. Spui: «Departe de noi asta! Doamne, ferește!» Acum spui: «Doamne, ferește!», dar spune-o atunci când ai un dușman; atunci spune: «Doamne, ferește!»; atunci adu-ți aminte de

[7] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a XXXII-a la Matei", VII, în: *Scrieri III...*, pp. 402-403.

cuvintele pe care ți le-am spus; atunci caută ca viața ta să fie plină de fapte bune, ca să nu vină peste noi urgia căzută pe sodomeni, ca să nu pățim și noi ce-au pățit gomorenii, ca să nu îndurăm relele Tirului și ale Sidonului (*Luca* 10, 12-14). Dar, mai bine spus, ca să nu supărăm pe Hristos. Lucrul acestea este mai cumplit și mai groaznic decât orice. Chiar dacă multora li se pare iadul înfricoșător, eu nu voi înceta de a striga mereu că a supăra pe Hristos este mai cumplit și mai înfricoșător decât gheena. Și vă rog și pe voi să gândiți la fel. Așa vom scăpa și de iad și ne vom bucura și de slava lui Hristos"[8].

❀

„Să auzim, dar, preoți și credincioși, de ce am fost învredniciți! Să auzim și să ne cutremurăm! Ne-a dat să ne săturăm cu Sfântul Lui Trup! S-a dat pe El Însuși jertfă! Ce cuvânt de apărare mai avem când, fiind hrăniți așa, păcătuim atât! Când, mâncând Mielul, suntem lupi! Când, fiind hrăniți cu Oaia, răpim ca leii! Taina aceasta a Sfintei Împărtășanii ne poruncește să fim totdeauna curați nu numai de jaf și de răpire, dar chiar de cea mai mică dușmănie. Că taină a păcii este Taina aceasta, nu ne lasă să ne lipim inima de bani. Dacă Dumnezeu nu S-a cruțat pe El Însuși pentru noi, ce n-am merita dacă am cruța banii, dar nu ne-am cruța sufletul, pentru care Hristos nu S-a cruțat pe Sine? [...]. Să fugim de această prăpastie; nici să socotim că ne este de ajuns spre mântuire dacă facem dar acestei sfinte mese un potir de aur bătut în pietre scumpe, dezbrăcând pe văduvă și orfani. Dacă vrei să cinstești jertfa, adu-I

[8] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a XXXVI-a la Matei", IV, în: *Scrieri III...*, p. 450.

sufletul pentru care Hristos S-a jertfit. Sufletul fă-ţi-l de aur. Care îţi este câştigul dacă sufletul îţi este mai rău decât plumbul şi lutul, iar potirul dăruit, de aur? Niciunul! Să nu căutăm, aşadar, să dăruim bisericii vase sfinte de aur, ci să căutăm ca ele să fie şi din muncă cinstită. Munca aceasta cinstită, în care nu intră nici jaful, nici furtul, este mai de preţ decât aurul din potirul dăruit! Biserica nu-i un loc unde se adună vase de aur şi argint, ci un loc de adunare a îngerilor; de aceea trebuie să aducem la biserică sufletele noastre. Dumnezeu Se apropie de darurile noastre de aur numai dacă şi sufletul nostru este de aur. Nu era de argint masa aceea de la Cina cea de Taină, nici nu era de aur potirul din care a dat Hristos ucenicilor Sângele Său! Dar toate erau de preţ, toate înfricoşătoare, pentru că erau pline de Sfântul Duh! Vrei să cinsteşti Trupul lui Hristos? Nu-L trece cu vederea când este dezbrăcat! Nu-L cinsti aici în biserică cu haine de mătase, iar afară Îl laşi să degere de frig, că n-are cu ce se îmbrăca! [...]. Dumnezeu n-are nevoie de vase de aur, ci de suflete de aur. Şi acestea le spun nu ca să vă opresc de a face daruri bogate bisericii! Cer însă ca, odată cu aceste daruri, ba chiar înainte de acestea, să faceţi milostenie! Dumnezeu primeşte şi darurile voastre, dar cu mult mai mult milostenia voastră. Într-un caz se foloseşte numai cel ce face darul, în celălalt, şi cel care-l primeşte; într-un caz, darul pare a fi prilej de ambiţie, în celălalt, întreg darul este milostenie şi iubire de oameni. Care e folosul când sfânta masă e plină de potire de aur, iar Hristos piere de foame? Satură-L pe El mai întâi, că-i flămând, şi după aceea împodobeşte-I din belşug şi masa Lui! Faci potir de aur, dar nu dai un pahar de apă rece! Şi care-i folosul? Îmbraci sfânta masă cu stofe brodate cu aur,

iar lui Hristos nu-I dai nici acoperământul de care are nevoie! Care-i câștigul faptei tale? Spune-mi, dacă ai vedea pe cineva lipsit de hrana cea de toate zilele și l-ai lăsa să piară de foame, dar i-ai îmbrăca cu argint masa lui, ți-ar mulțumi oare? [...]. Același lucru gândește-L și despre Hristos când colindă străzile și drumurile străin și pribeag căutându-Și adăpost. Nu vrei să-L primești, dar împodobești pardoseala bisericilor Lui, împodobești zidurile lor și capetele coloanelor lor! Atârni candele cu zale de argint în biserica Lui, dar pe El, înlănțuit în temniță, nici nu vrei să-L vezi! Și spun acestea nu ca să te împiedic să fii darnic cu biserica lui Hristos, ci te îndemn să faci daruri bisericii odată cu milosteniile, dar, mai bine spus, acestea înaintea acelora. Nimeni nu te-a ținut vreodată de rău dacă n-ai făcut daruri bisericii; dar te-a amenințat Hristos și cu iadul, și cu focul cel nestins, și cu osânda la un loc cu demonii dacă nu faci milostenii. Să nu împodobim, dar, biserica și să trecem cu vederea pe fratele nostru care-i strâmtorat și necăjit. Biserica aceasta e mai de preț decât cealaltă biserică. Odoarele scumpe pe care le dăruiești bisericii pot fi luate și de împărați necredincioși, și de tirani, și de tâlhari. Dar tot ce faci pentru fratele tău flămând, străin și gol, nici diavolul nu poate jefui; se află într-o vistierie care nu poate fi jefuită"[9].

❀

„Auziți voi toți câți vă împărtășiți cu Sfintele Taine, câți ați venit la ospățul cel de nuntă și aveți sufletul îmbrăcat cu fapte murdare! Auziți de unde

[9] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a L-a la Matei", III-IV, în: *Scrieri III...*, pp. 583-585.

ați fost chemați? De la răspântiile drumurilor! Ce sunteți? Niște ologi, niște betegi la suflet, ceea ce-i cu mult mai cumplit decât betegia trupului. Rușinează-te de bunătatea Celui Ce te-a chemat! Nimeni să nu rămână aici cu haine murdare, ci să-și curețe haina sufletului. Auziți, femei! Auziți, bărbați! Nu avem nevoie de hainele acestea țesute cu aur, care ne împodobesc trupul, ci de hainele acelea ce ne împodobesc sufletul. Atâta vreme cât ne împodobim trupul, e greu să ne împodobim sufletul. Nu e cu putință ca, în același timp, să ne împodobim și sufletul, și trupul. Nu e cu putință ca, în același timp, să slujim și lui mamona și să ascultăm și de Hristos așa cum trebuie! Să aruncăm deci de pe noi această cumplită tiranie. N-ai îndura cu liniște să vezi pe unul că îți împodobește casa, atârnându-i perdele de aur, dar pe tine te lasă să stai gol în zdrențe. Nu știi că trebuie să împodobești mai mult pe împărat decât pe ostaș? Pentru împodobirea ostașului se fac stofe de in; pentru împărat, purpură și coroană. Tot așa și tu. Îmbracă-ți trupul cu o îmbrăcăminte mai proastă, dar sufletul îmbracă-ți-l cu purpură. Pune-i coroana și așază-l într-o trăsură înaltă și strălucitoare. Acum însă tu faci cu totul dimpotrivă. Împodobești ostașul, trupul, cu fel de fel de podoabe, dar pe împărat, sufletul, îl lași să se târâie legat în urma patimilor celor păcătoase. Nu te gândești oare că ai fost chemat la nuntă, și încă la nunta lui Dumnezeu? Nu te gândești oare că în aceste săli de ospăț sufletul poftit la nuntă trebuie să intre îmbrăcat cu haine brodate cu aur?"[10].

❀

[10] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a LXIX-a la Matei", II, în: *Scrieri III...*, pp. 796-797.

„Mulți oameni vin la biserică ca să se uite după femei frumoase; alții ca să vadă care copii sunt mai frumoși și mai bine făcuți la trup. Nu e de mirare oare că nu-i trăsnește Dumnezeu, că nu se scufundă pământul sub ei? Da, faptele acestea sunt vrednice de iad și de trăsnete; dar Dumnezeu, fiind îndelung răbdător și mult milostiv, își oprește deocamdată mânia și te cheamă să te pocăiești și să te îndrepți. Ce faci, omule? Te uiți în biserică după femei frumoase și nu te cutremuri când aduci o ocară atât de mare casei lui Dumnezeu? Crezi că biserica este casă de desfrâu și de mai puțin preț decât piața? În piață te temi și îți este rușine să te uiți după femei, dar în biserica lui Dumnezeu, unde Dumnezeu îți vorbește și te amenință pentru aceste fapte, faci desfrânare și săvârșești adulter chiar în timpul când auzi să nu faci acestea? Și nu te cutremuri, nu te spăimântezi? Teatrele cele desfrânate vă învață să vă desfrânați; teatrele, această ciumă cu anevoie de stârpit, aceste farmece pline de otravă, aceste curse cumplite pentru cei nepăsători, această pieire însoțită de plăcere pentru cei neînfrânați. De aceea și profetul, mustrând, zicea: «Nu sunt buni nici ochii tăi, nici inima ta» (*Ieremia* 22, 17). Ar fi mai bine ca astfel de oameni să fie orbi, ar fi mai bine să fie bolnavi decât să-și folosească la aceasta ochii. Ar trebui să aveți în sufletul vostru un zid care să vă despartă de femei; dar pentru că nu vreți să ridicați în sufletele voastre un astfel de zid, Sfinții Părinți au socotit că trebuie să vă departă de ele prin scânduri. Dar, după cum aud pe cei bătrâni spunând, în vechime nu erau aceste depărțituri între bărbați și femei, că «În Hristos Iisus nu este nici parte bărbătească, nici parte femeiască» (*Galateni* 3, 28). Pe vremea apostolilor bărbații stăteau în biserică la un loc cu femeile; și bărbații erau bărbați, iar

femeile, femei; acum e cu totul dimpotrivă; femeile au apucături de curtezane, iar bărbații nu sunt cu nimic mai buni decât armăsarii furioși. N-ați auzit din *Faptele Apostolilor* că în camera cea de sus erau amestecați bărbați și femei și că adunarea aceasta era vrednică de cer? (*Fapte* 1, 13-14). Și pe bună dreptate, că atunci femeile erau pline de înțelepciune, iar bărbații, de cuviință și cumințenie"[11].

❀

„Nu e atât de mare grozăvia să fie aici cei îndrăciți, cât de mare grozăvie e să fie aici aceia despre care Pavel spunea că au călcat în picioare pe Hristos, că au socotit ceva de rând sângele Testamentului și au batjocorit harul Duhului (*Evrei* 10, 29). Cel care a păcătuit și se apropie de Sfintele Taine este mai rău decât un îndrăcit. Îndrăciții, pentru că sunt stăpâniți de demoni, nu sunt pedepsiți; aceștia însă, pentru că se apropie cu nevrednicie, sunt dați osândei veșnice. Așadar, nu numai pe aceștia să-i alungăm, ci pe toți pe care-i vedem că se apropie cu nevrednicie. Nimeni să nu se împărtășească dacă nu-i ucenic! Niciun Iuda să nu se împărtășească, ca să nu pățească ce-a pățit Iuda. Trup al lui Hristos este și mulțimea aceasta. Vezi, dar, ca tu, care te împărtășești cu Sfintele Taine, să nu mânii pe Stăpân dacă nu cureți trupul acesta! Vezi să nu-i dai sabie în loc de hrană! Dacă un om nevrednic vine din neștiință să se împărtășească, oprește-l, nu te teme! Teme-te de Dumnezeu, nu de om! Dacă te temi de om, vei fi disprețuit de om. Dar dacă te temi de Dumnezeu, vei fi respectat și de om. Dacă nu îndrăznești să oprești de la Sfânta

[11] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a LXXIII-a la Matei", III, în: *Scrieri III...*, pp. 833-834.

Împărtășanie pe unul nevrednic, adu-l la mine. Nu-i voi îngădui o astfel de îndrăzneală. Mai degrabă mă voi despărți de suflet decât să împărtășesc cu Sângele Stăpânului pe un nevrednic; mai degrabă îmi voi răspândi sângele meu decât să împărtășesc cu Sângele acesta atât de înfricoșător pe unul care nu merită. Nu ai nicio vină dacă nu cunoști pe cel nevrednic, deși l-ai cercetat cu de-amănuntul. Cele ce ți le-am spus, le-am spus despre cei pe care-i cunoști. Dacă vom îndrepta pe cei pe care-i cunoaștem, Dumnezeu ni-i va face cunoscuți repede și pe cei pe care nu-i cunoaștem. Dar dacă îngăduim să se împărtășească cei pe care-i cunoaștem că sunt păcătoși, pentru ce să ne mai facă Dumnezeu cunoscuți pe cei pe care nu-i cunoaștem? Nu spun cuvintele acestea ca să oprim de la împărtășire pe oameni, nici ca să-i alungăm din biserică, ci ca să-i aducem la Sfânta Împărtășire după ce s-au îndreptat, ca să ne dăm silința să-i îndreptăm. Așa vom face îndurător și pe Dumnezeu. Vom găsi mulți oameni care să se împărtășească cu vrednicie și vom primi mare răsplată pentru râvna noastră și pentru grija ce o purtăm de alții"[12].

❀

„Biserica este un spital duhovnicesc și se cade ca aceia care vin aici să primească leacuri potrivite, să și le pună pe rănile lor și așa să plece acasă. Că numai ascultarea predicii, fără împlinirea prin faptă a cuvintelor predicii, este fără de folos. O spune fericitul Pavel. Ascultă! «Nu auzitorii legii sunt drepți la Dumnezeu, ci făcătorii legii se vor îndreptăți» (*Romani* 2, 13); iar Hristos, grăind către popor,

[12] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a LXXXII-a la Matei", VI, în: *Scrieri III...*, pp. 936-937.

în predica de pe munte, spunea: «Nu tot cel ce-Mi spune: Doamne, Doamne, va intra în Împărăția Cerurilor, ci cel ce face voia Tatălui Meu Celui din ceruri» (*Matei* 7, 21). Știind, dar, iubiților, că nu ne e vreun folos ascultarea predicii, dacă nu-i urmează împlinirea ei prin fapte, să nu fim numai auzitorii predicii, ci și făcătorii ei, pentru ca faptele ce urmează cuvintelor să ne fie temei de multă îndrăznire către Dumnezeu"[13].

❁

„Tare aș dori să știu ce fac acum cei care n-au venit la slujbă și cu ce se ocupă! Dar știu: sau joacă zaruri, sau se îndeletnicesc cu treburi lumești, care produc tulburare. De ești, omule, aici (în biserică), e vreme cu cer senin și ești în port. Nu vine logofătul să te tulbure! Nu te tulbură vechilul, nu te supără sluga cu treburi lumești! Nimeni nu te necăjește! Ești liniștit, te desfeți de auzul cuvintelor dumnezeiești. Nicăieri aici nu-s valuri, nicăieri vifor; dimpotrivă, binecuvântare și rugăciuni, cuvântare duhovnicească și mutare la cer. Iar la plecarea de aici, mai iei și arvuna împărăției cerurilor. Pentru ce lași masa bogată de aici și te muți la alta, plină de povară? Pentru ce lași portul, pentru ce schimbi vremea bună cu furtuna? Dureros a fost duminica trecută, că n-au fost aici săracii, dar nu atât de dureros ca acum, când nu-s aici bogații! [...]. Pentru că săracii se îndeletnicesc cu lucruri de

[13] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia I-a la Facere", I, în: *Scrieri I. Omilii la Facere (I)* (Părinți și Scriitori Bisericești, 21), trad., introd., indici și note de Pr. Dumitru Fecioru, București, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1987, p. 32.

mare trebuință: au grijă să muncească de dimineață până seara; își câștigă traiul cu brațele lor; au grijă să-i crească pe copiii lor, să-și întrețină soțiile; de nu muncesc, viața le e pierdută! Nu spun asta ca să le fac apologie, ci ca să arăt că bogații sunt vrednici de mai mare osândă decât săracii. Cu cât le e mai mare huzurul, cu atât și osânda. Că n-au niciuna dintre grijile săracului!"[14].

❀

„Mulțimea aceasta nespus de mare, adunată acum, care ascultă cu atâta luare-aminte cele spuse, căutând adeseori să o văd în ceasul cel prea înfricoșat, n-am mai putut-o vedea. Și tare am suspinat când am văzut că mare este râvna voastră când vorbește cel ce este rob ca și voi, când am văzut că râvna voastră nu se împuținează deși vă înghesuiți unul în altul, că rămâneți până ce termin cuvântul, dar când Hristos are să Se arate în Sfintele Taine, biserica rămâne goală și pustie. Este oare vrednică de iertare o astfel de purtare? Din pricina acestei trândăvii pierdeți și toate laudele cuvenite râvnei ascultării predicii. Cine nu vă va osândi și pe voi, și pe mine când vede că piere îndată de la voi rodul predicii? Dacă ați lua aminte cu toată grija la cele spuse, ați arăta și cu faptele aceeași râvnă. Dar, pentru că fugiți din biserică îndată ce ați auzit predica, înseamnă că n-ați primit nimic din cele spuse și nici nu le-ați strâns în mintea voastră. Dacă

[14] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilie împotriva celor care n-au venit la biserică", 2, în: *Omilii la săracul Lazăr. Despre soartă și providență. Despre rugăciune. Despre viețuirea după Dumnezeu*, trad. și note de Pr. Dumitru Fecioru, București, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2005, p. 301.

ați fi strâns cele spuse în sufletele voastre, v-ar fi ținut ele negreșit aici, în biserică, și v-ar fi călăuzit cu mai multă evlavie la înfricoșătoarele Taine. Dar așa, ca și cum ați fi auzit un chitarist cântând, așa plecați când termin predica, fără de niciun folos sufletesc.

- Dar ce cuvânt de apărare zadarnic au cei mai mulți?

- Pot să mă rog și acasă, spun ei! Dar o predică și o învățătură acasă nu o pot auzi.

- Te înșeli singur, omule! Poți să te rogi și acasă, dar este cu neputință să te rogi acasă ca în biserică, unde este atâta mulțime de părinți, unde într-un suflet se înalță rugăciuni către Dumnezeu. Nu te ascultă așa Dumnezeu când te rogi singur, cum te ascultă când te rogi cu frații tăi. Aici, în biserică, este ceva mai mult decât în casă, adică: unirea și înțelegerea, legătura dragostei și rugăciunile preoților. De aceea, preoții stau în frunte, pentru ca rugăciunile mulțimii, care sunt mai neputincioase, unindu-se cu rugăciunile preoților, care sunt mai puternice, să se urce împreună la cer. De altfel, ce folos are predica dacă nu-i unită cu rugăciunea? Mai întâi rugăciunea și, după aceea, predica. Așa spun și Apostolii: «Iar noi vom stărui în rugăciune și în slujirea cuvântului» (*Fapte* 6, 4). Tot așa face și Pavel: se roagă înainte de a-și începe epistolele, pentru ca, întocmai ca lumina sfeșnicului, așa și lumina rugăciunii să deschidă drum cuvântului. Dacă obișnuiești să te rogi cum trebuie, nu vei mai avea nevoie de învățătura celor ce sunt robi ca și tine, căci Însuși Dumnezeu îți va lumina mintea fără vreun mijlocitor. Iar dacă rugăciunea unuia singur are atâta putere, cu atât mai mult rugăciunea împreună cu mai mulți. Tăria acestei rugăciuni este mai mare, iar îndrăznirea către

Dumnezeu cu mult mai puternică decât rugăciunea în casă și de unul singur"[15].

❀

„Dacă în timp ce se face Sfânta Liturghie te-ai găsi în piață, sau ai fi în casă, sau ai fi prins de treburi grabnice oare n-ar trebui să rupi mai cu tărie decât un leu toate legăturile acestea și să te duci nechemat la biserică pentru a te ruga împreună cu alții? Spune-mi ce nădejde de mântuire vei avea în timpul acela, iubite? Nu numai oamenii produc strigătul acela prea înfricoșător, ci și îngerii cad înaintea Stăpânului, iar arhanghelii se roagă. Le stă în ajutor și timpul, căci le ajută Sfânta Împărtășanie. Și după cum oamenii taie ramuri de măslini și le clatină înaintea împăraților, pentru ca să le aducă aminte acestora, cu acele ramuri de măslin, de milă și de iubire de oameni, tot astfel și îngerii, întinzând atunci în loc de ramuri de măslin Trupul Domnului, Îl roagă pe Stăpânul pentru oameni, grăind așa: «Pentru aceștia ne rugăm, pe care Tu mai înainte i-ai socotit atât de vrednici de dragostea Ta, încât ți-ai dat sufletul pentru ei. Pentru aceștia ne revărsăm noi rugăciunile noastre, pentru care Tu Ți-ai vărsat Sângele Tău. Pentru aceștia ne rugăm, pentru care ai jertfit Trupul acesta». Acesta e motivul pentru care în vremea aceea diaconul îi aduce pe cei stăpâniți de demoni și le poruncește să-și încline numai capetele, pentru ca să fie făcute rugăciunile lor prin această stare a trupului lor; căci nu le este îngăduit să se roage cu

[15] Sf. Ioan Gură de Aur, „Cuvântul al III-lea împotriva anomeilor", 6, în: *Cuvântări împotriva anomeilor. Către iudei*, trad. și note de Pr. Dumitru Fecioru, București, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2007, pp. 52-53.

adunarea fraților. De aceea, îi aduce diaconul pe cei stăpâniți de demoni, pentru ca, fiindu-ți milă de ei, și din pricina nenorocirii lor și din pricina muțeniei lor, să întrebuințezi în ajutorul lor îndrăznirea ta către Dumnezeu. Gândindu-ne la toate acestea, să alergăm cu toții la biserică în ceasul acela, al săvârșirii Sfintei Liturghii, ca să atragem asupră-ne milă, ca să găsim har și ajutor la vreme potrivită"[16].

❀

„Ce faci, omule? Îi vezi pe atâția dintre frații tăi întemnițați stând alături de tine și tu vorbești despre lucruri cu totul nepotrivite? Oare numai vederea lor nu-i în stare să te înspăimânte și să-ți înmoaie inima de milă? Fratele tău e în lanțuri, și tu, nepăsător? Spune-mi ce iertare vei avea când ești atât de nesimțitor, atât de neomenos, atât de crud? Nu îți este teamă oare că, atunci când stai de vorbă cu altul, când te trândăvești, când ești nepăsător, sare vreun demon de acolo și, aflându-ți sufletul gol și măturat (*Matei* 12, 44), intră în el în toată voia pentru că găsește casa neîncuiată? N-ar trebui oare ca toți îndeobște să sloboziți izvoare de lacrimi în ceasul acela? N-ar trebui oare ca ochii tuturor să se vadă uzi de lacrimi și să fie plânsete și vaiete în toată biserica? După împărtășirea cu Sfintele Taine, după desfătarea băii, după unirea cu Hristos, lupul acela a avut putere să răpească din turmă oile și să le țină la el, și tu nu plângi când vezi nenorocirea? Fapta aceasta a ta este oare vrednică de apărat? Nu vrei să ai milă de fratele tău? Teme-te cel puțin pentru tine și trezește-te! Spune-mi, rogu-te, dacă

[16] Sf. Ioan Gură de Aur, „Cuvântul al III-lea împotriva anomeilor", 7, în: *Cuvântări împotriva anomeilor...*, pp. 54-55.

ai vedea că ia foc casa vecinului tău, și de ți-ar fi vecinul dușmanul cel mai înverșunat, n-ai alerga să stingi focul de teamă ca nu cumva, înaintând, focul să ajungă și la tine? Tot așa gândește și despre îndrăciți! Căci foc este, și mai cumplit decât focul, lucrarea celui rău. Ia aminte ca nu cumva diavolul, înaintând, să pună stăpânire și pe sufletul tău! Iar când îl vezi că stă lângă tine cu mult zel, aleargă la Stăpânul. Pentru ca diavolul, văzându-ți cald și treaz sufletul tău, să-ți socotească de necălcat mintea. De te vede cu gura căscată și nepăsător, diavolul intră iute ca într-o casă pustie; de te vede însă puternic, cu sufletul treaz și prins chiar de ceruri, nu îndrăznește nici să te privească măcar. Prin urmare, dacă nu-ți pasă de frații tăi, ai milă cel puțin de tine! Astupă intrarea diavolului în sufletul tău! Și nimic nu oprește atacul demonilor împotriva noastră ca rugăciunea și cererea stăruitoare. Chiar și aceasta, că diaconul poruncește și spune: «Drepți, să stăm bine!», n-a fost rânduită fără pricină, în zadar, ci ca să ridicăm gândurile care se târăsc pe jos, ca să putem înfățișa sufletul nostru drept înaintea lui Dumnezeu, aruncând de la noi moliciunea pricinuită de grijile cele lumești [...]. Gândește-te lângă cine stai, cu cine ai să-L chemi pe Dumnezeu. Cu heruvimii! Gândește-te cu cine cânți împreună! Îți va fi îndestulător spre trezvie să te gândești că ești înconjurat de trup, că ești împletit cu carne, și totuși ai fost învrednicit să lauzi împreună cu puterile cele netrupești pe Stăpânul de obște al tuturor. Nici unul, așadar, cu râvna slăbită, să nu ia parte la cântările acelea sfinte și tainice! Nici unul să nu aibă în vremea aceea gânduri lumești! Ci, izgonind din minte toate cele lumești și mutându-te cu totul în cer, ca și cum ai sta alături de tronul

lui Dumnezeu, așa înalță cântarea cea preasfântă Dumnezeului slavei. De aceea am primit poruncă să stăm bine în acel timp. Căci a sta bine nu înseamnă altceva decât a sta așa cum se cuvine să stea un om înaintea lui Dumnezeu, cu frică și cu cutremur, cu suflet treaz și veghetor. «Așa stați în Domnul, iubiților!». După cum arcașul, care vrea să-i meargă săgețile drept la țintă, se îngrijește mai întâi de felul cum îi stă trupul și dă drumul săgeților după ce se așază chiar în dreptul țintei, tot așa și tu, care ai să ințiești capul cel rău al diavolului, îngrijește-te mai întâi de starea gândurilor tale, ca să trimiți drept la țintă săgețile împotriva diavolului, după ce-ai făcut statura sufletului dreaptă și slobodă"[17].

❀

„Pentru că, în afară de nepăsarea din timpul rugăciunii, diavolul a mai născocit ceva nespus de trist, trebuie să împiedicăm și acest atac al lui. Care este, dar, răul pe care ni l-a făcut diavolul acela viclean? Văzându-vă așa de strânși unul în altul, ca un trup, și atât de atenți la cuvintele predicii, n-a îndrăznit să-i trimită pe slujitorii săi ca, prin sfaturi și prin îndemnuri, să vă desprindă de la ascultarea predicii. Știa că nimeni dintre voi n-avea să sufere pe niște sfătuitori ca aceștia. De aceea, a amestecat niște tâlhari și niște hoți de buzunare prin mulțime și a făcut diavolul ca aceștia să fure de multe ori de la cei adunați aici aurul ce-l aveau (legat) la ei. Așadar, ca să nu se mai întâmple asta și nici paguba de bani să stingă cu timpul dragostea voastră de predică, fiindcă multora li s-au furat banii, vă îndemn și vă

[17] Sf. Ioan Gură de Aur, „Cuvântul al IV-lea împotriva anomeilor", 5, în: *Cuvântări împotriva anomeilor...*, pp. 67-68.

sfătuiesc pe toți să nu mai veniți aici cu aur la voi, pentru ca râvna voastră în ascultarea predicii să nu ajungă pentru aceia pricină de răutate și nici să se întunece din pricina furtului de bani plăcerea ce o simțiți din șederea aici. Diavolul a făcut asta nu ca să vă facă mai săraci, ci pentru ca pierderea de bani, întristându-vă cumplit, să vă scoată din suflet râvna voastră pentru ascultarea predicii. Pentru că și pe Iov l-a lipsit de toate averile sale nu ca să-l facă mai sărac, ci ca să-l lipsească de credință. Ceea ce urmărește diavolul nu este ca să ne ia banii, căci știe că asta nu-i nimic, ci ca, prin luarea banilor, să ne strecoare în suflet păcatul. Dacă n-a reușit asta, n-a făcut nicio ispravă. Cunoscând dar gândul lui, iubite, slăvește pe Stăpânul când ți se iau banii, fie de tâlhari, fie de vreo altă pricină, și vei fi mai câștigat; vei da o îndoită lovitură dușmanului: și că nu te-ai necăjit, și că ai mulțumit. Dacă va vedea că te amărăște paguba banilor și te înduplecă să te răzvrătești împotriva Stăpânului, nu va înceta să te păgubească mereu; dar, dacă va vedea că nu numai că nu hulești pe Dumnezeu, Făcătorul tău, ba, dimpotrivă, Îi mai și mulțumești pentru fiecare dintre nenorocirile ce vin peste tine, va înceta să te mai ispitească; știe doar că încercarea prin nenorociri ajunge pentru tine pricină de mulțumire, știe doar că-ți împletește mai strălucite cununi și mai mari răsplăți. Așa s-a întâmplat și cu Iov. Când diavolul a văzut că Iov a mulțumit lui Dumnezeu, deși îi luase banii și-i lovise trupul, n-a mai îndrăznit să se apropie de el, ci a plecat, suferind o înfrângere rușinoasă, după ce îl făcuse mai strălucitor pe atlet"[18].

[18] Sf. Ioan Gură de Aur, „Cuvântul al IV-lea împotriva anomeilor", 5, în: *Cuvântări împotriva anomeilor...*, p. 69.

❀

„Mulţi dintre credincioşi au ajuns la o aşa de mare nebunie şi la un astfel de dispreţ faţă de Dumnezeu că, deşi sunt plini de mii şi mii de păcate, deşi nu au grijă deloc de ei înşişi, în sărbători se apropie de această masă cum se găsesc şi la întâmplare, fără să-şi dea seama că nu sărbătoarea şi prăznuirea este pricină de împărtăşire, ci conştiinţa curată şi viaţa lipsită de păcate. După cum cel care nu se ştie cu niciun păcat pe cuget trebuie să se împărtăşească în fiecare zi cu Sfintele Taine, tot astfel cel încurcat în păcate şi nepocăit nu trebuie să se apropie de Sfânta Împărtăşanie nici la sărbătoare. Nu ne izbăvim de păcate dacă ne împărtăşim cu Sfintele Taine o singură dată pe an şi ne împărtăşim cu nevrednicie! Dimpotrivă, vom fi osândiţi şi mai mult, pentru că nu ne împărtăşim cu conştiinţa curată nici când ne împărtăşim o singură dată pe an. De aceea, vă rog pe voi toţi să nu vă atingeţi de Sfintele Taine numai pentru că vine sărbătoarea! Şi dacă vreţi să vă împărtăşiţi cu această Sfântă Jertfă, trebuie să vă curăţiţi cu multe zile înainte prin pocăinţă, prin rugăciune, prin milostenie şi prin îndeletniciri duhovniceşti şi să nu vă mai întoarceţi iarăşi la păcate, cum se întoarce câinele la vărsătura lui (cf. *2 Petru* 2, 22)! Nu este oare o nebunie ca, atunci când se apropie sărbătorile Naşterii Domnului, să ne îngrijim aşa de mult, cu multe zile înainte, de cele trupeşti, să avem mai dinainte gata hainele, scoţându-le pe cele mai frumoase din lăzi, să ne cumpărăm încălţăminte, să avem o masă mai îmbelşugată, să ne facem rost din toate părţile de venituri cât mai multe, ca în orice chip să ne împodobim şi să ne veselim în aceste zile, iar despre suflet să nu suflăm niciun cuvânt, să-l lăsăm părăsit, murdar, uscat, stricat de foame, necurat?

Nu e o nebunie să aducem aici, la biserică, trupul împodobit, iar sufletul, gol şi lipsit de podoabă? Trupul ţi-l vede un om şi nu te vatămi cu nimic oricum ai fi îmbrăcat; sufletul însă ţi-l vede Stăpânul şi te va osândi cumplit pentru nepăsarea ta. Nu ştiţi că masa aceasta este plină de foc duhovnicesc şi, după cum izvoarele izvorăsc apă, tot astfel şi masa aceasta are o flacără ce nu poate fi spusă în cuvinte? Nu te apropia, dar, având trestie, nici lemne, nici iarbă, ca să nu faci vâlvătaia mai mare şi să arzi sufletul care se împărtăşeşte! Ci apropie-te având pietre scumpe, aur, argint, ca să faci mai curată materia, ca să pleci cu mult câştig. De ai ceva pe cuget, izgoneşte-l, alungă-l din sufletul tău. Ai vreun duşman care ţi-a făcut mari rele? Pune capăt duşmăniei, potoleşte-ţi inima răvăşită, umflată, ca să nu mai fie nicio tulburare, nicio nelinişte. Ai să-L primeşti pe Împărat prin Împărtăşanie, dar, când Împăratul păşeşte în sufletul tău, trebuie să fie multă seninătate, multă linişte şi pace adâncă a gândurilor. Spui că ţi s-a făcut mare rău şi nu-ţi poţi stăpâni mânia? Dar pentru ce îţi faci ţie însuţi un rău mai mare şi mai cumplit? Nu-ţi va face duşmanul atât rău cât îţi faci ţie însuţi de nu te împaci cu el, călcând în picioare legile lui Dumnezeu! Te-a ocărât acela? De aceea dar îl ocărăşti şi tu pe Dumnezeu? Spune-mi! Să nu te împaci cu cel care te-a ocărât nu înseamnă atât a te răzbuna pe el, cât a ocărî pe Dumnezeu, Care a legiuit să te împaci cu duşmanul tău. Nu te uita dar la cel care-i rob ca şi tine, nici la mărimea nedreptăţilor pe care ţi le-a făcut! Uită-te la Dumnezeu, vârându-ţi în minte frica de Dumnezeu! Gândeşte-te la aceea că, cu cât vei suferi mai mare silnicie sufletească atunci când te sileşti să te împaci cu duşmanul tău, după ce ţi-a făcut mii şi mii de rele, cu atât te vei bucura de mai mare cinste de la Dumnezeu, Care ţi-a poruncit să te

împaci! După cum tu îl primești pe dușman cu multă cinste aici, tot așa și Dumnezeu te va primi cu multă slavă dincolo, dându-ți în schimbul acestei ascultări înmiite răsplăți"[19].

❀

„Ceea ce este hrana pentru trup, aceeă este învățătura cuvintelor dumnezeiești pentru suflet. «Nu numai cu pâine va trăi omul – spune Domnul –, ci cu tot cuvântul ce iese din gura lui Dumnezeu» (*Matei* 4, 4). De aceea, neîmpărtășirea de la o masă ca aceasta pricinuiește foamete. Ascultă că Dumnezeu amenință cu această foamete, ridicând-o ca pe o osândă și pedeapsă. «Voi da lor – zice Domnul – nu foame de pâine, nici sete de apă, ci foame de auzirea cuvântului lui Dumnezeu» (*Amos* 8, 11). Nu-i oare nesocotit că facem tot ce ne stă în putință să răscolim totul ca să îndepărtăm foamea cea trupească și să atragem de bunăvoie spre noi foamea cea sufletească, aceea care-i cu atât mai grozavă cu cât pierdem bunuri mai mari? Nu, vă rog și mă cucernicesc vouă, nu vă dați vouă înșivă niște sfaturi atât de rele, ci puneți înaintea oricărei ocupații, a oricărei griji, venirea la biserică. Te întreb: câștigi atât când lipsești de la Sfânta Liturghie cât pierzi și tu, și toată casa ta? De-ai câștiga, când lipsești de la biserică, o comoară întreagă plină cu aur, tot pierzi mai mult decât câștigi, și cu atât mai mult cu cât cele duhovnicești sunt mai bune decât cele trupești. Acestea, de-ar fi nenumărate, de-ar curge de pretutindeni, totuși nu călătoresc împreună cu noi în viața cea de dincolo, nici nu se mută cu noi în cer, nici nu stau înaintea scaunului celui înfricoșător

[19] Sf. Ioan Gură de Aur, „Cuvântul al VI-lea împotriva anomeilor", 7, în: *Cuvântări împotriva anomeilor...*, pp. 102-104.

de judecată, ci, de multe ori, chiar înainte de sfârșitul nostru, se duc și ne părăsesc; dar chiar de-ar rămâne până la sfârșitul vieții noastre, moartea le pune negreșit capăt. Comoara cea duhovnicească, dimpotrivă, este o avere ce nu ne poate fi furată; merge cu noi oriunde; când călătorim din lumea aceasta dincolo, ea ne urmează și ne dă mare îndrăznire înaintea scaunului de judecată. Dacă atât de mare e câștigul sufletesc de pe urma slujbelor bisericești, apoi de pe urma participării la slujbele de aici câștigul e îndoit, nu câștigăm numai atât, că ne udăm sufletul cu cuvintele cele dumnezeiești, ci și aceea că risipim multa rușine a dușmanilor credinței și dăm multă mângâiere fraților noștri. Că acesta e câștigul așezării ostașilor în ordine de luptă: să se grăbească în acea parte unde războiul e aprig, unde primejdia e mare. De aceea, cu toții trebuie să alergați aici și să-i alungați pe dușmanii care vin asupra noastră. Nu poți vorbi mult? Nu ai învățătură? Vino aici numai, și ai săvârșit totul! Venirea ta cu trupul aici mărește turma credincioșilor, dă fraților mult curaj și tragere de inimă, iar pe dușmanii credinței îi acoperă de rușine. Dacă pășește cineva în pridvoarele acestea sfinte și vede aici, în biserică, puțină lume adunată, i se stinge și bruma de tragere de inimă ce-o mai are; se răcește, șovăie, ajunge mai trândav și pleacă; și așa, încetul cu încetul, toată lumea din biserică ajunge mai nepăsătoare și mai trândavă. Dar dacă lumea aleargă la biserică, dacă se grăbește, dacă se scurge din toate părțile, atunci râvna celorlalți ajunge temei de râvnă chiar pentru omul nespus de leneș și delăsător. Dacă freci mereu piatră de piatră, produci scântei; și ce-i mai rece ca piatra și mai fierbinte ca focul? Cu toate acestea, frecarea necontenită a pietrei de piatră a învins răceala pietrei. Dacă se întâmplă așa cu piatra, apoi cu mult mai mult

se va întâmpla astfel cu sufletele când se întâlnesc între ele și se încălzesc de focul Duhului. N-ați auzit că pe vremea strămoșilor noștri toți credincioșii erau numai o sută douăzeci, dar, mai bine spus, înainte de cei o sută douăzeci, numai doisprezece, și nici aceștia n-au rămas toți, ci unul dintre ei a pierit, Iuda, și au fost de toți unsprezece? Cu toate acestea, din cei unsprezece s-au făcut o sută douăzeci, din cei o sută douăzeci, trei mii, apoi cinci mii, apoi au umplut lumea toată de cunoștința lui Dumnezeu. Pricina acestei creșteri este că niciodată nu lipseau de la slujbele bisericești, ci erau totdeauna unii cu alții, stând toată ziua în biserică și fiind cu luare-aminte la rugăciuni și la citirile din Scripturi. De aceea au aprins focul acesta mare, de aceea niciodată nu s-au moleșit, ci au atras la ei lumea întreagă"[20].

❀

„Dar, după cum pe iudei îi învinuim că săvârșesc nelegiuiri, tot așa, ba chiar mai mult, vă învinuim pe voi că vă adunați cu cei nelegiuiți; și nu-i învinuim numai pe cei ce se duc acolo, ci și pe cei care pot să-i oprească, dar nu vor. Să nu-mi spui: «Ce legătură am eu cu el? Mi-e străin, nu-l cunosc!». Atâta vreme cât e credincios, atâta vreme cât se împărtășește cu aceleași Taine, atâta vreme cât îl întâlnești în aceeași Biserică, îți este mai apropiat decât toți: și decât frații, și decât rudele, și decât cunoscuții. După cum suferă aceeași pedeapsă nu numai hoții, ci și cei care pot să-i împiedice, dar nu-i împiedică, tot așa sunt pedepsiți la fel nu numai cei necredincioși, ci și cei care pot să-i întoarcă de la necredință, dar nu vor, fie din lene, fie

[20] Sf. Ioan Gură de Aur, „Cuvântul al XI-lea împotriva anomeilor", 1, în: *Cuvântări împotriva anomeilor...*, pp. 176-178.

din nepăsare. Cel care a îngropat talantul l-a dat întreg stăpânului său; cu toate acestea, a fost pedepsit pentru că nu l-a înmulțit (cf. *Matei* 25, 24-30). Și tu, dar, dacă însuți ești curat și nepătat, dar dacă nu-ți înmulțești talantul tău, nici nu aduci la mântuire pe un alt frate pierdut, vei păți ca și cel ce și-a îngropat talantul. Ce lucru mare vă cer, iubiților? Fiecare dintre voi să-mi aducă înapoi la biserică un frate, să-și dea interesul, să se ostenească, pentru ca la următoarea Sfântă Liturghie să ne întâlnim cu multă îndrăznire, aducându-I lui Dumnezeu daruri, daruri mai de preț ca toate, aducând aici sufletele celor rătăciți de la credință. Dear trebui să fim ocărâți, să fim răniți, sau să suferim orice altceva, să facem orice să-i câștigăm din nou pe acești frați. Să suferim în tăcere când bolnavii aceștia dau cu picioarele, ocărăsc și insultă. Să nu ne usture ocărârile lor. Un singur lucru numai să dorim să vedem: însănătoșirea celui care se poartă atât de urât. De multe ori bolnavul sfâșie pieptul doctorului; asta însă nu-l face pe doctor să nu-l mai îngrijească pe bolnav. Nu este oare absurd ca aceia care îngrijesc de trupuri să aibă atâta purtare de grijă, iar noi să trândăvim când pier atâtea suflete, noi să nu vrem să suferim deloc când frații noștri, mădularele noastre, putrezesc? Pavel n-a făcut așa! Dar cum? «Cine este slab – spune el – și eu să nu fiu slab? Cine se smintește, și eu să nu ard?» (*2 Corinteni* 11, 29). Arată și tu acest foc! De vezi pe fratele tău că se pierde, de te-ar batjocori, de te-ar ocărî, de te-ar bate, de te-ar amenința că-i ești dușman, de ți-ar face orice altceva, suferă totul cu curaj, pentru ca să câștigi mântuirea lui! De ți l-ai făcut vrăjmaș, îți va fi Dumnezeu prieten și te va răsplăti cu mari bunătăți în ziua cea mare a judecății"[21].

[21] Sf. Ioan Gură de Aur, „Cuvântul al IV-lea către iudei", 1, în: *Cuvântări împotriva anomeilor...*, pp. 304-306.

❀

„Preotul trebuie cinstit mai mult, trebuie respectat mai mult decât împăratul, pentru că preotul este chemat la o dregătorie și mai mare. Să învețe [credincioșii – n. red.] să nu judece pe preoți, să nu le ceară socoteală, ci să se supună lor și să li se plece. Tu nu cunoști viața preotului, nu știi de e leneș și nepăsător [...]. Dar chiar dacă ai cunoaște bine viața preotului, n-ai niciun cuvânt de apărare, n-ai nicio iertare dacă-i disprețuiești pe preoți, dacă nu asculți de cele ce-ți spun ei! Ascultă cum ne ia Hristos și această scuză când ne spune în Evanghelii: «Pe scaunul lui Moise au șezut cărturarii și fariseii; deci toate câte vă vor zice să faceți, dar după faptele lor să nu faceți» (*Matei* 23, 2-3). Vezi că Hristos n-a disprețuit sfaturile lor, nici n-a lepădat învățătura lor, cu toate că viața lor era atât de păcătoasă, încât merita să fie hulită de ucenici? Nu spun aceasta pentru că aș vrea să-i vorbesc de rău pe preoți – Doamne, ferește! –, că voi înșivă sunteți martorii purtării și evlaviei lor, ci ca să dăm preoților cât mai multă cinste și respect. Lucrul acesta nu le folosește atât lor, cât nouă: «Cel care primește profet în nume de profet, plată de profet va lua» (*Matei* 10, 41). Dacă Hristos nu ne-a îngăduit să judecăm viața celorlalți oameni (*Matei* 7, 1-5), cu atât mai puțin viața preoților"[22].

❀

[22] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a II-a la Ana", 4, în: *Omilii la Ana. Omilii la David și Saul. Omilii la Serafimi*, trad. și note de Pr. Dumitru Fecioru, București, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2007, pp. 32-33.

„În biserică să stăm cu evlavia cuvenită, ca nu cumva să plecăm acasă cu adaos de păcate în loc de iertare de păcate. Ce avem de făcut, ce ni se cere? Când înălțăm imnele cele dumnezeiești, să fim cuprinși de multă frică și împodobiți cu evlavie, și așa să le rostim. Că sunt unii dintre cei de aici – și socot că nu sunt necunoscuți nici dragostei voastre – care, disprețuind pe Dumnezeu și socotind cuvintele Sfântului Duh niște cuvinte obișnuite, dau drumul la vorbe fără rânduială și nu sunt cu nimic mai buni decât nebunii; își frământă trupul, umblă de colo-colo și au niște purtări străine stării celei duhovnicești. Ticălosule și nenorocitule, ar trebui să te temi și să te cutremuri când rostești doxologia cea îngerească, să lauzi cu frică pe Creator, și așa să ceri iertare de păcatele tale; dar tu aduci în biserică purtările bufonilor și ale celor de pe scenă; întinzi în neorânduială mâinile, dați din picioare și vă îndoiți trupul. Cum nu te temi, nici nu te cutemuri când insulți așa cuvintele Sfântului Duh? Nu te gândești că aici stă de față, nevăzut, Stăpânul, că măsoară mișcările fiecăruia și cercetează conștiința? Nu te gândești că îngerii stau de față lângă această înfricoșătoare masă și o înconjoară cu teamă? Dar ție nu ți-e gândul la acestea, pentru că ți-e mintea întunecată de cele ce-ai auzit și-ai văzut la teatru; de aceea introduci în rânduielile bisericii cele ce se săvârșesc acolo; de aceea vădești neorânduiala sufletului prin strigăte necuviincioase. Cum vei cere iertare pentru păcatele tale? Cum îl vei îndupleca spre milă pe Stăpân când cu atât dispreț te rogi? Spui: «Miluiește-mă, Dumnezeule!». Strigi: «Mântuiește-mă!», dar înfățișarea ți-e străină de mântuire. Cu ce ajută la rugăciune mâinile voastre, întinse necontenit în sus și mișcate cu neorânduială, strigătul vostru

puternic, scos cu tăria duhului vostru, care n-are nicio noimă? Nu sunt oare acestea gesturi de femei desfrânate care stau pe la răspântii, gesturi ale celor care strigă în teatru? Cum îndrăznești să amesteci jocurile demonilor cu această doxologie îngerească? Cum nu te rușinezi de cuvintele pe care tu însuți le rostești, spunând: «Slujiți Domnului cu frică și vă bucurați de El cu cutremur» (*Psalmi* 2, 11)? Oare «a sluji cu frică» înseamnă a te purta așa, a te întinde așa, a nu ști, cu strigătul fără rânduială al glasului tău, despre ce vorbești? Acesta e dispreț, nu teamă; mândrie, nu smerenie. Aceasta este mai degrabă faptă de oameni care se joacă, nu faptă de oameni care doxologesc. Căci ce înseamnă «a sluji lui Dumnezeu cu frică»? Înseamnă a împlini orice poruncă a lui Dumnezeu cu teamă și cu strângere de inimă; înseamnă a-ți face rugăciunile cu inimă zdrobită și gând smerit. Duhul cel Sfânt ne poruncește, prin profetul David, nu numai să-I slujim lui Dumnezeu cu frică, ci să ne și bucurăm cu cutremur. Pentru că împlinirea poruncii lui Dumnezeu bucură de obicei pe cel ce practrică virtutea, profetul spune că se cuvine ca împlinirea poruncii să fie făcută cu cutremur și teamă, pentru ca nu cumva, lipsindu-ne teama, să pierdem ostenelile și să-L mâniem pe Dumnezeu"[23].

❀

„Să nu vă apropiați de această Sfântă Masă cu pete pe voi și cu conștiință păcătoasă; că atunci n-ar mai fi câștig, nici împărtășire, de-am lua de mii de ori acel Trup Sfânt, ci osândă și chiar adaos de pedeapsă. Deci, niciun păcătos să nu se apropie; dar, mai bine,

[23] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia I la Serafimi", 2, în: *Omilii la Ana...*, pp. 134-135.

nu spun niciun păcătos, pentru că atunci eu ar trebui să fiu oprit a mă apropia de Masa cea dumnezeiască, ci spun: niciun păcătos care rămâne păcătos să nu se apropie. De aceea vă spun aceasta de mai înainte, de pe acum, ca nu cumva la sosirea ospățului celui împărătesc, la venirea acelei sfinte seri, să poată spune cineva: «Am intrat nepregătit și gol; ar fi trebuit să mi se spună din vreme aceasta! Dacă aș fi auzit mai de mult, negreșit m-aș fi curățit și așa m-aș fi apropiat!» Deci, ca nimeni să nu poată avea această scuză, chiar de pe acum vă rog și mă cuceresc vouă să faceți multă pocăință. Știu că toți suntem cu păcate și că nimeni nu se poate lăuda că are neprihănită inima; dar grozăvia nu-i aceasta, că nu avem inimă curată; așteaptă însă să-i dăm Lui un mic prilej ca să ne încununeze cu îndrăznire. Cine a fost mai păcătos decât vameșul? Dar pentru că a spus numai atât: «Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosul!» (*Luca* 18 13), s-a coborât de la templu mai îndreptat decât fariseul (cf. *Luca* 18, 14) [...]. Spune-mi, ce lucrare mare, ce oboseală, ce sudoare pentru păcătos, să se încredințeze că este păcătos și să-i spună aceasta lui Dumnezeu? Vezi că nu spuneam în zadar că Dumnezeu vrea să-I dăm noi un mic prilej și face El totul pentru mântuirea noastră? Să ne pocăim, dar, să plângem, să lăcrimăm. Când cineva își pierde fiica, își petrece cea mai mare parte din viața lui în plânsete și jale. Noi ne-am pierdut mântuirea și nu ne zdrobim pieptul. Dar pentru ce vorbesc de suflet și de mântuire? Am mâniat un Stăpân atât de bun și de blând și nu ne ascundem sub pământ? Dar nu numai pe un Stăpân care ne poartă de grijă, ci pe un Stăpân care, prin purtarea Lui de grijă de noi, depășește bunăvoința unui tată iubitor și a unei mame iubitoare de copii. «Va uita oare femeia pe copilul său – spune

Scriptura – sau nu-i va fi milă de fiii pântecelui ei? Dar chiar dacă femeia și i-ar fi uitat, Eu nu te voi uita, zice Domnul» (*Isaia* 49, 15). Chiar înainte de a ne dovedi, hotărârea aceasta e vrednică de credință. Este a lui Dumnezeu"[24].

❀

„Spuneți-mi, iubiților, când ați făcut mai bine: la slujba de rândul trecut, când, după ce ați mâncat, v-ați culcat, sau acum, când, după ce ați mâncat, ați venit ca să auziți legile dumnezeiești? Când ați stat în piață și ați luat parte la adunări care n-au niciun folos, sau acum, când stați cu frații voștri și ascultați cuvintele profeției? Nu-i rușine, fraților, să mănânci! Dar ce e? E rușine ca acela care mănâncă să rămână acasă și să lipsească de la această sfântă sărbătoare. Dacă rămâi acasă, ajungi mai leneș, mai trândav, iar venind aici, scuturi de pe tine tot somnul și toată trândăveala. Alungi nu numai trândăveala, ci și toată tristețea și ajungi mai ușor și mai vesel în fața greutăților ce te năpădesc. Dar pentru ce trebuie să mai vorbesc de celelalte? Stai numai lângă cel ce n-a mâncat și a postit și te-ai și împărtășit de buna lui mireasmă. Cel ce postește este un mir duhovnicesc și-și arată buna rânduială a sufletului și prin ochi și prin gură, prin toate. Nu spun acestea ca să-i osândesc pe cei ce au mâncat, ci ca să arăt folosul postului. Nu numesc post numai abținerea de la mâncăruri, ci, înainte de toate, abținerea de la păcate. Într-adevăr, nu se deosebește mult de cel ce a postit cel care a mâncat și a venit aici și ascultă cu cumințenia cuvenită, după cum cel care a postit, dar nu ascultă cu râvna și luare aminte

[24] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a VI-a la Serafimi", 3-4, în: *Omilii la Ana...*, pp. 200-201.

predica, n-are mare folos de pe urma postului. Cel care a mâncat și a venit la sfânta slujbă cu râvna cuvenită este mult mai bun decât cel care n-a mâncat nimic, dar lipsește de la slujbă. Nu ne va folosi atât de mult nemâncatul, cât ne va folosi și ne va îmbunătăți viața participarea la cuvântul duhovnicesc de învățătură. Unde în altă parte, într-adevăr, vei auzi acestea care se propovăduiesc aici?"[25].

❀

„O, de v-ar fi cu putință să intrați în cugetul celor care lipsesc de la biserică, atunci ați vedea bine de câte răni sunt plini și câți spini au! După cum un pământ care n-a fost lucrat de mâini de plugar înțelenește și se sălbăticește, tot așa odrăslește spini și ciulini și sufletul care nu se bucură de cuvântul duhovnicesc de învățătură. Dacă noi, care îi auzim în fiecare zi pe profeți și pe apostoli, abia de ne înfrânăm mânia, abia de ne potolim pofta, abia de scoatem din noi puroiul invidiei, dacă noi, care adormim patimile noastre cu cântecele dumnezeieștilor Scripturi, abia de domolim fiarele cele fără de rușine, spune-mi mie ce nădejde de mântuire să mai aibă cei care niciodată nu se bucură de aceste leacuri și nici nu aud înțelepciunea cea dumnezeiască?"[26].

---

[25] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la statui*, X, 1, trad. și note de Pr. Dumitru Fecioru, București, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2007, pp. 172-173.

[26] Sf. Ioan Gură de Aur, „Despre schimbarea numelor", IV, 1, în: *Despre schimbarea numelor. Despre răbdare. Despre milostenie. Despre tăria credinței. Despre propovăduirea Evangheliei și alte omilii*, trad. și note de Pr. Dumitru Fecioru, București, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2006, pp. 61-62.

❀

„Este o faptă de fățarnic ca în sobor de lume și în văzul tuturor să săruți mâna preoților, să te atingi de genunchii lor, să-i rogi să se roage pentru tine, să alergi la ușile lor când ai nevoie de botez, iar acasă și în piață să umpli de mii și mii de ocări pe pricinuitorii și slujitorii atâtor bunătăți. Să nu îngădui (nici) să-i ocărască alții! Dacă preotul este cu adevărat rău, pentru ce îl socotești vrednic să slujească acele înfricoșate Taine? Iar dacă ți se pare că e un vrednic slujitor, pentru ce îngădui să-l vorbească alții de rău, pentru ce nu le închizi gura, pentru ce nu te revolți, pentru ce nu te superi, ca să primești plată mare de la Dumnezeu și laudă chiar de la cei ce-l grăiesc de rău pe preot? De-ar fi mii și mii cei ce-l vorbesc de rău, totuși toți vor lăuda grija pentru părintele tău duhovnicesc. Și, dimpotrivă, dacă nu vom face asta, toți ne vor osândi, chiar și cei care-l vorbiseră de rău. Grozăvia nu-i numai aceasta, ci și aceea că vom fi osândiți cumplit și dincolo. Nimic nu pângărește atât de mult Biserica cât o pângărește patima aceasta de a grăi de rău pe preot. Și, după cum un trup care nu-i legat bine de nervi cade în multe boli și-i este viața un netrai, tot așa și Biserica, dacă nu este legată cu lanțul tare și de nesfărâmat al dragostei, dă naștere la mii și mii de lupte, mărește mânia lui Dumnezeu și ajunge pricina multor încercări. Deci, ca să nu se întâmple aceasta și să nu mâniem pe Dumnezeu, ca să nu înmulțim păcatele noastre, ca să nu ne pregătim o osândă neîndurătoare, ca să nu ne umplem viața cu multă rușine, să facem limba noastră să grăiască numai de bine. Să ne cercetăm în fiecare zi viața noastră, să lăsăm viața celorlalți în seama Celui ce știe să judece bine cele ascunse, iar

noi să ne judecăm păcatele noastre. Așa vom putea scăpa și de focul gheenei. După cum cei care iscodesc păcatele altora nu spun un cuvânt despre păcatele lor, tot așa și cei ce se tem să iscodească viața altora au multă purtare de grijă față de greșalele lor. Cei care se gândesc la păcatele lor, care le judecă în fiecare zi, care se pedepsesc pe ei înșiși vor face blând pe Stăpân în ziua Judecății. Și aceasta a arătat-o Pavel prin cuvintele: «De ne-am judeca singuri, n-am mai fi judecați de Domnul» (*1 Corinteni* 11, 31). Ca să scăpăm, dar, de osânda aceea, să le lăsăm la o parte pe toate celelalte și să ne iscodim numai viața noastră, să osândim gândul care ne îndeamnă la păcat, să plecăm cugetul spre pocăință și să ne cerem socoteală de cele săvârșite"[27].

[27] Sf. Ioan Gură de Aur, „Cuvântul al II-lea la Priscila și Acvila și că nu se cuvine să vorbim de rău pe preoții lui Dumnezeu", 5, în: *Despre schimbarea numelor...*, pp. 157-158.

Comportamentul creștinului în societate

„Dacă spui că ești plin de fapte bune, le-ai pierdut pe toate, chiar dacă ai săvârșit într-adevăr fapte bune; dar dacă spui că nu ești bun de nimic, ai ajuns folositor, chiar dacă n-ai făcut nicio faptă bună [...]. Chefuiești, trăiești în lux, râzi și nici nu știi că ai păcătuit. Le-ai uitat pe toate, iar faptele bune nu le poți scoate din minte, nu le poți uita? Îți uiți păcatele și nu-ți uiți faptele bune? Și-ți uiți păcatele, deși frica de pedeapsă pentru ele este mai mare? Noi însă facem dimpotrivă! În fiecare zi păcătuim, fără să ținem minte păcatele săvârșite; dar dacă dăm câțiva bănuți unui sărac, răsturnăm lumea cu fapta noastră bună. Aceasta este cea mai mare nebunie și aduce numai pagubă celui ce adună în acest chip laudele oamenilor. Vistierie sigură a faptelor bune este uitarea faptelor bune! Faptele bune sunt ca lucrurile de preț. Dacă am pune în piață în văzul tuturor hainele noastre scumpe și aurul nostru, am atrage asupra noastră tâlharii; dar dacă le ținem în casă și le ascundem, le punem în deplină siguranță.

Tot așa și cu faptele bune: dacă ni le aducem mereu aminte, mâniem pe Stăpân, întrarmăm pe dușman, pe diavol, și-l chemăm să ni le fure; dar dacă nu le știe nimeni, ci numai Cel Care trebuie să le știe, le-am pus la loc sigur. Nu spune dar tuturor faptele tale bune, ca să nu ți le răpească cineva! Așa a pățit fariseul, care-și avea faptele sale cele bune în vârful limbii; de aceea i le-a răpit diavolul. Și totuși fariseul le pomenea mulțumind lui Dumnezeu și afierosea totul lui Dumnezeu; dar lui Dumnezeu nu I-a plăcut. Nu înseamnă că mulțumești lui Dumnezeu când prin mulțumirea ta ocărăști pe alții, când prin mulțumirea ta te ridici împotriva celor ce păcătuiesc. Dacă mulțumești lui Dumnezeu pentru faptele tale cele bune, mărginește-te numai la El și nu le mai rosti înaintea oamenilor, nici nu osândi pe semenul tău"[28].

❀

„Spune-mi, te rog, dacă ți-ar făgădui cineva să te ducă la palatul împărătesc ca să-ți arate pe împărat pe tron, ai alege oare teatrul în locul împăratului? Și totuși într-un palat împărătesc nu ai nimic de câștigat! Aici însă în biserică, izvor de foc duhovnicesc izvorăște din masa aceasta; și tu o lași și alergi la spectacol ca să vezi femei care fac baie în pielea goală, să vezi cum sunt batjocorite femeile, și-L părăsești pe Hristos, Care stă lângă izvor? Și acum stă Hristos lângă izvor nu vorbind cu samarineanca, ci cu tot orașul. Dar poate că și acum Hristos vorbește tot numai cu samarineanca. Căci nici acum nu-i nimeni lângă El, ci unii numai cu trupurile, iar alții nici cu atât. Totuși Hristos nu pleacă, ci rămâne și cere de la noi de băut,

[28] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a III-a la Matei", V, în: *Scrieri III...*, pp. 43-44.

nu apă, ci sfințenie; căci cele sfinte le dă El sfinților. Nu ne dă apă de izvor, ci sânge viu, care nu-i simbol al morții, ci pricină a vieții. Tu însă părăsești izvorul sângelui, potirul cel înfricoșător, și te duci la izvorul cel drăcesc, ca să vezi femei desfrânate făcând baie în pielea goală, ca să ți se înece sufletul. Că apa aceea este un ocean de desfrânare; nu învăluiește cu apă trupurile, ci înecă sufletele"[29].

❀

„Să ne chivernisim cu toată grija viața noastră. Făcând așa, vom duce și pe cei ce stau în întuneric la viața cea de dincolo. Atât de mare este puterea acestei lumini că nu luminează numai aici pe pământ, ci și dincolo, însoțind pe cei ce o urmează. Când oamenii vor vedea că disprețuim toate cele din lume și ne pregătim pentru viața viitoare, faptele noastre îi vor convinge înaintea cuvântului nostru. Căci cine-i atât de lipsit de minte, încât să nu capete chiar de aici, de pe pământ, o dovadă clară a vieții ce va să fie, când vede că acela care până mai ieri-alaltăieri trăia în desfătări, în lux și bogăție, leapădă dintr-odată totul și, ca și cum ar avea aripi, zboară ca să trăiască înfometat și sărac, să ducă o viață grea și anevoioasă, înfruntă primejdii, vărsări de sânge, junghieri și toate cele socotite groaznice de oameni? Dar dacă ne împletim viața noastră cu cele din lumea aceasta și ne lipim strâns inima de ele, cum vor mai putea fi convinși oamenii că ne grăbim să plecăm spre o altă lume? Ce cuvânt de apărare mai putem avea când frica de Dumnezeu nu este tot atât de puternică în noi cât de puternică era dorința de slavă omenească

[29] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a VII-a la Matei", VI, în: *Scrieri III...*, p. 98.

în filozofii greci? Că unii dintre ei, ca să fie lăudați de oameni, au renunțat la averi și au disprețuit moartea; de aceea și deșarte au fost nădejdile lor. Ce vom spune întru apărarea noastră când nu putem face nici măcar ce făceau aceia, deși ne stau înainte atât de mari bunătăți și ni s-a dat o filozofie atât de înaltă, ci ne pierdem și pe noi și pe alții? Că nu aduce atâta vătămare un păgân care săvârșește nelegiuri, cât un creștin care face același lucru. Și pe bună dreptate, că religia păgânilor este o religie falsă, pe când a noastră, datorită harului lui Dumnezeu, este cinstită și prețuită chiar de cei necredincioși. De aceea, mai cu seamă când vor să ne ocărască și să ne mărească vina, adaugă: «Și e creștin!». N-ar grăi așa, dacă n-ar avea o părere bună despre religia noastră. N-ai auzit oare câte și ce fel de porunci a dat Hristos? Când vei putea săvârși una dintre aceste porunci, odată ce lași totul la o parte și alergi să-ți aduni dobânzile, să dai bani cu împrumut, să faci afaceri, să cumperi turme de robi, să-ți faci vase de argint, să-ți cumperi nenumărate moșii, case și mobile? Și de-ar fi numai atât! Dar când adaugi la aceste osteneli și sârguințe zadarnice și nedreptate, furând pământul altora, răpind casele străine, împilând pe cei săraci, mărind foametea, spune-mi cum mai poți păși pragul bisericii? Da, știu, ai și clipe când miluiești pe săraci! Dar și atunci cât prăpăd sufletesc! Miluiești sau din mândrie, sau din dorința slavei deșarte, ca să nu ai vreun folos sufletesc nici atunci când faci bine. Ce poate fi mai îngrozitor decât să fii în port și să te îneci!"[30].

❀

[30] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a XV-a la Matei", IV, în: *Scrieri III...*, pp. 189-190.

„- Dar ce să fac dacă cineva îmi cere să jur, dacă mă silește?

- Frica de Dumnezeu să fie mai puternică decât silnicia. Dacă ai de gând să-mi vii cu astfel de scuze, atunci nu vei păzi nicio poruncă! Așa vei spune și cu porunca de a nu-ți lăsa femeia (*Matei* 5, 32): «Ce? Să n-o las, când e certăreață și cheltuitoare?». Așa vei spune și cu porunca de a-ți scoate ochiul drept (*Matei* 5, 29): «Ce? Să rup orice legătură cu prietenul meu, când îl iubesc și ard de dragul lui?». Așa vei spune și de porunca de a nu te uita cu poftă (*Matei* 5, 28): «Ce să fac dacă nu pot să nu mă uit?». Așa vei spune și cu porunca de a nu te mânia pe fratele tău (*Matei* 5, 22-23): «Ce să fac dacă sunt iute și nu pot să-mi stăpânesc limba?». Și așa vei călca toate poruncile Domnului. Totuși, de legile omenești nici nu îndrăznești să-mi vii cu astfel de scuze, nici să spui: «Ce să fac dacă sunt așa și așa?», ci, vrând-nevrând, te supui celor scrise"[31].

❀

„După cum bețivul nu poate crede ușor că există om care să nu bea nici apă, deși sunt printre noi mulți monahi care au făcut aceasta, iar desfrânatul, care a trăit cu nenumărate femei, nu poate crede că este ușor să trăiești în feciorie și nici cel care răpește averile străine nu poate crede că altul își dă cu ușurință averile lui, tot așa nici cei măcinați, în fiecare zi, de nenumărate griji nu vor admite cu ușurință că pot exista oameni care trăiesc fără să se îngrijească de hrană sau de îmbrăcăminte [...]. Dar nouă ne este de ajuns deocamdată să învățăm să nu

[31] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a XVII-a la Matei", V, în: *Scrieri III...*, p. 226.

fim lacomi, să învățăm că bun lucru este milostenia și să știm că trebuie să dăm celor lipsiți averile noastre [...]. Deocamdată știm că povara sărăciei de bună voie este prea mare pentru voi și sunteți tot atât de departe de această filozofie pe cât este de departe cerul de pământ. Să începem dar cu cele mai mici porunci. Nu îmi este mică nici mângâierea aceasta. Deși unii filozofi păgâni au îndeplinit și porunca sărăciei de bună voie, chiar dacă n-au făcut asta mânați de gândul cel cuvenit, despărțindu-se de toate averile lor, totuși aș fi mulțumit dacă voi ați da cu îmbelșugare milostenii. Dacă vom face lucrul acestea, repede vom ajunge să-l săvârșim și pe celălalt; dar dacă nu facem nici atât, de ce iertare mai suntem vrednici noi, cărora, deși ni s-a poruncit să depășim pe cei din Vechiul Testament (*Matei* 5, 20), suntem mai prejos de filozofii păgâni? Ce mai putem spune când, trebuind să fim îngeri și fii ai lui Dumnezeu, nu suntem nici măcar oameni? Răpirea și lăcomia nu se potrivesc cu blândețea firii omenești, ci cu cruzimea fiarelor. Dar, mai bine spus, sunt mai răi decât fiarele cei ce se năpustesc asupra averilor altora. Fiarele o fac datorită firii lor; dar noi, care suntem cinstiți cu rațiune, de ce iertare mai putem avea parte când săvârșim fapte potrivnice nobleței firii noastre?"[32].

❀

„Când Domnul spune că «ziua de mâine va îngriji de ale sale» (*Matei* 6, 34), nu vrea să spună că ziua se îngrijește de ea însăși; ci pentru că se adresează unor oameni nedesăvârșiți, vrând să facă mai expresive spusele Sale, personifică timpul, vorbindu-le așa cum

[32] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a XXI-a la Matei", IV, în: *Scrieri III...*, pp. 278-279.

oamenii au obiceiul să vorbească. «Vă dau această poruncă – spune Domnul – nu cu alt scop decât ca să vă scap de grijile cele de prisos. Dacă azi te îngrijești de ziua de mâine și apoi mâine te vei îngriji tot de ziua de mâine, nu înseamnă că faci o muncă de prisos? Pentru ce sileşti ziua de azi să aibă mai mult necaz decât necazul sortit ei, adăugând la propriile ei osteneli și povara zilei de mâine? Nu ușurezi cu nimic ziua de mâine cu adaosul grijilor zilei de azi, ci o încarci cu oboseli și frământări zadarnice». Dar, ca să ne facă și mai atenți, Domnul personifică timpul și ni-l înfățișează ca și cum ar fi nedreptățit față de noi, ca și cum ne-ar striga că-l încărcăm cu griji și necazuri de prisos. «Ai apucat ziua de azi – ne spune Domnul – ca să te îngrijești de cele ale ei! Pentru ce o împovărezi mai mult?». Când Legiuitorul, Cel Care are să ne judece, ne spune acestea, gândește-te ce bune nădejdi ne dă când Însuși mărturisește că viața aceasta este anevoioasă și împovărătoare, încât chiar grija unei singure zile este de ajuns ca să ne doboare și să ne strivească! Dar, cu toate că cele spuse de Domnul sunt atât de multe și de puternice, totuși noi ne îngrijim de cele de pe pământ, iar de cele din ceruri deloc. Am răsturnat rânduiala. Luptăm pe două căi împotriva poruncilor lui Hristos. Și iată cum! Hristos ne spune: «Nu căutați deloc cele de aici!», dar noi pe acestea le căutăm neîncetat. Hristos ne spune: «Căutați pe cele cerești!», dar noi nu le căutăm nicio clipă, ci pe cât de mare ne e grija pentru cele lumești, tot pe atât de mare ne e nepăsarea pentru cele duhovnicești, dar, mai bine spus, chiar cu mult mai mare. Lucrul acesta însă nu poate merge la nesfârșit și nici nu poate rămâne pentru totdeauna așa. Disprețuim poruncile lui Hristos zece zile, douăzeci de zile, o sută de zile, dar odată și odată tot

trebuie să plecăm de pe lumea aceasta și să cădem în mâinile Judecătorului!"[33].

❀

„Pentru ce te fălești, omule? Că ești mare și te plimbi în trăsură? Că trăsura ți-i trasă de o pereche de catâri? Și ce-i cu asta? Și pietrele și lemnele pot fi trase de o pereche de catâri! Te fălești că ești îmbrăcat cu haine frumoase? Uită-te însă la cel îmbrăcat cu virtute în loc de haine și vei vedea că tu te asemeni cu iarba putrezită, iar celălalt cu un pom care face rod minunat și bucură pe toți care se uită la el. Tu porți hrană pentru viermi și molii, care, dacă ar tăbărî pe tine, iute te-ar despuia de toată podoaba ta! Căci ce sunt hainele de pe tine decât fire de viermi? Ce este aurul și argintul decât pământ și pulbere? Și toate la un loc, tot pământ și nimic mai mult! Dar omul, îmbrăcat cu virtute, are o haină pe care n-o pot strica nici moliile și nici chiar moartea. Că nu de pe pământ își au originea aceste virtuți ale sufletului, ci sunt roadele Duhului; de aceea nici nu ajung în gura viermilor. Hainele omului virtuos sunt țesute în cer, unde nu-s molii, nici viermi, nici altceva de acest fel. Spune-mi, ce e mai bine: să fii bogat sau sărac, să fii puternic sau lipsit de onoruri, să trăiești în desfătări sau să rabzi de foame? Nu-i așa că-i mai bine să fii bogat, onorat și să trăiești în desfătări? Deci, dacă vrei să te bucuri de bunurile reale, și nu de numele lor, lasă pământul și cele de pe el și îndreaptă-te spre cer! Cele de pe pământ sunt umbre, cele de acolo sunt bunuri statornice, veșnice, nepieritoare"[34].

[33] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a XXII-a la Matei", IV, în: *Scrieri III...*, pp. 286-287.

[34] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a XXIII-a la Matei", IX, în: *Scrieri III...*, p. 309.

❀

„Lia, femeia Patriarhului Iacov, nu era frumoasă, dar nu s-a gândit să-și sulimenească chipul; ci, chiar urâtă fiind și nu destul de iubită de bărbatul ei, nu i-a trecut prin minte așa ceva, nici nu și-a stricat fața; a lăsat-o așa cum era, păstrându-și neschimbate trăsăturile feței; și doar Lia a fost crescută de păgâni. Tu însă, femeie credincioasă, care ai cap pe Hristos, tocmai tu strecori printre noi meșteșuguri drăcești? Nu-ți aduci aminte oare de apa Sfântului Botez care ți-a spălat fața, de Jertfa care îți împodobește buzele, de Sângele care îți înroșește limba? Dacă te-ai gândi la toate acestea, oricât de iubitoare de podoabe și de găteli ai fi, n-ai îndrăzni, nici n-ai suferi să-ți pui pe față praful și cenușa. Află că ești unită cu Hristos și alungă urâțenia aceasta! Hristos nu Se bucură de vopselele acelea, ci caută o altă frumusețe, de care este și tare îndrăgostit, frumusețea sufletului adică. Această frumusețe ți-a poruncit și profetul s-o îngrijești, spunând: «va pofti Împăratul frumusețea ta» (*Psalmi* 44, 13). Să nu ne pocim deci fără rost. Niciuna dintre operele lui Dumnezeu nu este nedesăvârșită și nici nu are nevoie de îndreptarea ta. Nimeni n-ar încerca să adauge ceva statuii unui împărat după ce statuia a fost înălțată. Încercarea-i primejdioasă și atrage cea mai mare pedeapsă. Statuia e făcută de un om și nu-i adaugi nimic; fața ți-i făcută de Dumnezeu și o îndrepți? Nu te gândești la focul iadului? Nu te gândești la pustietatea sufletului? De dragul sulimenelilor îți neglijezi sufletul, că toată grija ți-o cheltuiești cu trupul! Dar pentru ce vorbesc de suflet? Chiar trupului i se întâmplă contrariul decât ceea ce te străduiești. Uită-te numai! Vrei să fii frumoasă? Aceasta te face urâtă! Vrei să placi bărbatului?

Aceasta mai mult îl întristează! Și nu numai pe el, ci îi face și pe străini să te bârfească. Vrei să pari tânără? Aceasta te îmbătrânește iute. Vrei să fii împodobită? Aceasta te face de rușine! O femeie care umblă după găteli și sulimanuri face de rușine nu numai femeile de același rang cu ea, ci și pe servitoarele care o știu cum este și pe casnicii care o cunosc; dar mai înainte de toți pe ea însăși. Dar pentru ce trebuie să vorbesc de toate acestea? Am lăsat la o parte tocmai păcatul cel mai grozav, că superi pe Dumnezeu, că-ți îngropi cinstea, aprinzi flacăra geloziei, te iei la întrecere cu femeile care bat străzile. Gândiți-vă la toate acestea, bateți-vă joc de acest alai drăcesc și de această meșteșugire diavolească! Depărtați de pe voi podoaba aceasta, dar, mai bine spus, această lipsă de podoabă! Îngrijiți-vă de cealaltă frumusețe, de frumusețea din sufletele voastre, care este plăcută și îngerilor, poftită de Dumnezeu și dulce soților voștri, ca să aveți parte și de slava aceasta pământească și de aceea ce va să fie"[35].

❀

„Apoi, ca ucenicii să afle că este nouă legea luptei și străin chipul bătăliei, pentru că îi trimite cu mâinile goale, cu o singură haină, fără încălțăminte, fără băț, fără cingătoare, fără pungă și le poruncește să fie hrăniți de gazdele lor, Domnul nici aici nu-Și oprește cuvântul, ci le arată puterea Lui nespusă, spunându-le: «Plecând așa, fiți blajini ca oile, deși aveți să mergeți la lupi; și nu atât la lupi, ci chiar în mijlocul lupilor!». Și le poruncește să aibă nu numai blândețea oilor, ci și neprihănirea porumbiței: «Așa,

[35] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a XXX-a la Matei", VI, în: *Scrieri III...*, pp. 378-379.

mai ales, Îmi voi arăta puterea, le spune Domnul, când oile vor birui lupii, deși sunt în mijlocul lupilor, când, mușcate de nenumărate ori, nu numai că nu vor fi mâncate, ci chiar pe lupi îi vor schimba!». Da, este cu mult mai minunat și cu mult mai frumos să schimbi sufletul cuiva, să-i prefaci gândirea decât să-l ucizi. Și aceasta au făcut-o ucenicii, deși erau numai doisprezece, iar lumea întreagă plină de lupi. Să ne fie, dar, rușine nouă, care facem cu totul dimpotrivă, care ca lupii ne năpustim asupra dușmanilor noștri! Dacă ne purtăm ca oile, învingem; învingem, biruim, chiar dacă ne-ar înconjura haite de lupi; dar dacă ne facem lupi, suntem biruiți, că se depărtează de la noi ajutorul Păstorului. Că Păstorul nu păstorește lupi, ci oi; iar Păstorul te părăsește și pleacă de la tine că tu nu-i îngădui să-Și arate puterea Sa. Dacă suferind răul, îți arăți blândețea și birui, atribuie-I Păstorului întreaga biruință; dar dacă răspunzi cu lovituri și pumni, Îi întuneci biruința"[36].

❀

„Vrei să-ți dovedesc că noi suntem mai obraznici și mai nerușinați decât săracii? Amintește-ți ce faci acum în vreme de post, când de multe ori mănânci seara; de-l vezi pe servitorul, care te servește la masă, că merge încet, ai stricat tot folosul postului, izbind din picioare, ocărând și suduind pentru o mică întârziere. Și doar știi prea bine că ai să-ți potolești foamea, dacă nu imediat, negreșit peste câteva clipe. Și nu te numești nerușinat că te-ai sălbăticit pentru nimica toată; dar pe săracul care se teme și tremură pentru pricini mai mari – toată teama lui nu e că

[36] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a XXXIII-a la Matei", I, în: *Scrieri III...*, p. 407.

va aștepta puțin până să mănânce, ci că va pieri de foame – pe sărac îl numești îndrăzneț, obraznic, nerușinat și-i arunci în obraz cele mai insultătoare cuvinte. Nu-i asta oare cea mai mare nerușinare? Dar noi nu ne gândim la nerușinările pe care le săvârșim. De aceea, îi socotim pe săraci o povară. Nu fi aspru judecător! Chiar dacă ai fi fără de păcat, nici așa legea lui Dumnezeu nu-ți îngăduie să fii judecător aspru al faptelor altora. Dacă fariseul pentru asta a pierit (*Luca* 18, 10-14), ce apărare mai putem avea? Dacă Dumnezeu nu îngăduie nici oamenilor cu fapte bune să judece cu asprime faptele altora, cu mult mai mult păcătoșilor. Să nu fim, dar, cruzi, nici neomenoși; să nu fim fără inimă, nici mai răi decât fiarele!"[37].

❀

„Îți spuneam mai înainte că trebuie să ai curaj și încredere că se vor face și cele grele ușoare din pricină că ai văzut că au ajuns cu putință cele cu neputință. Acum îți voi spune și aceea că, dacă suntem cu mintea trează, nici poruncile lui Hristos nu vor fi grele. Că iată, moartea s-a călcat, diavolul a căzut, legea păcatului s-a stins, harul Duhului s-a dat, viața durează puțini ani, greutățile vieții s-au împuținat. Și, ca să cunoști acestea și din fapte, uită-te cât de mulți oameni au făcut fapte mai mari decât cele poruncite de Hristos; tu însă te temi și de cele ce a poruncit. Ce cuvânt de apărare vei avea când pregeți să îndeplinești ceea ce ți s-a poruncit, iar alții sar dincolo de semn? Pe tine te sfătuim să dai milostenie din averile tale; altul însă s-a despărțit de toate averile lui; pe tine te rugăm să trăiești în castitate cu

[37] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a XXXIII-a la Matei", V, în: *Scrieri III...*, p. 440.

soția ta; altul însă nici n-a cunoscut femeie; pe tine te îndemnăm să nu fii invidios; altul însă din dragostea de om și-a jertfit propria lui viață; pe tine te sfătuim să fii iertător, să nu fii aspru cu cei ce-ți greșesc; altul însă a fost pălmuit și a întors și celălalt obraz. Ce vom zice, spune-mi mie? Cum ne vom apăra când nu facem nici poruncile lui Hristos, iar alții ne întrec atât de mult? Și nu ne-ar întrece, dacă poruncile lui Hristos n-ar fi fost ușoare. Spune-mi: cine se topește: cel care pizmuiește fericirea și bunăstarea altora sau cel care se bucură și se veselește împreună cu aceștia? Cine bănuiește totul și tremură necontenit: cel cast sau desfrânatul? Cine se bucură cu bune nădejdi: cel care răpește averile altora sau cel care miluiește și dă celui nevoiaș din cele ale lui? Gândindu-ne dar la acestea, să nu trândăvim de a merge pe căile virtuții, ci să ne pregătim cu toată râvna pentru aceste lupte frumoase: să ne ostenim puțină vreme, ca să luăm cununile cele veșnice și neveștejite"[38].

❀

„Să nu urmărim, dar, să avem funcții înalte, să fim înconjurați de onoruri și putere, ci să fim virtuoși și filozofi. Funcțiile înalte împing de multe ori la fapte care nu-s pe placul lui Dumnezeu. Trebuie să ai suflet tare, ca să îndeplinești o funcție înaltă așa cum trebuie. Cel care nu are o astfel de funcție filozofează vrând-nevrând; cel care are o funcție înaltă însă pățește ceea ce ar păți un bărbat care ar trăi la un loc cu o fată plăcută la chip și frumoasă, dar care ar fi primit poruncă să nu se uite la ea fără a fi pedepsit. Așa e și puterea. De aceea, pe mulți funcția înaltă i-a

[38] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a XXXIX-a la Matei", III-IV, în: *Scrieri III...*, pp. 480-481.

făcut chiar fără voia lor să înjure, i-a scos din fire, le-a luat frâul limbii, le-a deschis ușa gurii; sufletul lor, purtat ca de vânt, scufundă corabia în cel mai mare adânc de păcate. Pe un om înconjurat de atât de mari primejdii îl admiri? Un astfel de om spui că merită imitat? Ce nebunie! În afară de cele ce ți-am spus, mai gândește-te câți dușmani, câți pârâși, câți lingușitori nu-l înconjoară! Spune-mi, merită un astfel de om să fie socotit fericit? Cine o poate spune? [...]. Laudele poporului, cu cât îl fac mai strălucitor, cu atât îi măresc și mai mult primejdiile, grijile și tristețile. Un om ca acesta nu poate deloc să răsufle sau să se odihnească; atât de cumplit stăpân are! Și pentru ce vorbesc de odihnă și de răsuflare? Chiar de-ar face mii de fapte bune, unul ca acesta cu greu va intra în Împărăția Cerurilor. Că nimic nu pierde atât pe un om cât slava de la oameni! Îl face laș, rău, lingușitor, fățarnic. Pentru ce fariseii spuneau că Hristos are demon? Nu pentru că doreau slavă de la oameni? Pentru ce mulțimile aveau o părere dreaptă despre El? Nu pentru că nu erau stăpâniți de această boală? Nimic, nimic nu ne face atât de nelegiuiți și nebuni ca umbletul după slava de la oameni! Și nimic nu face atât de prețuiți și de tari ca disprețul pe care-l aruncăm acestei slave! De aceea, omul cu o funcție înaltă trebuie să aibă un suflet foarte tare, ca să poată ține piept unui iureș atât de mare și unui vânt atât de puternic. Când îi merge bine, se pune pe el înaintea tuturor; când i se schimbă soarta, vrea să se ascundă sub pământ. Patima, dorința de slavă, îl copleșește; ea îi este și iad și rai. Spune-mi merită invidiați astfel de oameni? Nu merită oare mai degrabă să-i plângi și să-i jelești? Este clar oricui. Pizmuind pe un om înconjurat de slava de la oameni, te asemeni cu unul care, uitându-se la un altul legat, biciuit și sfâșiat de

fiare nenumărate, i-ar pizmui rănile și loviturile. Tot atâtea legături și tot atâția stăpâni are câți oameni are și mulțimea. Și ceea ce-i mai cumplit e că fiecare dintre acești oameni are o altă părere, că toți îl judecă după cum îi taie capul, fără nicio cercetare și aprobă părerea unuia și a altuia. Nu-i oare mai cumplit acest lucru decât furia valurilor, decât furia furtunii? Pe un om care umblă după slava lumii îl încântă ușor plăcerea slavei, dar tot atât de ușor îi și pleacă la pământ capul. Totdeauna e în mijlocul furtunii; niciodată pe vreme bună! Înainte de a ieși în public ca să-și țină discursul, tremură și se zbate; după ce se întoarce acasă, sau moare de tristețe, sau se bucură peste măsură; iar bucuria aceasta este mai cumplită decât tristețea. Că bucuria este un rău tot atât de mare ca și tristețea se vede din urmările pe care le are bucuria asupra sufletului: îl face ușuratic, mândru, disprețuitor [...]. Sufletul, când huzurește, devine mai ușuratic, mai trândav; când însă e întristat, se smerește, se cuminte, scapă de tot roiul de păcate, are gânduri mai înalte, ajunge mai puternic. Știind toate acestea, să fugim de slava ce ne-o dă lumea și de bucuria născută din ea, ca să dobândim slava cea adevărată și veșnică"[39].

❀

„Limba, de multe ori, se rușinează și nu varsă toată răutatea; inima însă neavând niciun martor, zămislește fără teamă oricâte rele vrea; că de Dumnezeu nu se sinchisește. Așadar, întrucât cuvintele sunt rostite înaintea tuturor și cercetate de oameni, iar gândurile inimii ascunse, de aceea, răutatea limbii e mai mică,

[39] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a XL-a la Matei", IV-V, în: *Scrieri III...*, pp. 489-490.

iar a inimii mai mare. Când mulțimea gândurilor interioare ajunge nespus de mare, atunci tainele inimii ies afară cu mult zgomot. După cum cei ce varsă la început se silesc să-și țină înăuntru sucurile care le dau asalt, dar, când sunt biruiți, scot pe gură multă murdărie, tot așa și oamenii care au în inimile lor gânduri rele și vorbesc de rău pe semenii lor [...]. Așadar, nu trebuie să se neliniștească și să tremure cei vorbiți de rău, ci cei care vorbesc de rău. Nu sunt siliți să se dezvinovățească cei vorbiți de rău de cuvintele rele pe care le-au auzit, ci cei care vorbesc de rău, pentru cuvintele pe care le-au vorbit. Pe aceștia îi amenință toată primejdia. Trebuie să fie deci fără grijă cei vorbiți de rău; nu vor fi trași la răspundere pentru cuvintele rele spuse de alții! Trebuie să se neliniștească și să tremure cei care vorbesc de rău, pentru că ei vor fi târâți în fața înfricoșătoarei judecăți pentru cele ce au grăit. Aceasta e o cursă a diavolului; că păcatul acesta al vorbitului de rău nu are nicio plăcere, ci numai paguba. Omul care vorbește de rău strânge în sufletul său comoara rea. Dacă omul care are în el un germene de boală se îmbolnăvește el mai întâi, cu mult mai mult cel care strânge în el însuși răutatea, care e mai amară decât orice germene de boală, va suferi cele mai grele chinuri, pentru că își bagă în suflet o cumplită boală. Și se vede aceasta din cele ce scoate pe gură. Dacă pe ceilalți îi supără atât de mult vorbele lui, cu mult mai mult supără sufletul care le zămislește. Cel care vorbește de rău pe altul se pierde pe el însuși mai întâi, după cum cel care calcă pe foc se frige, cel care se izbește de oțel se vatămă, iar cel care lovește într-un cui sângerează. Dar cel care știe să sufere cu curaj nedreptatea este oțel, cui și foc, pe când cel care pune la cale și săvârșește nedreptatea este mai slab decât lutul. Așadar, nu e

rău să fii nedreptățit, ci e rău să nedreptățești și să nu știi să înduri nedreptatea"[40].

❀

Unde sunt cei care cer minuni? Să audă aceștia că e nevoie de inimă curată! Dacă n-ai inimă curată, minunile nu-ți sunt de niciun folos. Iată, ninivitenii au crezut fără minuni; iudeii însă au ajuns mai răi după atâtea minuni; s-au făcut pe ei înșiși locaș pentru nenumărați demoni și au atras asupra lor mii și mii de nenorociri. Și pe bună dreptate. Când ai scăpat de nenorociri și nu te cuminți, vei îndura nenorociri cu mult mai cumplite decât cele de mai înainte. De aceea a spus Hristos: «demonul nu găsește odihnă» (*Matei* 12, 43), ca să arate că demonii, cu uneltirile lor, pun negreșit mâna pe omul care nu se cuminți. Și ar trebui să se cuminți pentru două pricini; prima, că a suferit mai înainte; a doua, pentru că a scăpat. Dar, mai bine spus, mai este și o a treia pricină: amenințarea că are să sufere ceva și mai rău"[41].

❀

„Nu-ți spun cuvinte grele de împlinit. Nu-ți spun: «Nu te căsători!». Nu-ți spun: «Părăsește orașele! Nu te mai ocupa cu treburile publice!». Dimpotrivă, îți spun: «Stai în mijlocul orașelor, ocupă-te cu treburile publice, dar fii virtuos!». Vreau ca cei care trăiesc în lume să fie mai virtuoși decât cei care populează munții, pentru că mai mult folos aduce un om care

[40] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a XLII-a la Matei", I-II, în: *Scrieri III...*, pp. 501-503.

[41] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a XLIII-a la Matei", IV, în: *Scrieri III...*, p. 515.

trăiește în lume decât unul care trăiește în munți. Că «nimeni nu aprinde făclie și o pune sub obroc» (*Matei* 5, 15). Pentru aceasta vreau ca toate lumânările să fie puse în sfeșnic, ca să facă lumină multă. Să aprindem deci această lumină, ca să scăpăm de rătăcire pe cei care stau în întuneric. Nu spune: «Am femeie, am copii, trebuie să am grijă de casă! Nu pot să mai fac și asta!» De n-ai avea niciuna dintre aceste griji, dar dacă ești un trândav, nu ești de nicio ispravă! De-ai avea toate aceste griji, dar dacă ești un om vrednic, vei fi și virtuos! Un singur lucru se cere: să ai tragere de inimă! Nimic nu te va putea împiedica: nici vârsta, nici sărăcia, nici bogăția, nici împrejurările vieții, nici altceva. Au împlinit poruncile Domnului bătrâni, tineri, oameni căsătoriți, oameni cu copii, meseriași, ostași. Daniel era tânăr, Iosif era rob, Acvila, meșteșugar, Lidia, vânzătoare de purpură (*Fapte* 16, 14), era conducătoarea unui atelier, altul era paznic de temniță, un altul era sutaș, de pildă Corneliu, altul era bolnav, ca Timotei, altul rob fugar, ca Onisim. Dar niciunuia nimic din acestea nu le-a fost o piedică, ci toți au strălucit prin virtute, bărbați și femei, tineri și bătrâni, robi și liberi, ostași și oameni din popor. Să nu punem înainte fel de fel de pretexte netrebnice, ci să căutăm să avem tragere de inimă! Oricine am fi, vom putea fi virtuoși și vom dobândi și bunătățile viitoare cu harul și iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos"[42].

❁

„De câte iaduri nu suntem vrednici atunci când Hristos ne dă daruri atât de mari și ne cere lucruri

[42] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a XLIII-a la Matei", V, în: *Scrieri III...*, p. 518.

atât de ușoare, dar noi nici pe acestea nu I le dăm? Pe bună dreptate deci mergem în focul pregătit diavolului și îngerilor lui (*Matei* 25, 41), că suntem mai nesimțitori decât pietrele. Spune-mi cât de mare ne poate fi nesimțirea noastră când, după ce am primit atâtea daruri, când știm că vom primi atâtea daruri, mai suntem robii averilor de care ne vom despărți după puțină vreme fără voia noastră? Alții și-au dat viața și și-au vărsat sângele; dar tu nici pe cele de prisos nu le dai pentru ceruri, pentru cununi atât de mari. Ce iertare meriți, ce cuvânt de apărare, când arunci cu plăcere sămânța în pământ, când dai cu dobândă oamenilor banii tăi fără să te sinchisești de ceva, dar ești crud și neomenos atunci când e vorba ca prin cei nevoiași să hrănești pe Stăpân? Gândindu-ne deci la toate acestea și socotind cele ce am primit, cele ce vom primi și cele ce ni se cer, să arătăm toată râvna în cele duhovnicești. Să ajungem odată blânzi și iubitori de oameni, ca să nu atragem asupra noastră osânda cea cumplită. Ce nu ne poate osândi? Totul! Că ne bucurăm de atât de mari și atât de felurite daruri! Că nu ni se cere mare lucru! Că ni se cere să dăm acele lucruri pe care le vom lăsa aici pe pământ fără voia noastră! Că suntem foarte ambițioși când e vorba de treburile acestei lumi! Fiecare dintre acestea, chiar numai una, este în stare să ne osândească; dar, când se îngrămădesc toate la un loc, ce nădejde de mântuire mai putem avea? Ca să scăpăm, dar, de toată această osândă, să fim darnici cu cei săraci"[43].

❀

[43] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a XLV-a la Matei", III, în: *Scrieri III...*, p. 535.

„Chiar dacă ospețele n-au la temelia lor jaful și lăcomia, sunt tot așa de blestemate, pentru că la astfel de ospețe mănânci și bei peste trebuință, iar lui Hristos nu-I dai nici cât îi trebuie, deși tu te desfătezi cu cele ale Lui. Dacă ai fi epitropul unui copil și i-ai lua toate averile lui, iar pe El l-ai lăsa în cea mai cruntă sărăcie, nu-i așa că toată lumea te-ar acuza și ai fi pedepsit de legi? Și nu socotești oare că n-ai să fii tras la răspundere și pedepsit de legi? Și nu socotești oare că n-ai să fii tras la răspundere și pedepsit când cheltuiești în zadar averile pe care le-ai luat de la Hristos? Nu spun aceste cuvinte celor care aduc la mesele lor femei desfrânate. Cu aceștia nici nu stau de vorbă, după cum nu stau de vorbă nici cu câinii. Nu spun aceste cuvinte nici jefuitorilor, nici lacomilor și celor care ghiftuiesc pe alții; n-am nicio părtășie cu ei, după cum n-am părtășie nici cu porcii, nici cu lupii, ci le spun celor care se bucură singuri de averea lor, dar nu dau altora, celor ce-și mănâncă singuri averea moștenită de la părinți. Să se știe că nici aceștia nu sunt scutiți de vină. Spune-mi cum ai să scapi de vină, cum ai să fii fără de păcat când parazitul tău se ghiftuie, când câinele stă lângă masa ta, iar Hristos nu Se vede învrednicit nici cu atât; când unul primește de la tine atâtea bunătăți, pentru că ți-a spus o glumă, iar Hristos nu primește nicio firimitură, deși îți deschide Împărăția Cerurilor [...]. Te cutremuri când auzi cuvintele mele? Dar cutremură-te și de faptele tale! Dă afară din casa ta paraziții și cheamă pe Hristos să stea la masă cu tine! Dacă Hristos Se va împărtăși din mâncărurile și din masa ta, te va judeca cu blândețe în ziua cea înfricoșătoare. Hristos știe să respecte masa"[44].

[44] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a XLVIII-a la Matei", VI, în: *Scrieri III...*, pp. 562-563.

❀

„Milostenia este superioară tuturor meseriilor. Atelierul acestei meserii este făurit în ceruri; uneltele ei nu sunt făcute din fier și din aramă, ci din bunătate și voință. Hristos este Dascălul acestei meserii. El și Părintele Lui. «Fiți – spune Domnul – milostivi ca Tatăl vostru Care este în ceruri!» (*Luca* 6, 36). Și minunat lucru este că această meserie e mai bună decât toate celelalte meserii; n-are nevoie nici de oboseală, nici de timp ca s-o săvârșești. E de ajuns să vrei și ai făcut totul [...]. Cele mai multe meserii sunt de folos vieții acesteia pământești, pe când meseria aceasta, milostenia, este de folos și vieții acesteia pământești, dar și vieții celei viitoare"[45].

❀

„Cea mai mare parte a vieții noastre o ducem în nesimțire; copilăria ne este plină de ignoranță; bătrânețea iarăși ne veștejește simțirea; vârsta de la mijloc, puțină câtă este, este singura care mai poate să ne bucure în chip conștient de bucuria de a trăi; dar, mai bine spus, nici aceasta nu ne bucură curat de viață, că e pângărită de nenumărate griji și de osteneli. De aceea, vă rog să căutăm viața care nu îmbătrânește niciodată. Poți trăi și în oraș și să duci viața pe care o duc monahii în pustie, să pui în practică filozofia lor, poți avea și soție, poți locui în casă și în lume și să te rogi, să povestești, să fii cu inima zdrobită. Cei de la început, care au fost învățați de apostoli învățătura creștină, locuiau în orașe, dar aveau aceeași evlavie ca și cei care locuiesc pustia; alții au avut ateliere, ca

[45] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a XLIX-a la Matei", IV, în: *Scrieri III...*, pp. 572-573.

Priscila și Acvila; toți profeții au avut femei și case, ca Isaia, ca Iezechiel, ca Moise; și aceasta cu nimic nu le-a vătămat virtutea. Să-i imităm și noi pe aceștia, să mulțumim necontenit lui Dumnezeu, să-I înălțăm necontenit cântări, să trăim în curăție sufletească și trupească și să ne îngrijim și de celelalte virtuți; să aducem în orașe filozofia pustiei, ca să fim bineplăcuți de Dumnezeu și prețuiți de oameni"[46].

❀

„Postul sădește în sufletul omului filozofie, face din om înger, doboară puterile cele netrupești; dar nu postul singur, ci e nevoie și de rugăciune, în primul rând de rugăciune. Să-ți arăt la câte bunătăți dă naștere rugăciunea unită cu postul! Omul care se roagă cum trebuie și postește nu are nevoie de multe lucruri; iar omul care nu are nevoie de multe lucruri nu poate îndrăgi banii și averile, ci este înclinat spre milostenie. Cel care postește este ușor și înaripat; se roagă cu mintea trează, postul stinge poftele cele rele, pogoară mila lui Dumnezeu, smerește sufletul îngâmfat. De aceea și apostolii posteau aproape întotdeauna. Cel care se roagă și postește este mai ușor decât vântul. Când se roagă, nu cască, nu se întinde, nu amorțește, cum pățesc cei mai mulți, ci este mai iute ca focul și este mai presus de pământ. De aceea, mai cu seamă unul ca acesta este dușman și vrăjmaș demonilor. Nimic nu este mai puternic ca un om care se roagă cum trebuie. Dacă o femeie a avut puterea să înduplece pe un judecător crud, care nici de Dumnezeu nu se temea și nici de oameni nu se rușina (*Luca* 18, 2-8), cu mult mai mult va atrage asupra sa mila lui Dumnezeu

[46] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a LV-a la Matei", VI, în: *Scrieri III...*, pp. 643-644.

cel care se roagă neîncetat Lui, care-și înfrânează pântecele și alungă de la el desfătarea și îmbuibarea. Dacă îți este trupul neputincios și nu poți posti neîncetat, nu îți este neputincios ca să te rogi, nici fără putere ca să disprețuiești poftele pântecelui. Chiar dacă nu poți să postești, totuși poți să nu te îmbuibezi. Nu-i puțin lucru și acesta, nici departe de post, ci în stare să pună capăt furiei diavolului. Că nimic nu este atât de plăcut diavolului ca desfătarea și beția, pentru că ele sunt izvorul și mama tuturor păcatelor"[47].

❁

„Cei care se smintesc nu pier din pricina acelora [care-i smintesc – n. red.], ci din pricina trândăviei și nepăsării lor. Dovadă, oamenii virtuoși; nu numai că nu se vatămă cu nimic din pricina lor, ci și câștigă foarte mult. De pildă Iosif, Iov, toți drepții și apostolii; iar dacă mulți pier, apoi asta se întâmplă pentru că ei dorm. Dacă n-ar fi așa, ci pieirea s-ar datora smintelilor, ar trebui ca toți să piară; iar dacă sunt oameni care scapă de sminteli, cel care nu scapă să pună pe socoteala lui pieirea. Că smintelile deșteaptă pe oameni, îi fac mai pricepuți, le ascut sufletul; ridică iute nu numai pe cel care se păzește, ci și pe cel căzut; îl fac mai tare, nu mai poate fi biruit cu ușurință. Deci, dacă suntem cu mintea trează, nu mic câștig vom avea de pe urma smintelilor: ne fac să fim necontenit treji; dar dacă dormim când dușmanii sunt lângă noi și când tabără ispitele asupra noastră, cine suntem noi ca să trăim în tihnă?"[48].

[47] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a LVII-a la Matei", IV, în: *Scrieri III...*, p. 667.

[48] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a LIX-a la Matei", I, în: *Scrieri III...*, p. 684.

❀

„Acum vedem că majoritatea oamenilor au cu totul alte temeiuri de dragoste și prietenie. Unul iubește pentru că e iubit; altul, pentru că este cinstit; altul, pentru că cutare i-a fost de folos la o nevoie sau la o afacere oarecare; altul, pentru altă pricină asemănătoare. Cu greu vei găsi pe cineva care, pentru dragostea de Hristos, să iubească pe aproapele său cu adevărat și așa cum trebuie să-l iubească. Pe cei mai mulți dintre oameni îi leagă unii de alții afacerile și treburile lumești. Pavel n-a iubit așa, ci pentru Hristos. Din pricina aceasta la Pavel, chiar când nu era iubit așa cum iubea el, dragostea lui nu se stingea, pentru că-i pusese rădăcină puternică dragostea de Hristos. Acum însă lucrurile sunt cu totul altfel. Dacă vom cerceta cu atenție, vom vedea că la majoritatea oamenilor altele sunt pricinile care îi fac să se iubească între ei decât dragostea de Hristos. Și dacă mi-ar da cineva putința să fac această cercetare aici, într-o atât de mare mulțime de oameni, aș arăta că pricini curat lumești leagă pe oameni unii de alții. Și se vede aceasta din pricinile care fac din prieteni dușmani. Pentru că oamenii se unesc între ei pe temeiul acestor pricini trecătoare, de aceea nici prieteniile dintre ei nu sunt călduroase, nici nu dăinuiesc. Se întrerupe dragostea, de se iscă între ei insulte, pagube de bani, invidie, dragoste de slavă deșartă și altele la fel cu acestea. Se întrerupe dragostea, că nu are o rădăcină duhovnicească. Dacă ar fi avut o astfel de rădăcină, nicio pricină lumească n-ar fi stricat dragostea duhovnicească. Dragostea de aproapele întemeiată pe dragostea de Hristos este trainică, nestricată, nebiruită, nesfărâmată. N-o pot sfărâma nici calomniile, nici primejdiile, nici moartea, nici altceva asemănător. Orice ar pătimi un om care

iubește așa pe aproapele său, nu va înceta niciodată a-l iubi, pentru că se uită la pricina dragostei sale, la Hristos. Dar cel care iubește pentru că e iubit și el, la rândul său, o termină repede cu dragostea dacă prietenul său îl supără cu ceva; dimpotrivă, cel legat de semenul său cu lanțul dragostei de Hristos niciodată nu va pune capăt prieteniei. De aceea și Pavel spune: «Dragostea niciodată nu cade» (*1 Corinteni* 13, 8). Ce poți să spui? Că te ocărăște cel pe care l-ai cinstit? Că a vrut să te junghie cel căruia i-ai făcut bine? Dar dacă-l iubești de dragul lui Hristos, atunci această dragoste te face să-l iubești și mai mult. Pricinile care duc în celelalte feluri de dragoste la răcirea dragostei, tocmai acelea duc aici la sporirea ei. Mai întâi, că un om care-ți răspunde la dragoste cu ură este pentru tine pricină de răsplată; în al doilea rând, că omul acesta care-ți răspunde la dragoste cu ură are nevoie de mai mult ajutor, de mai mare îngrijire. De aceea, pe omul care iubește pe oameni de dragul lui Hristos nu-l interesează din ce familie e cutare, din ce țară, dacă e bogat, dacă îi răspunde la dragoste cu dragoste sau altceva asemănător, ci, fie că-l urăște, fie că-l ocărăște, fie că-l ucide, el continuă să-l iubească, pentru că are îndestulătoare pricină de iubire pe Hristos; de aceea și stă neclintit, tare și nemișcat în dragostea sa, că se uită la Hristos. Că și Hristos tot așa a iubit pe dușmani, pe cei nerecunoscători, pe ocărâtori, pe hulitori, pe cei ce-L urau, pe cei ce nici nu voiau să-l vadă, pe cei care preferau lemnele și pietrele în locul Lui. I-a iubit cu cea mai înaltă dragoste, față de care alta nu poți găsi. «Mai mare dragoste ca aceasta nu are nimeni – spune Hristos – ca să-și pună cineva sufletul lui pentru prietenul lui» (*Ioan* 15, 13)"[49].

[49] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a LX-a la Matei", III, în: *Scrieri III...*, pp. 702-703.

❀

„Diavolul ne asaltează puternic, căutând să se strecoare înăuntrul nostru. Dacă reușește să stăm puțină vreme trândavi și să amânăm, apoi ne face și mai mare trândăvia. De aceea cineva ne îndeamnă: «Nu amâna de pe o zi pe alta» (*Eccleziasticul* 5, 8). Dacă nu amâni, vei săvârși fapte bune din ce în ce mai multe și-ți vei pune în bună rânduială și treburile gospodăriei tale. Hristos a spus: «Căutați împărăția lui Dumnezeu și toate acestea se vor adăuga vouă» (*Matei* 6, 33). Dacă suntem fără de grijă când vedem că alții își neglijează treburile lor și se ocupă de ale noastre, cu mult mai fără de grijă vom fi când Dumnezeu Se îngrijește de treburile noastre și poartă grijă de ele. Nu te îngriji, dar, de treburile tale, ci lasă-le în grija lui Dumnezeu! Dacă te îngrijești tu de ele, te îngrijești ca om; dar dacă Dumnezeu poartă grijă de ele, poartă grijă de ele ca Dumnezeu. Nu te îngriji de ele, neglijând treburile de mai mare însemnătate, pentru că atunci nici Dumnezeu nu va purta multă grijă de treburile sale. Ca să aibă multă grijă de ele lasă-I-le pe toate în seama Lui! Dacă neglijezi însă pe cele duhovnicești și te îndeletnicești cu treburile tale, Dumnezeu nu va purta multă grijă de treburile tale. Deci, dacă vrei să-ți meargă bine treburile tale și să scapi de orice grijă, îndeletnicește-te cu cele duhovnicești, disprețuiește pe cele lumești!”[50].

❀

„Dorești slavă? Nu îți este de ajuns slava ce ți-o dă Bunul Dumnezeu, ci dorești și slava de la oameni?

[50] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a LXVIII-a la Matei”, V, în: *Scrieri III...*, p. 790.

Vezi să nu pățești cu totul dimpotrivă. Să fii osândit nu pentru că n-ai făcut milostenie, ci pentru că ți-ai trâmbițat milostenia, pentru că te-ai fălit cu ea, pentru că ai făcut pricină de laudă din nenorocirile altora. Milostenia e o taină. Închide, dar, ușile, ca să nu vadă cineva ce nu-i îngăduit să arăți! Acestea-s mai cu seamă tainele noastre: milostenia și dragostea de oameni a lui Dumnezeu. Dumnezeu ne-a miluit după mare mila Sa, deși noi nu-L ascultăm. La slujba noastră din biserică cea dintâi cerere către Dumnezeu este o cerere după mila lui Dumnezeu, rugându-ne să miluiască Dumnezeu pe cei stăpâniți de duhurile necurate; a doua cerere, tot o cerere după mila lui Dumnezeu: ne rugăm să miluiască Dumnezeu pe cei ce fac pocăință; a treia cerere iarăși este pentru noi înșine; iar această cerere o rostesc copiii cei neprihăniți ai poporului, care se roagă lui Dumnezeu pentru milă. Pentru cei ce au săvârșit păcate multe și care au nevoie de mustrare ne rugăm lui Dumnezeu noi, preoții, după ce noi înșine ne-am osândit păcatele noastre. Pentru noi însă se roagă copiii, pentru că împărăția cerurilor este a acelora care sunt nevinovați ca ei. Aceasta arată mai cu seamă aceia care sunt nevinovați și smeriți precum și copiii, aceia pot să se roage lui Dumnezeu pentru cei păcătoși. Câtă milă, câtă iubire de oameni aduce de la Dumnezeu această taină a milosteniei o știu cei care fac milostenie așa cum o cere Dumnezeu. Și tu, dar, când miluiești după puterile tale pe vreun om, închide ușile casei tale! Să știe că miluiești numai cel pe care-l miluiești; și, dacă se poate, nici acesta. Dar dacă lași ușile deschise, trâmbițezi taina. Gândește-te că te osândește chiar acela căruia îi ceri să te slăvească; de îți este prieten, te osândește în cugetul lui; de îți este dușman, își bate joc de tine față de alți oameni.

Capeți cu totul altceva de ce doreai [...]. Milostenia deci făcută de ochii lumii nu ne aduce slavă. Cu cât ne sârguim și ne silim să dobândim mai multă slavă, cu atât suntem mai lipsiți de slavă. Nu numai că nu dobândim slavă de om milostiv, ci nume rău și, pe lângă aceasta, suferim și mare pagubă"[51].

❀

„Nu vă spun să murim pentru dușmanii noștri, deși ar trebui s-o facem; dar, pentru că suntem mai slabi, spun deocamdată numai atât: cel puțin să nu dușmănim pe prietenii noștri, să nu invidiem pe cei ce ne fac bine. Nu spun deocamdată să facem bine celor ce ne fac rău; doresc și asta dar, pentru că sunteți legați mult de cele pământești, vă spun atât: căutați să nu vă răzbunați! Sunt oare credința și învățătura noastră teatru, sunt fățărie? Pentru ce atunci faceți lucruri cu totul potrivnice credinței și învățăturii noastre? Nu s-au scris în zadar toate câte a făcut Domnul în timpul răstignirii și care puteau să-i întoarcă pe iudei la credință. Nu s-au scris în zadar, ci ca tu să imiți bunătatea lui Hristos, să râvnești iubirea Lui de oameni [...]. Gândește-te de cât de multe păcate ești vinovat! De te gândești la ele, atunci nu numai că nu vei amâna să ierți pe cei ce ți-au făcut rău, ci chiar vei alerga la cei ce te-au supărat, ca să ai prilej de a ți se ierta păcatele. Păgânii nu așteptau răsplată și, cu toate acestea, de multe ori trăiau această filozofie, adică iertau pe cei ce le făceau rău; iar tu, care ai nădejdi atât de mari, tu amâni de pe o zi pe alta, pregeți să ierți pe cei ce ți-au făcut rău? Pentru ce nu vrei să faci înainte de timp, de dragul

[51] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a LXXII-a la Matei", IV, în: *Scrieri III...*, p. 818.

legii lui Dumnezeu, ceea ce va face timpul de la sine? Vrei să ți se stingă dușmănia fără de răsplată în loc să ai răsplată? Nu vei avea nicio răsplată dacă timpul îți potolește dușmănia, ci, dimpotrivă, mare pedeapsă, pentru că legea lui Dumnezeu nu te-a înduplecat să faci ceea ce timpul a făcut. Iar dacă spui că te apucă furiile când îți aduci aminte de ce ți-a făcut dușmanul tău, adu-ți aminte și de binele ce ți l-a făcut cândva, ca și de relele pe care tu le-ai făcut altora. Te-a vorbit de rău și te-a batjocorit? Gândește-te că și tu ai vorbit de rău pe alții. Cum vrei să fii iertat când tu nu ierți pe alții? Îmi spui că n-ai vorbit pe nimeni de rău? Dar ai auzit pe cei ce vorbeau de rău pe alții și ai încuviințat. Nici fapta asta nu-i fără de păcat"[52].

❀

„Așadar, dacă El, Dumnezeu fiind și având ființa aceea care este mai presus de orice înțelegere, a primit, din pricina iubirii Lui nespuse de oameni, toate acestea pentru noi și pentru mântuirea noastră, ce n-ar trebui să facem noi pentru semenii noștri, pentru mădularele noastre, ca să-i smulgem din gâtlejul diavolului și să-i ducem pe calea virtuții? Cu cât sufletul este mai bun decât trupul, cu atât au dreptul la mai mare răsplată decât cei care ajută cu bani pe cei nevoiași cei care prin sfaturi și necontenită învățătură aduc pe cei nepăsători și pe cei căzuți pe calea cea dreaptă, arătându-le urâțenia păcatului și marea frumusețe a virtuții celei după Dumnezeu. Știindu-le, dar, pe toate acestea, să vorbim semenilor noștri despre mântuirea sufletului în locul celorlalte vorbe lumești, făcându-i să aibă și ei aceeași grijă.

[52] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a LXXIX-a la Matei", III-IV, în: *Scrieri III...*, pp. 901-902.

Cât de dorit ar fi ca sufletul să audă necontenit aceste cuvinte, ca să poată ieși din adâncul păcatelor în care trăiește și să poată birui atacul patimilor, care necontenit asediază sufletul nostru. Dar pentru asta avem nevoie de multă luare aminte, că necontenită ne este și lupta, iar răgaz nu avem nicicând"[53].

❀

„Ca niște oameni desăvârșiți și plini de înțelegere, așa să dați uitării cele din urmă și să căutați la cele dinainte și, după ce reînnoiți făgăduințele făcute lui Hristos, păziți-le pe viitor cu trăinicie; închideți, cu minte înțeleaptă, orice intrare uneltirilor diavolului; prin râvna voastră de acum înainte, scuturați murdăria pusă de voi din pricina trândăviei. Biruiți-vă obișnuința deșartă și vătămătoare, gândindu-vă că grozăvia nu-i numai aceea că voi care veniți la biserică vă pricinuiți multă vătămare, ci și aceea că sunteți altora mulți pricină de poticnire. Când păgânii și iudeii văd pe unul dintre voi că vine la biserică în fiecare zi, că ascultă necontenit predica și când îl văd apoi că, dintr-odată, se arată în hipodrom și se amestecă cu ei, cum să nu socotească înșelăciune credința noastră, cum să nu aibă despre noi toți aceeași părere? Oare nu auzi pe fericitul Pavel îndemnând cu glas puternic și sfătuind: «Nu fiți poticnire» (*1 Corinteni* 10, 32). Apoi, ca să nu socotești că porunca aceasta îi privește numai pe creștini, a spus mai întâi: «nici iudeilor, nici elinilor» și apoi a adăugat: «nici Bisericii lui Dumnezeu» (*1 Corinteni* 10, 32). Nimic nu vatămă și nu pângărește atât religia noastră ca prilejurile de atac pe care le

[53] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a III-a la Facere", IV-V, în: *Scrieri I...*, pp. 52-53.

dăm noi necredincioșilor. Când necredincioșii văd pe unii dintre noi strălucind în virtute și cu dispreț mare pentru lucrurile din lumea aceasta, unii dintre ei se înăbușă de necaz, iar alții, de multe ori, rămân muți de uimire că nu ducem aceeași viață cu ei, deși avem aceeași fire. Dar, dacă văd pe unul dintre noi cu un păcat cât de mic, îndată își ascut limba împotriva noastră a tuturor și, pornind de la păcatul unuia, osândesc pe toți creștinii. Și nu se mărginesc la atât, ci îndată, din pricina păcatelor creștinilor, încep să vorbească împotriva Stăpânului, îndrăznesc să hulească pe Stăpânul obștesc și socot că le poate fi păcatul altora scuză pentru propria lor rătăcire [...]. După cum îi așteaptă o pedeapsă atât de cumplită pe cei care, din pricina vieții lor păcătoase, dau prilej păgânilor și iudeilor să fie hulită credința noastră, tot așa viața curată a celor ce se îngrijesc de virtute este pricină de nenumărate cununi"[54].

❀

„Să ne zdrobim, dar, vă rog, cugetul nostru, să ne smerim, mai ales acum, când vremea postului ne dă mult ajutor. Dacă suntem însuflețiți de astfel de gânduri, ne vom putea face și rugăciunile cu mintea trează și, mărturisindu-ne păcatele, vom pogorî de sus asupra noastră mult har. Și ca să vezi că astfel de suflete îi plac Stăpânului, ascultă că o spune El: «La cine voi căuta decât numai la cel blând și liniștit, la cel care tremură de cuvintele mele?» (*Isaia* 66, 2). De aceea și Hristos, grăind ucenicilor Săi, spunea: «Învățați de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima, și veți găsi odihnă sufletelor voastre» (*Matei* 11, 29).

[54] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a VII-a la Facere", I-II, în: *Scrieri I...*, pp. 88-89.

Omul care se smerește cu adevărat pe sine nu va putea niciodată să se supere, nici să se mânie pe semenul său, pentru că sufletul său e totdeauna potolit și se gândește numai la viața și faptele sale. Poate fi oare o fericire mai mare decât aceea să ai un astfel de suflet? Unul ca acesta stă necontenit în port, e scăpat de orice furtună și se bucură de liniștea gândurilor. De aceea și Hristos spunea: «Și veți găsi odihnă sufletelor voastre». După cum cel care își potolește patimile are multă liniște, tot așa omul păcătos, omul trândav, care nu-și poate înfrâna cum trebuie patimile ce se nasc în el, se frământă necontenit, are războiul în el însuși, se tulbură fără să-l supere cineva și îndură vifor cumplit. Din pricina asta valurile se ridică năvalnic și, pornindu-se viforul duhurilor rele, păcătosul ajunge sub valuri, iar corabia se scufundă din pricina nepriceperii corăbierului. Din acest motiv trebuie să fim cu mintea trează, să luăm aminte și să ne îngrijim mereu și neîntrerupt de mântuirea sufletului nostru. Creștinul trebuie să lupte totdeauna cu patimile trupului"[55].

❀

„Cel ce se străduiește să învețe pe semenul său nu face atât bine aceluia câtă răsplată își aduce luișsi; are un îndoit câștig: dobândește și mai multă răsplată de la Dumnezeu și își împrospătează și el în minte cele auzite în biserică prin învățătura pe care încearcă s-o dea fratelui lui. Gândindu-vă, așadar, la câștigul vostru, nu pizmuiți pe frații voștri, ci chiar acum să afle de la voi cele spuse de mine. Dar, ca să nu le fie ca o favoare învățătura ce le dați, atrageți-i

[55] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a IX-a la Facere", VI, în: *Scrieri I...*, p. 113.

la mine, convingându-i că statul la masă nu-i o piedică pentru ascultarea învăţăturii duhovniceşti; dimpotrivă, să socotească orice timp potrivit pentru cuvintele duhovniceşti. Dacă socotim bine cuvintele pe care le spun, vom putea, chiar stând acasă, şi după masă şi înainte de masă, să luăm în mână cărţile dumnezeieşti ca să scoatem din ele folos şi să dăm sufletului hrană duhovnicească. După cum trupul are nevoie de hrană, tot aşa şi sufletul are nevoie de hrană duhovnicească şi de zilnică reîmprospătare a cuvintelor dumnezeieşti, pentru ca, întărindu-se, să poată rezista răzvrătirilor trupului şi vrăjmaşului care se năpusteşte necontenit asupra noastră, ca să ne robească sufletul. De aceea şi fericitul profet David a numit fericit pe acela care cugetă la legea Domnului ziua şi noaptea (*Psalmi* 1, 2); iar fericitul Moise, învăţând pe poporul iudeu, îl dăscălea zicând: «Şi când mănânci şi când bei şi când te saturi, aduţi aminte de Dumnezeul tău!» (*Deuteronom* 8, 10). Vezi că se cuvine să întinzi masă duhovnicească şi după ce ai stat la masă, ca nu cumva, trândăvinduţi-se sufletul, să cazi în vreun păcat greu, dând loc uneltirilor diavolului, care caută orice împrejurare ca să ne dea lovitură de moarte? Şi iarăşi în alt loc spunea acelaşi profet: «Şi când vă culcaţi şi când vă sculaţi, aduceţi-vă aminte de Domnul Dumnezeul vostru» (*Deuteronom* 6, 7). Ai văzut că se cuvine ca niciodată să nu scoatem din suflet aducerea aminte de Dumnezeu, ci să ne fie strâns lipită de cugetul nostru? Ai văzut că se cuvine să fim întotdeauna gata de luptă şi să nu lăsăm nicicând armele din mână, ci, cunoscând furia celui ce dezlănţuie război împotriva noastră, să fim treji, să priveghem, să-i închidem intrările şi să nu uităm niciodată hrana cea duhovnicească? Aceasta este mântuirea noastră,

aceasta este bogăția cea duhovnicească, aceasta este paza noastră. De ne întărim așa în fiecare zi prin citirea dumnezeieștilor cărți, prin ascultarea predicilor și prin convorbiri duhovnicești, vom putea fi și noi de nebiruit, vom face fără putere uneltirile diavolului și vom dobândi și Împărăția Cerurilor"[56].

❀

„«Nu aruncați mărgăritarele voastre înaintea porcilor, ca nu cumva să le calce în picioare și, întorcându-se să vă sfâșie» (*Matei* 7, 6) [...]. Atât de mare rău este să descoperi orișicui și la întâmplare tainele cele dumnezeiești. Să audă asta cei care vorbesc tuturor oamenilor fără deosebire. Că Hristos nu ne vorbește acolo de porci, ci de oamenii care seamănă cu porcii, care, asemenea acestor animale, se tăvălesc în mocirla păcatului, pentru a ne învăța să știm să facem deosebire între persoane și să căutăm oameni cu viață curată, când trebuie să descoperim ceva din cuvintele dumnezeiești, ca să nu-i vătămăm și pe aceia și pe noi. Unii ca aceștia nu numai că nu câștigă nimic din cele spuse, dar târăsc adeseori în prăpastia pierzării și pe cei care le-au pus înainte, fără cercetare, aceste bune mărgăritare"[57].

❀

„Cu ce ochi ne vom uita la Judecătorul, a Cărui poruncă, atât de ușoară, o disprețuim? Ne-a poruncit oare să aruncăm toate averile noastre? Nu!

[56] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a X-a la Facere", VII-VIII, în: *Scrieri I...*, pp. 126-127.

[57] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a XVI-a la Facere", II, în: *Scrieri I...*, pp. 178-179.

Foloseşte-te, dar, în toată voia de averile tale! Împlineşte-ţi cu ele nevoile tale! Dar fă de folos ceea ce-ţi prisoseşte, ceea ce stă fără întrebuinţare în casa ta! Împarte-le celor sugrumaţi de foame, celor înghemaţi de frig. Trimite-le prin mâinile acestora în patria ta, în care te vei duce nu după multă vreme. Săracii, mai cu seamă, vor putea să-ţi ducă averile tale în patria ta, ca să le găseşti pe toate pregătite când te vei duce acolo. Te vei bucura când vei vedea că averile tale au crescut, văzându-le înmulţite de cei ce le-au dus acolo, dar mai bine spus de iubirea de oameni a lui Dumnezeu. Trebuie oare să te osteneşti ca să faci lucrul acesta? Îţi dă oare bătaie de cap şi grijă? Nu! N-ai nevoie de animale de jug ca să-ţi duci averile acolo! N-ai nevoie de paznic, nici de un altul asemenea acestuia! Pe drumul care duce acolo nu umblă nici tâlharii, nici spărgătorii, ca să fure cele ce trimiţi. Averile pe care le pui în mâinile săracilor le pui într-o vistierie sigură, în mâna lui Dumnezeu. Mâna lui Dumnezeu îţi va da averile înapoi, întregi şi bine păzite; iar când te vei duce în patria ta, odată cu primirea averilor tale, vei fi lăudat, vei fi încununat şi pe deplin mulţumit şi fericit. Să vărsăm, dar, vă rog, în pântecele săracilor tot prinosul nostru! Să semănăm cât e încă timp de semănat, ca să secerăm la vreme potrivită! Să nu pierdem prilejul de acum ca să nu ne căim mai târziu fără de folos! Crezi oare că Stăpânul cel iubitor de oameni pentru asta ţi-a dat ţie mai multă bogăţie, ca să o cheltuieşti numai pentru trebuinţa ta, iar ceea ce-ţi rămâne să o încui în cufere şi lăzi? Nu pentru asta, ci pentru ca, din îndemnul apostolic, prisosul tău să împlinească lipsa celorlalţi (*2 Corinteni* 8, 14). Poate că cheltuieşti mai mult decât ai nevoie. Cheltuieşti mulţi bani cu petrecerile, cu hainele, cu luxul; cheltuieşti mulţi

bani și cu slugile și animalele. Săracul nu-ți cere să cheltuiești atât cu el. Îți cere numai să-i potolești foamea; îți cere să-i dai atât cât îi este de neapărată trebuință, să-i dai pâinea cea de toate zilele ca să-și țină zilele și să nu piară. Și nici atât nu vrei să faci, nici nu te gândești că, dacă mori pe neașteptate, lași aici tot ce-ai adunat, iar uneori toată averea ta trece în mâinile dușmanilor și vrăjmașilor tăi, iar tu, la plecarea de aici, iei cu tine toate păcatele pe care le-ai făcut, adunându-ți averea. Ce vei spune în ziua înfricoșătoare a judecății? Cum ai să te aperi când ți-ai rânduit cu atâta nepăsare mântuirea ta? Din acest motiv, ascultă-mă și împarte prisosul averilor tale cât mai ai încă timp să dobândești mântuirea și să găsești ca răsplată veșnicele bunătăți"[58].

❀

„Dumnezeu așteaptă de la noi să-I dăm prilejul ca să-Și reverse bunătatea Sa. Să nu ne lipsim, dar, de darurile Sale din pricina trândăviei noastre! Să ne străduim, să ne grăbim să punem început, să pășim pe calea virtuții, ca să putem ajunge la sfârșit, bucurându-ne de ajutorul cel de sus. Că nici nu-i cu putință să facem ceva bun cândva fără ajutorul cel de sus. Să stăm, dar, prinși de nădejdea în Dumnezeu ca de o ancoră tare și sigură și așa să ne purtăm în toate împrejurările din viață; să nu ne uităm la ostenelile virtuții, ci să îndurăm totul cu ușurință, gândindu-ne că, după osteneală, vine și răsplată [...]. Dacă și negustorul, și plugarul, și ostașul nu se descurajează în fața ostenelilor, ci sunt întraripați de bune nădejdi, cu toate că nădejdile le sunt fără temei, cu toate că

[58] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a XX-a la Facere", V, în: *Scrieri I...*, pp. 242-243.

neșansele, după cum ați auzit, sunt mai mari, iar piedicile, multe și felurite, ce iertare mai putem avea noi, care fugim speriați de ostenelile virtuții și nu înfruntăm fără ezitare orice osteneală, când știm că doar nădejdea ne e atât de întemeiată, când ne sunt gătite bunătăți atât de mari, când răsplata ce o avem întrece mult de tot toate faptele făcute de noi?"[59].

❀

„Să ne străduim întotdeauna să fim însuflețiți de gânduri curate. Gândul curat este pricina tuturor bunătăților. Bunul Stăpân nu se uită atât la ceea ce facem, cât la ceea ce avem înăuntru, în mintea noastră, de acolo de unde pornesc faptele noastre; și, uitându-se la gândurile noastre lăuntrice, primește faptele noastre sau își întoarce spatele. Fie de ne rugăm, fie de postim, fie de facem milostenie – că acestea sunt jertfele noastre cele duhovnicești –, fie de facem vreo altă faptă duhovnicească, să o facem mânați de gânduri curate, ca să primim cunună vrednică de osteneli. N-am face oare cea mai mare prostie să îndurăm ostenelile, dar să fim lipsiți de răsplată, din pricină că n-am făcut faptele de virtute după cum cer legile date de Dumnezeu? Da, este cu putință, datorită nespusei iubiri de oameni a lui Dumnezeu, să primim cunună chiar pentru o faptă nesăvârșită, numai pe temeiul gândului. Și ca să vezi că așa este, uită-te la milostenie! Vezi în piață un om aruncat jos și sărac lipit pământului, dacă ți-e milă de el, dacă, îndreptându-te la cer, mulțumești Stăpânului și pentru cele date ție și pentru răbdarea săracului, vei primi răsplată desăvârșită, datorită gândurilor

[59] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a XXV-a la Facere", I, în: *Scrieri I...*, pp. 315-316.

tale, chiar dacă n-ai putut să dai ceva și să-i pui capăt foamei lui. De aceea și spunea Stăpânul: «Cel care va da un pahar de apă rece în nume de ucenic, amin zic vouă, nu-și va pierde plata sa» (*Matei* 10, 42). Este oare ceva de mai puțin preț ca un pahar de apă rece? Nu! Dar gândul cu care ai dat paharul, acela îți aduce răsplată! Același lucru și cu gândurile rele! Trebuie neapărat să vorbesc dragostei voastre și despre acestea, pentru ca, știindu-le bine, să vă întăriți cu înțelepciunea sufletelor voastre. Ascultă ce zice Hristos: «Cel care se uită la o femeie spre a o pofti a și făcut preadesfrânare cu ea în inima lui» (*Matei* 5, 28). Vezi și aici iarăși că osânda vine din pricina gândului rău, că din pricina privirii poftitoase pedeapsa este dată ca și cum ar fi fost săvârșită fapta? Gândindu-ne, dar, la toate acestea, să ne întărim tot timpul gândul nostru, pentru ca gândul nostru să facă să fie bine primite faptele noastre"[60].

❀

„Să nu socotim că facem bine altuia atunci când iertăm cuiva păcatele sau că-i facem aceluia mare har! Nu! Noi suntem cei care ne bucurăm de binefacere și mult folos ne pricinuiește nouă fapta aceasta; și iarăși, după cum dacă nu-i iertăm pe cei ce ne greșesc, pe aceia cu nimic nu-i putem păgubi, dar nouă înșine ne pregătim mai dinainte osânda de nesuferit a gheenei. De aceea, rogu-vă, socotind toate acestea, să nu căutăm nicicând să ne răzbunăm pe cei care ne supără sau care ne fac în alt chip vreun rău sau care se poartă cu dușmănie față de noi; dimpotrivă, gândindu-ne de câtă binefacere ne suntem nouă

[60] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a XXVII-a la Facere", III-IV, în: *Scrieri I...*, pp. 337-338.

înșine pricininuitori dacă iubim pe vrăjmașii noștri și câtă îndrăznire dobândim înaintea Stăpânului, dar, mai înainte de toate, gândindu-ne că împăcarea cu cei cu care suntem certați șterge păcatele noastre, să ne sârguim și să ne silim să iubim pe dușmanii noștri. Gândindu-ne, dar, la câștigul ce-l avem din această purtare, să arătăm celor ce ne urăsc tot atât de mare dragoste ca și cum ne-ar fi cu adevărat prieteni. Dacă ne gândim bine, nu ne pot fi de atât folos prietenii și cei care caută să ne ajute în orice chip, cât ne poate fi de folos dragostea pe care o arătăm celor ce ne dușmănesc și ne fac rău! Dragostea aceasta ne face vrednici de bunăvoința cea de sus și ne ușurează povara păcatelor. Gândește-te, iubite, cât e de mare virtutea aceasta a iubirii de dușmani din răsplățile pe care le-a făgăduit Dumnezeul universului celor care săvârșesc această virtute. După ce a spus: «Iubiți pe dușmanii voștri, binecuvântați pe cei ce vă prigonesc, rugați-vă pentru cei ce vă supără» (*Matei* 5, 41), a adăugat, pentru că poruncile atingeau chiar cea mai înaltă culme a virtuții: «Ca să fiți asemenea Tatălui vostru celui din ceruri, Care răsare soarele Lui peste răi și buni și plouă peste drepți și nedrepți» (*Matei* 5, 45). Ai văzut cu cine se aseamănă, după puterile omenești, cel care nu numai că nu se răzbună pe dușmani, dar chiar se străduiește să se roage pentru ei? Să nu ne lipsim, dar, din pricina trândăviei noastre, de niște daruri ca acestea și niște răsplăți care depășesc orice cuvânt, ci în tot chipul să căutăm să săvârșim virtutea aceasta, silind și învățând cugetul nostru să se plece poruncii lui Dumnezeu. De aceea, și eu am făcut acum acest îndemn, am vorbit de pilda aceasta, am arătat cât de mare e această virtute și cât câștig avem de pe urma ei, tocmai pentru ca, atât cât mai este încă vreme, fiecare dintre noi să-și dea toată

silința, dacă are vreun dușman, să se împace cu el, arătându-i multă dragoste. Să nu-mi spui mie că l-ai rugat o dată și de două ori și n-a vrut să se împace. Dacă facem lucrul acesta din toată inima, apoi nu vom înceta până ce nu-l vom birui cu stăruința noastră mare, până nu-l vom atrage și până ce nu-l vom face să lase ura ce ne-o poartă. Crezi că îi faci cu asta aceluia vreun bine? Nu! Nouă ne facem bine! Cu fapta aceasta atragem bunăvoința lui Dumnezeu asupra noastră, dobândim mai înainte iertare de păcate și dobândim multă îndrăznire înaintea lui Dumnezeu. Dacă ne vom împăca cu dușmanii noștri, vom putea să ne apropiem cu conștiință curată de această sfântă și înfricoșătoare masă și să rostim cu îndrăznire cuvintele acelea. Dar dacă ne vom trândăvi și vom face fapte potrivnice cuvintelor rugăciunii, de câtă osândă nu vom fi noi vrednici că îndrăznim să rostim la întâmplare și de mântuială cuvintele rugăciunii? Nu vom aduna oare mai mult foc pe capetele noastre? Nu vom chema oare asupra noastră mânia Stăpânului?"[61].

❀

„Să nu căutăm să ne înălțăm în paguba semenilor noștri și nici să ne lăudăm; dimpotrivă, cu multă smerenie, să cedăm în fața celorlalți și să căutăm mai mult să ne micșorăm, cu fapta și cu cuvântul; să nu ne supărăm pe cei care ne fac rău, chiar dacă aceștia sunt dintre cei cărora noi le-am făcut bine – aceasta este cea mai înaltă filozofie –, nici să ne înfuriem pe cei care ne ocărăsc, chiar dacă sunt mai prejos de noi cei care ne insultă, ci, cu bunătate și

[61] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a XXVII-a la Facere", VII-VIII, în: *Scrieri I...*, pp. 347-348.

blândețe, să le potolim mânia lor. Că nu este purtare mai frumoasă și cu rezultate mai bune ca aceasta! O astfel de purtare aduce pace statornică în sufletul nostru, ne face să stăm ca într-un port, este temeiul liniștii noastre. De aceea și Hristos, dându-ne acea dumnezeiască învățătură, ne spune: «Învățați de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima și veți afla odihnă sufletelor voastre» (*Matei* 11, 29). Nimic nu aduce atâta odihnă și liniște sufletului nostru ca bunătatea și smerenia. O purtare ca aceasta este mai de preț pentru cel ce o are decât o coroană de împărat; este mai de folos decât strălucirea și slava. Poate fi oare un om mai fericit decât cel care se vede scăpat de războiul ce se naște înăuntrul sufletului său? Chiar de ne-am bucura de mii și de mii de ori de pacea din afară și de slujirile celor din jurul nostru, nu avem niciun folos de pe urma acestei păci dacă din zbuciumul gândurilor noastre se nasc înăuntrul nostru tulburări și frământări; la fel, nu poate fi cetate mai nefericită, chiar de ar avea nenumărate ziduri și arme de apărare, dacă înăuntrul ei locuitorii zămislesc trădarea! Din acest motiv vă rog ca, înainte de toate, să ne străduim să ne fie netulburat sufletul, să avem pace sufletească, să ne scăpăm de orice amărăciune sufletească, ca să ne bucurăm și noi de pace și să trăim în pace cu cei din jurul nostru. Semnele după care cunoaștem mai ales pe omul înzestrat cu rațiune sunt: blândețea, bunătatea, smerenia și liniștea. Un om înzestrat cu rațiune nu trebuie să fie tras și târât, ca un rob fugar, de mânie sau de celelalte patimi, ci, cu puterea judecății lui, să biruie zbuciumul dinăuntru, să-și păstreze noblețea sa și să nu ajungă, din pricina trândăviei, sălbatic ca și animalele cele lipsite de rațiune"[62].

[62] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a XXXIV-a la Facere", I, în:

❀

„Să nu ajungem mai rău decât iudeii cei nerecunoscători și nesimțitori. Aceia, primind semnul acesta al tăierii împrejur, aveau destulă întărire să nu se amestece cu neamurile în ce privește legăturile lor cu ei, dar, în ce privește necredința, întreceau adeseori pe neamuri prin nerecunoștința lor. Noi însă, odată ce am primit tăierea împrejur dată prin botez, să ne rânduim întemeiat viața noastră. Nu spun să nu ne amestecăm cu neamurile, ci, rămânând virtuoși și amestecându-ne cu ei, să-i atragem la credința noastră, iar prin facerea de fapte bune să le fim pricină de învățătură. Din acest motiv, Stăpânul obștesc al universului a îngăduit să trăiască amestecați cei răi cu cei buni, cei credincioși cu cei necredincioși, ca cei răi să câștige de pe urma celor buni, iar cei stăpâniți încă de necredință să fie îndrumați spre buna credință. Nimic nu dorește atât de mult Dumnezeu ca mântuirea sufletelor noastre. Să avem grijă, vă rog, și de noi, și de semenii noștri. De noi, ca să ne rânduim viața așa cum hotărăște Dumnezeu; de semenii noștri, ca să strălucească așa virtutea noastră, încât, chiar fără să vorbim, să-i învățăm din destul pe cei care ne văd. După cum, atunci când suntem virtuoși, câștigăm și noi și suntem de folos și necredincioșilor, tot așa, dacă ne trândăvim, primim și noi pedeapsă mare și suntem și altora pricină de poticnire. Și dimpotrivă, dacă facem fapte de virtute, primim de la Dumnezeu îndoită plată și pentru faptele bune pe care le săvârșim și pentru că

Scrieri II. Omilii la Facere (II) (Părinți și Scriitori Bisericești, 22), trad., introd., indici și note de Pr. Dumitru Fecioru, București, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1989, pp. 6-7.

atragem pe semenii noștri pe calea virtuții; tot așa și când păcătuim; nu suntem pedepsiți numai pentru păcatele pe care le-am săvârșit, ci și pentru că prin ele am făcut pe alții să se poticnească. Dar să nu dea Dumnezeu să se întâmple aceasta cu vreunul dintre cei ce suntem adunați aici, ci cu toții să ne rânduim viața spre zidirea celor ce ne văd, ca să putem sta cu îndrăznire înaintea scaunului de judecată al lui Hristos"[63].

❀

„Să ne străduim, dar, vă rog, să iubim pe Hristos și noi. Hristos nu-ți cere altceva decât să-L iubești din toată inima ta și să-I împlinești poruncile Lui. Cel care iubește pe Hristos cum trebuie iubit negreșit se și silește să-I împlinească poruncile Lui. Când iubești pe cineva din inimă, te străduiești să faci tot ce poți ca să-ți atragi dragostea lui. Și noi deci, dacă iubim pe Stăpân din inimă, vom putea să-I împlinim poruncile Lui și să nu facem nimic din cele ce-ar putea să-L supere pe Cel pe Care Îl iubim. În asta stă Împărăția Cerurilor, în asta stă desfătarea bunătăților, în asta stau mii și mii de bunătăți, în a ajunge vrednici să-L iubim pe Dumnezeu în chipul în care trebuie iubit. Și-L vom iubi cum trebuie, dacă, pentru dragostea lui Dumnezeu, vom arăta dragoste mare semenilor noștri. «În aceste două porunci – spune Hristos – stă toată legea și profeții» (*Matei* 22, 39): «Să iubești pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta și din toată puterea ta și din tot cugetul tău și pe aproapele tău ca pe tine însuți» (*Marcu* 12, 30-31). Acesta-i capul virtuților, aceasta-i temelia tuturor

[63] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a XL-a la Facere", IV, în: *Scrieri II...*, p. 78.

poruncilor lui Dumnezeu. Dragostea de Dumnezeu merge mână-n mână cu dragostea de aproapele. Cel ce iubește pe Dumnezeu nu va nesocoti pe aproapele său, nu va pune banii și averile mai presus de semenii săi; dimpotrivă, va fi larg la inimă și la pungă, aducându-și aminte de Cel Ce a spus: «Cel ce a făcut unuia dintre acești frați mai mici ai Mei, Mie Mi-a făcut» (*Matei* 25, 40). Gândindu-se că, prin ajutorul dat semenului său, Însuși Stăpânul universului este Cel Ce-și împropriază ajutorul dat, va face pe toate cu multă tragere de inimă și va da milostenie cu brațele deschise. Nu se va uita la nevrednicia celui din fața lui, ci la măreția Celui Care i-a făgăduit că-și împropriază cele date săracilor. Să nu disprețuim, dar, vă rog, câștigul sufletelor noastre, leacul rănilor noastre. Leacul acesta, da, mai cu seamă leacul acesta ne va aduce atât de mare vindecare și va tămădui așa de bine rănile sufletelor noastre, încât nici urmă din ele nu va mai rămâne. Așa ceva nu se poate vedea la rănile trupești. De-ai pune de nenumărate ori pe o rană trupească doctoriile făcute de doctori, neapărat tot va rămâne în trup urmă; și, pe bună dreptate, pentru că e vorba de tămăduirea trupului; dar aici, pentru că e vorba de tămăduirea sufletului, sufletul se schimbă cu totul în bine când își arată însușirile lui bune și frumoase; pune pe fugă toate rănile cum fugărește un vânt puternic praful"[64].

❀

„«Și le-a pus Iosif legea aceasta, ca să dea a cincea parte lui Faraon, afară de pământul preoților» (*Facerea* 47, 26). Să audă ce grijă aveau cei din

[64] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a LV-a la Facere", III, în: *Scrieri II...*, p. 217.

vechime de preoții idolilor! Să se învețe să dea măcar o cinste asemănătoare celor ce li s-a încredințat săvârșirea Liturghiei Dumnezeului universului. Dacă aceia, niște rătăciți și niște închinători de idoli, cinsteau atâta pe preoții lor, pentru că socoteau că prin asta idolii îi vor răsplăti, de ce osândă nu sunt vrednici cei care nu dau preoților cinstea cuvenită? Sau nu știți că cinstea trece la Stăpânul universului? Nu te uita la preotul care primește cinstea! Nu din pricina preotului trebuie să cinstiți pe preot, ci din pricina Aceluia Căruia preotul Îi slujește, pentru ca și de la Acela să primești răsplată cu îmbelșugare. De aceea, și Hristos zice: «Cel ce a făcut unuia dintre aceștia Mie Mi-a făcut» (*Matei* 25, 40)» și: «Cel ce primește pe proroc în nume de proroc plată de proroc va primi» (*Matei* 10, 41). Crezi oare că Stăpânul îți ascultă cererile și te răsplătește după vrednicia sau nevrednicia preotului? Nu! Pentru râvna ta te încununează sau te osândește! Și, după cum cinstea pe care o dai preoților îți dă multă îndrăznire, că Dumnezeu socotește ca dată Lui cinstea pe care o dai preotului, tot așa și disprețul pe care-l dai preoților îți aduce de sus mare osândă. Că, după cum Dumnezeu socotește că-L cinstești pe El când cinstești pe preot, tot așa și cu disprețul. Cunoscând aceasta, să nu disprețuim niciodată slujirea preoților lui Dumnezeu. Nu spun aceasta pentru a-i susține atât pe ei, cât pentru voi, pentru că vreau ca voi să aveți câștig în tot ce faceți. Dai oare Stăpânului atât cât primești? Cât cheltuiești tu pentru Dumnezeu? Și totuși și pentru această sărmană cheltuială, care trece odată cu lumea aceasta, primești răsplăți nemuritoare și bunătăți nespuse! Gândindu-ne la cele spuse, să ne grăbim să facem cheltuieli de felul acesta. Să nu ne uităm la banii pe care-i dăm, ci la folosul și la câștigul pe care-l

avem de aici. Dacă vedem pe cineva care e prieten cu un om cu mare putere, căutăm să-i dăm acestuia toată cinstea, gândindu-ne că prin el vom dobândi mai multă bunăvoință din partea celuilalt, apoi cu mult mai mult va fi asta când e vorba de Dumnezeu, Stăpânul universului. Dacă Dumnezeu făgăduiește Împărăția Cerurilor celor care ajută și au milă de cei săraci și de cei aruncați pe stradă și dacă socotești ajutorul dat acelora ca dat Lui, că spune: «Veniți, binecuvântații Părintelui Meu, că am flămânzit și Mi-ați dat să mănânc» (*Matei* 25, 34), apoi cu mult mai mult va răsplăti nu numai cu atâta răsplată, ci cu mai multă, pe cei care suferă pentru Dumnezeu și cinstesc pe preoți, că iubitorul de oameni Dumnezeu este mult mai darnic decât noi. Să nu fim, dar, mai răi decât păgânii, care, de dragul religiei lor, dau atâta cinste preoților lor, ci, pe cât este de mare deosebirea între rătăcirea lor și adevărul nostru, între preoții lor și preoții lui Dumnezeu, tot pe atât de mare trebuie să fie și cinstea pe care le-o dăm, pentru ca să putem primi bogate răsplătiri de sus"[65].

❀

„Și după cum poți sta acasă și ieși în oraș spre slava lui Dumnezeu, tot așa poți lăuda și mustra spre slava lui Dumnezeu [...]. Adeseori ședeți într-un atelier sau într-o prăvălie și vedeți trecând pe dinainte oameni răi și stricați, oameni plini de înfumurare, fuduli, care târăsc după ei o mulțime de trândavi și lingușitori, îmbrăcați cu haine scumpe, înconjurați de mult lux, oameni care răpesc averile altora, oameni lacomi. Dacă auzi pe vreunul spunând: «Nu-i oare

[65] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a LXV-a la Facere", V, în: *Scrieri II...*, pp. 321-322.

de invidiat acesta? Nu-i oare fericit?», ține-l de rău, mustră-l, închide-i gura, nefericește-l, lăcrimează! Asta înseamnă să mustri spre slava lui Dumnezeu. O astfel de mustrare este pentru cei ce stau alături de tine cuvânt de învățătură și de virtute, ca să nu mai rămână muți de uimire în fața lucrurilor din lumea aceasta. Și grăiește-i așa celui ce-a spus cele de mai înainte: «Pentru ce-i fericit acesta? Pentru că are un cal minunat și frâu de aur? Pentru că are multe slugi și-i îmbrăcat cu haine frumoase? Pentru că se ține de bețiii și benchetuiește în fiecare zi? Dar tocmai pentru asta-i un ticălos și un nenorocit, vrednic de mii și mii de lacrimi! Văd prea bine că nu puteți să-l lăudați pe el, ci toate cele din afara lui: calul, frâul, hainele, care nu fac parte din el. Spune-mi, rogute: poate fi o mai mare nefericire decât să audă că i se laudă calul, frâul calului, frumusețea hainelor, vigoarea trupească a slugilor, dar că despre el nu se spune niciun cuvânt de laudă? Poate fi oare un om mai sărac decât acesta, care n-are niciun bun al său și niciun lucru pe care să-l poată lua cu sine de aici (din lumea aceasta), ci se împodobește numai cu bunuri străine? Podoaba și bogăția noastră nu sunt slugile, hainele și caii, ci virtutea sufletului, bogăția faptelor bune și îndrăznirea către Dumnezeu! De asemenea, dacă vezi că cei ce stau alături de tine nefericesc pe un om sărman, neluat în seamă, disprețuit, sărac, dar virtuos, laudă-l pe acesta din urmă și astfel a și ajuns lauda celui ce a trecut pe dinaintea prăvăliei sfat și îndemn de bună viețuire. Dacă ei spun că e un necăjit și un amărât, la rândul tău, spune-le că săracul acesta este cel mai fericit dintre toți oamenii, pentru că are pe Dumnezeu prieten, pentru că este virtuos, pentru că are o bogăție ce nu se împuținează niciodată, pentru că are cugetul curat.

Ce pagubă are el de pe urma lipsei de avere, când are să moştenească cerul şi bunătăţile cele din cer? Deci, dacă vei cugeta şi tu aşa şi vei învăţa şi pe alţii să cugete astfel, vei primi mare răsplată şi pentru mustrare, şi pentru laudă, pentru că şi una, şi alta ai făcut-o spre slava lui Dumnezeu. Că nu spun aceste cuvinte spre a te încânta în zadar, ci ca să arăt că au mare răsplată de la Dumnezeu cei care gândesc aşa şi că rostirea unor astfel de cuvinte despre cei ce trăiesc în felul acesta este socotită virtute, ia aminte la spusele proorocului, care aşază în rândul faptelor bune mustrarea celor răi şi slăvirea celor ce se tem de Dumnezeu. După ce a înşirat şi celelalte virtuţi ale celui ce are să fie cinstit de Dumnezeu şi după ce spune cum trebuie să fie cel ce locuieşte în locaşul Lui cel sfânt, adică fără prihană, făcător de dreptate şi fără viclenie, zicând: «Cel ce n-a viclenit cu limba nici n-a făcut rău vecinului său» (*Psalmi* 14, 3), a adăugat: «Defăimat să fie înaintea Lui cel ce vicleneşte, iar pe cei ce se tem de Domnul îi slăveşte» (*Psalmi* 14, 4). Prin aceste cuvinte, proorocul arată că şi această faptă, adică disprețuirea celor răi şi lauda şi fericirea celor buni, este una dintre faptele bune. Şi iarăşi, în altă parte, arată acelaşi lucru spunând: «Iar eu am cinstit foarte pe prietenii Tăi, Dumnezeule, şi foarte s-a întărit stăpânirea lor!» (*Psalmi* 138, 17). Nu mustra pe cel pe care Dumnezeu îl laudă! Că Dumnezeu laudă pe cel ce vieţuieşte drept, chiar de este sărac. Nu lăuda pe cel de care este scârbit Dumnezeu! Că Dumnezeu este scârbit de cel ce trăieşte în păcate, chiar de-ar fi înconjurat de multă bogăţie. Ci fie de lauzi, fie de mustri, fă şi una, şi alta după voia lui Dumnezeu"[66].

[66] Sf. Ioan Gură de Aur, „Cuvânt la calende", 3-4, în: *Omilii la săracul Lazăr...*, pp. 13-15.

❀

„Nu ne silește nimeni să convingem pe cei ce ne ascultă, ci numai să-i sfătuim, să predicăm. A predica e datoria noastră; a se încredința de cuvântul nostru, datoria lor. Și după cum, dacă ei săvârșesc mii de fapte bune, fără să le predicăm noi, toată răsplata li se cuvine numai lor, iar noi nu avem niciun câștig, pentru că n-am predicat; tot așa și dacă noi predicăm, fără să ne asculte, toată pedeapsa o primesc ei, iar noi n-avem nicio vină, ba, dimpotrivă, ne așteaptă mare răsplată de la Dumnezeu pentru că ne-am împlinit toată datoria noastră. Ni s-a poruncit atât numai, să dăm arginții la zarafi (*Matei* 25, 27), să predicăm, să sfătuim. Ține cuvântul tău, dar și sfătuiește pe fratele tău! N-a ascultat!? Tu îți ai plată neștirbită, numai să predici mereu, să nu încetezi niciodată, până ce-i vei convinge, cât vei avea suflare în tine. Sfârșitul predicii să-ți fie ascultarea celui ce-ți aude predica. Diavolul aleargă întotdeauna împotriva mântuirii noastre, deși nu câștigă nimic, ba, dimpotrivă, se vatămă foarte tare de pe urma sârguinței lui [...]. Ce iertare vom avea, dar, preaiubiților, ce cuvânt de apărare, dacă, în timp ce diavolul se slujește de o atât de mare furie împotriva noastră, noi nu aducem nici cea mai mică parte din atâta râvnă pentru mântuirea fraților noștri, cu toate că Dumnezeu ne stă în ajutor? Deci, când îl vezi pe fratele tău învârtoșat la inimă și neînduplecat și că nu ia aminte, spune în tine însuți: «Am să-l pot convinge cu timpul!». Așa ne-a poruncit și Pavel să facem: «Un slujitor al Domnului nu trebuie să se certe, ci să fie blând față cu toți, certând cu blândețe pe cei ce stau împotrivă, că doar le va da Dumnezeu

pocăință spre cunoașterea adevărului» (*2 Timotei* 2, 24-25). Nu vezi adeseori că părinții, când copiii lor sunt bolnavi de moarte, se așază lângă ei, plâng, se jelesc, îi sărută și fac tot ce le stă în putință până la cea din urmă suflare? Așa fă și tu cu fratele tău! Și totuși părinții cu bocetele și lacrimile lor nu pot alunga nici boala și nu pot îndepărta nici moartea; dar tu vei putea de multe ori cu răbdare și stăruință să întorci și să ridici prin plânsete și lacrimi un suflet bolnav de moarte. L-ai sfătuit, și nu l-ai convins? Lăcrimează, ține-l adeseori de rău! Suspină cu amar, pentru ca, rușinat de purtarea ta de grijă, să se întoarcă spre mântuire. Dar ce voi putea să fac de unul singur? Nu pot singur să vă întâmpin în fiecare zi pe voi toți, nici nu ajung să stau de vorbă numai eu singur cu o mulțime atât de mare. Dar voi, dacă ați vrea să împărțiți între voi grija mântuirii celorlalți și dacă fiecare ar lua în seama lui pe un frate care nu se îngrijește de sufletul său, atunci îndată va spori zidirea noastră sufletească. Dar pentru ce să vorbesc de oamenii care s-au îndepărtat după o îndelungă sfătuire? Nu trebuie să ne îndepărtăm și să lăsăm de o parte nici pe aceia care suferă de boli de nevindecat, chiar de-am ști bine mai dinainte că nu se vor îndrepta, cu toată sârguința și sfătuirea ce le-am dat-o. Iar dacă acest cuvânt al meu vi se pare de necrezut, este bine a-l întări cu cele ce a făcut și a spus Hristos. Noi oamenii nu cunoaștem cele ce vor fi și de aceea nu putem spune despre cei ce ne ascultă dacă vor fi încredințați sau nu de cuvintele noastre. Hristos însă știa bine și una, și alta; cu toate acestea, nu înceta până la sfârșit de a sfătui pe un om care n-avea să-L asculte"[67].

[67] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia I la săracul Lazăr", 3-4, în: *Omilii la săracul Lazăr...*, pp. 28-30.

❀

„Ce este mai ușor: să blestemi sau să mulțumești lui Dumnezeu? Oare nu blestemul ți-i face dușmani și vrăjmași pe cei ce te aud? Oare nu blestemul îți aduce tristețe și, după aceea, îți mărește durerea? Și, dimpotrivă, oare nu mulțumirea adusă lui Dumnezeu îți prilejuiește nenumărate cununi pentru înțelepciunea ta, nenumărate laude de la oameni și mari răsplăți de la Dumnezeu? Pentru ce, dar, lași la o parte ce este folositor, ușor și plăcut, și urmărești în locul acestora ceea ce este vătămător, dureros, mistuitor? De altfel, dacă strâmtorarea pricinuită de încercări și de sărăcie ar fi pricina blestemelor, ar trebui ca toți cei săraci să blesteme; dar nu este așa, căci mulți oameni care trăiesc în cea mai neagră sărăcie mulțumesc necontenit lui Dumnezeu, iar alții, bogații și chefliii, nu mai contenesc cu blestemul. Prin urmare, nu firea lucrurilor, ci voința noastră face și una, și alta. Că pentru aceasta am și tâlcuit această parabolă, ca să afli că celui trândav nici bogăția nu-i folosește, iar pe cel ce ia aminte nici sărăcia nu poate să-l vatăme. Dar pentru ce spun sărăcia? De-ar veni dintr-odată toate relele din lume, ele nu vor putea doborî sufletul celui iubitor de Dumnezeu, sufletul celui iubitor de înțelepciune, nici nu-l vor putea depărta de virtute. Și martor este Lazăr. După cum celui ușuratic și trândav nu-i va putea fi de folos cândva nici bogăția, nici sănătatea, nici fericirea continuă, nimic altceva. Să nu spunem dar că sărăcia, boala și mulțimea de nenorociri ne silesc să blestemăm. Nu sărăcia, ci nebunia; nu boala, ci nesocotința; nu mulțimea de nenorociri, ci lipsa evlaviei duce la blestem și la păcat pe cei ce nu iau aminte"[68].

[68] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a III-a la săracul Lazăr", 7, în: *Omilii la săracul Lazăr...*, p. 85.

❀

„Nu opresc tristețea, ci tristețea peste măsură. Tristețea ține de fire, dar a ajunge să faci asta peste măsură este o nerozie, o nebunie, arată că ai suflet de femeie. Fii trist, plângi, dar nu te descuraja, nu te mânia, nu te răzvrăti! Mulțumește lui Dumnezeu, Care a luat pe cel plecat, ca astfel să-l împodobești pe cel plecat și să-i faci prin aceasta și mai strălucitoare înmormântarea. Dar dacă te superi și te necăjești, aduci ocară și celui mort, mânii și pe Dumnezeu Care l-a luat și te vatămi și pe tine; dar dacă mulțumești lui Dumnezeu, l-ai împodobit și pe cel mort, L-ai slăvit și pe Cel Ce l-a luat și te-ai folosit și tu prin aceasta. Plângi așa cum a plâns Stăpânul tău pe Lazăr (*Ioan* 11, 35), Care ne-a pus nouă măsură, îndreptare și hotar, pe care cuvine-se să nu le depășești. Așa a spus și Pavel: „Iar despre cei ce au adormit nu voim să fiți în neștiință, ca să nu vă întristați ca și ceilalți, care n-au nădejde!" (*1 Tesaloniceni* 4, 13). «Întristează-te – spune Pavel –, dar nu ca elinul, care n-are nădejde de înviere, care nu nădăjduiește într-o viață viitoare!». Credeți-mă că mă rușinez și roșesc când văd prin piață cete de femei că se schimonosesc, își smulg părul, își frâng mâinile, își zgârie obrajii și astea toate sub ochii elinilor. Ce nu pot spune aceia despre noi? Ce nu pot grăi? «Aceștia-s cei care filozofează despre înviere? Nu mai spune! Nu se aseamănă faptele lor cu învățăturile lor. Cu cuvântul filozofează despre înviere, iar cu fapta, actele lor sunt de oameni deznădăjduiți. Dacă ar fi încredințați că este înviere, n-ar face toate acestea. De-ar fi convinși că cel mort s-a dus la o viață mai bună, n-ar jeli!». Acestea, și mai multe decât acestea spun necredincioșii când aud bocetele acelora. Să ne rușinăm, dar, să ne cuminți

și să nu aducem atâta vătămare și nouă, și celor care ne văd! Spune-mi: pentru ce plângi atât pe cel mort? Pentru că a fost rău? Dar tocmai pentru aceasta să mulțumești lui Dumnezeu, că s-a pus capăt răutății lui. Pentru că a fost bun și blând? Dar tocmai pentru aceasta trebuie să te bucuri, că a fost răpit grabnic, înainte de a schimba bunătatea cu răutatea, că a plecat într-un loc unde este în siguranță, unde nu este nici bănuială de schimbare. Pentru că a fost tânăr? Dar tocmai pentru aceasta slăvește pe Dumnezeu Care l-a luat, că l-a chemat iute la o viață mai bună! Pentru că a fost bătrân? Dar tocmai pentru aceasta mulțumește lui Dumnezeu și dă iarăși slavă Celui Care l-a luat. Rușinează-te de slujba înmormântării! Cântările, rugăciunile, preoții, atâta mulțime de frați! Toate acestea nu sunt pentru ca să plângi, să te tânguiești și să te zbuciumi, ci ca să mulțumești lui Dumnezeu, Care l-a luat pe cel mort. După cum oamenii petrec cu urale pe cei chemați să ocupe o înaltă dregătorie, tot astfel și aici, cu toții petrec pe cei plecați dintre sfinți cu multe cântări și laude, pentru că au fost chemați la o cinste mai mare. Moartea este odihnă, slobozire de truda și de grijile lumii. Când vezi, dar, pe unul dintre cunoscuții tăi că pleacă de aici, nu te amărî, ci zdrobește-ți inima, apleacă-te asupra vieții tale, cercetează-ți conștiința, gândește-te că acest sfârșit te așteaptă și pe tine după puțină vreme. Fii mai înțelept, să te cuprindă frica la moartea altuia, curmă trândăvia, gândește-te la faptele săvârșite, îndreaptă-ți păcatele, schimbă-te în bine! Prin aceea ne deosebim de necredincioși, că avem o altfel de judecată despre lucruri. Necredinciosul vede cerul și se închină cerului, socotindu-l Dumnezeu. Vede pământul și-i slujește și rămâne uimit în fața celor materiale. Noi nu facem așa. Vedem cerul și admirăm

pe Creatorul lui; nu-l socotim Dumnezeu, ci lucrarea lui Dumnezeu. Văd toată zidirea, și prin ea sunt călăuzit spre Cel Ce a creat-o. Vede necredinciosul pe bogat și rămâne năucit; îl văd și eu pe bogat și râd. Vede necredinciosul sărăcia și plânge; văd și eu sărăcia și mă veselesc. Altfel văd eu lucrurile și altfel le vede acela. Așa stau lucrurile și în ce privește moartea. Vede necredinciosul pe mort și socoate că este mort; văd și eu pe mort și văd somn în loc de moarte. Și, după cum și cei ce știu carte, și cei ce nu știu carte văd literele cu aceiași ochi, dar nu cu același înțeles, căci cei ce nu știu carte socot că totul se mărginește numai la literele ce se văd, pe când cei ce știu carte culeg cu multă pricepere înțelesul cuprins în litere, tot așa și cu morții: și credincioșii, și necredincioșii văd cu aceiași ochi cele ce se întâmplă, dar nu cu același înțeles și gând. Când ne deosebim dar de ei în judecarea tuturor celorlalte lucruri, am putea să avem aceleași gânduri despre moarte?"[69].

❀

„Nu este omul rău prin fire, încât să nu mai poată face o faptă bună [...]. Lupul nu poate ajunge niciodată blând, pentru că e prin fire sălbatic. Legile firii nu se înfrâng, nici nu se zdruncină, ci rămân neschimbătoare. Cu mine aceasta nu-i cu putință; eu ajung sălbatic când vreau și blând când voiesc; nu sunt silit de fire, ci cinstit cu libertatea voinței. Ceea ce am spus: nu este nimeni atât de bun, încât să nu aibă o cât de mică pată, nici nu este cineva atât de rău, încât să nu aibă o cât de mică faptă bună. Fiecare faptă are plata sa, fiecare faptă, răsplata sa. Un ucigaș,

[69] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a V-a la săracul Lazăr", 2, în: *Omilii la săracul Lazăr...*, pp. 113-115.

un om rău, un zgârcit, dacă face o faptă bună, i se răsplătește binele făcut; nu rămâne nerăsplătit binele din pricina faptelor rele pe care le-a făcut. Și, iarăși, unui om care a făcut mii de fapte bune, dar a făcut și o faptă rea, i se plătește acea faptă rea. Țineți minte acestea, păstrați-le bine, să nu le uitați! Nu este om bun care să nu aibă păcat, nu este om păcătos care să nu aibă vreo faptă bună. Revin asupra acestor lucruri, ca să le înrădăcinez, ca să le sădesc, ca să le înfig în adânc. Că diavolul aruncă griji peste sufletul vostru, vrând să amăgească mintea voastră și să vatăme spusele mele; de aceea le înfig în adânc. Dacă păstrezi cu trăinicie când ești aici spusele mele, n-ai să le pierzi nici când vei ieși afară. Când îmi pun aurul în pungă, strâng punga la gură, o leg, ca să nu-mi ia tâlharul aurul fără să bag de seamă. Tot așa fac și cu dragostea voastră: predicându-vă des, strâng și leg cele spuse, întăresc voința voastră, ca să nu se piardă din pricina trândăviei voastre, ci ca, păstrând mai bine cele spuse, să pot îndepărta tulburarea din afară cu ajutorul liniștii de aici. Tot ceea ce spun eu acum nu-i vorbărie, ci purtare de grijă, dragoste și râvnă de dascăl, ca să nu se piardă cele spuse. Mie nu îmi este greu să vă predic; vouă însă vă e de folos. Vreau să vă învăț, nu să-mi arăt deșteptăciunea. Deci, nu este om drept care să nu aibă păcat și nu este om păcătos care să nu aibă vreo faptă bună. Și pentru că fiecare faptă are plata sa, fii cu luare-aminte la ceea ce se întâmplă. Păcătosul ia o răsplată deopotrivă cu faptele lui bune, chiar dacă are o mică faptă bună; omul drept ia o pedeapsă deopotrivă cu păcatul lui, chiar dacă a făcut un mic păcat"[70].

[70] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a VI-a la săracul Lazăr", 9, în: *Omilii la săracul Lazăr...*, pp. 147-149.

❀

„Să nu socotim că în seama demonilor e dată cârmuirea lumii; să nu socotim că cele de aici sunt lipsite de un ochi ce le poartă de grijă; să nu îngrădim pronia lui Dumnezeu cu tirania providenței și sorții. Toate aceste gânduri sunt pline de hulă; adevărata tulburare și neorânduială nu stă în curgerea lucrurilor, ci în gândirea noastră, în stare să vadă în lume tulburare și neorânduială. Dacă nu îndepărtăm neorânduiala și tulburarea din cugetul nostru, nu vom avea niciun câștig de bună rânduială din lucruri, chiar de ne-ar merge toate din plin. Întocmai ca ochiul: dacă îți este ochiul bolnav, vei vedea noapte și în miezul zilei, vei vedea lucrurile pe dos și nu-ți va fi de niciun folos raza de soare; dar dacă îți este ochiul sănătos și bun, poți merge fără primejdie și noaptea. Tot așa și cu ochiul sufletului nostru: atâta vreme cât e sănătos, va vedea bine chiar lucrurile ce par a fi fără rânduială; dar dacă e bolnav, va vedea neorânduială și tulburare chiar de l-ai sui în cer. Că lucrurile așa stau, am să ți-o dovedesc cu pilde și din vechime, și din vremea noastră. Câți oameni nu îndură cu ușurință sărăcia și nu încetează a mulțumi lui Dumnezeu pentru aceasta? Câți oameni bogați, care trăiesc în desfătări, nu hulesc pe Dumnezeu în loc să-I mulțumească? Câți oameni care n-au niciun necaz nu învinuiesc purtarea de grijă a lui Dumnezeu de lume? Câți oameni care au stat în închisoare toată viața lor nu și-au dus viața lor plină de chin mai cu recunoștință decât cei care trăiesc liberi și-n deplină siguranță? Vezi, dar, că starea sufletului nostru, gândirea noastră proprie este pricina și a uneia, și a alteia, și nu însăși firea lucrurilor. Prin urmare, dacă purtăm grijă de sufletul nostru, n-avem să vedem în

lume nici tulburare, nici neorânduială, n-avem să vedem niciun necaz, chiar dacă întâmplările din viața noastră ne-ar frământa mai grozav ca vâltoarea"[71].

❀

„Când văd că un om nu iubește rugăciunea, nici nu are dragoste fierbinte și puternică de rugăciune, știu bine că omul acela nu are nimic de seamă în sufletul său. Când văd însă pe un altul că nu se mai satură de slujbele (aduse) lui Dumnezeu, că socotește cea mai mare pagubă să nu se roage mereu, mărturisesc din toată inima că un astfel de om împlinește negreșit toată virtutea, că este biserică a lui Dumnezeu. Dacă, după cum spune cartea înțelepciunii, îmbrăcămintea omului, călcătura lui și dezvelirea dinților arată sufletul lui, apoi cu mult mai mult slujirea lui Dumnezeu este semn de toată dreptatea; fiind o îmbrăcăminte duhovnicească și dumnezeiască, revarsă multă podoabă și frumusețe în sufletele noastre, îndreaptă viața fiecăruia, nu lasă să pună stăpânire pe sufletul nostru vreun gând rău și nelalocul lui, ne convinge să ne temem de Dumnezeu și de cinstea dată nouă; ne învață să fugim de orice momeală a celui viclean, alungă gândurile rușinoase și stricate, face ca sufletul nostru să disprețuiască plăcerea. O singură mândrie trebuie să aibă cei ce îi slujesc lui Hristos: să nu slujească niciunei fapte rușinoase, ci să-și păzească sufletul liber, să-l facă să ducă o viață curată. Socot fiind lămurit pentru toată lumea că e cu totul cu neputință să trăiești virtuos fără rugăciune. Cum ar putea săvârși virtutea un om care nu se apropie și nu cade mereu înaintea Celui Ce

[71] Sf. Ioan Gură de Aur, „Despre soartă și providență", 1, în: *Omilii la săracul Lazăr...*, pp. 166-167.

dă virtutea? Cum ar putea dori cineva să fie curat și drept, dacă nu stă de vorbă cu Cel Care cere de la noi acestea, și mai multe decât acestea?"[72].

❀

„Mulți oameni care par că au suferit pentru virtute multe oboseli și care într-adevăr doar par că au suferit, pentru că au săvârșit toate faptele lor de virtute de dragul laudelor de la oameni, și nu de dragul lui Dumnezeu, au fost lăsați să cadă în încercări și necazuri pentru ca, lipsiți de slava oamenilor, de dragul căreia au pierdut toate faptele lor bune, și încredințați că lauda oamenilor nu este întru nimic mai trainică decât floarea ierbii, pe viitor să urmărească numai lauda lui Dumnezeu și pentru El să săvârșească toate faptele lor bune. Dar, după cum am spus, în afară de aceste cauze, pentru care sunt încercați și ispitiți cei virtuoși, mai sunt încă multe altele necunoscute nouă, dar cunoscute numai de Dumnezeu Care ne-a făcut. Prin urmare, nu trebuie să ne întristăm de cele ce ni se întâmplă, ci să-I mulțumim lui Dumnezeu"[73].

❀

„Spune-mi, te rog: care oameni distrug viața noastră contemporană? Cei care născocesc fel de fel de mâncăruri noi și nelegiuite sau cei care trăiesc cumpătat și cu măsură? Cei care își dau toată silința să pună mâna pe averile tuturor sau

[72] Sf. Ioan Gură de Aur, „Despre rugăciune", 1, în: *Omilii la săracul Lazăr...*, pp. 207-208.

[73] Sf. Ioan Gură de Aur, „Despre necazuri și biruirea tristeții (I)", 9, în: *Despre mărginita putere a diavolului...*, pp. 153-154.

cei care se mulțumesc cu averile pe care le au? Cei care au cârduri de servitori, care au întotdeauna în jurul lor roiuri de lingușitori sau cei care socotesc că le este de-ajuns un singur servitor (căci în cele ce spun nu vorbesc despre filozofia noastră, cea mai înaltă formă de viețuire umană, la care trebuie să năzuiască un creștin și inaccesibilă celor mulți)? Cei care cer de la semenii lor laudă și cinste cu mai multă stăruință decât și-ar cere datoriile, cei care fac nenumărate necazuri semenilor lor, că nu s-au ridicat în picioare înaintea lor, că nu le-au luat-o înainte la salutat, că nu și-au plecat spatele cu respect înaintea lor și că nu se poartă cu ei cu slugărnicia prinșilor de război ajunși robi, sau cei miloși și blânzi, oamenii care n-au nevoie de lauda și cinstea mulțimii? Cei care iubesc funcțiile înalte, care le dau puterea de a conduce pe alții, cei care sunt gata să facă și să sufere orice numai să ajungă conducători și mari demnitari, sau cei care se gândesc să fie sub conducerea altora? Cei care spun că sunt mai buni decât toți oamenii și, în virtutea acestei idei, socotesc că le este îngăduit să spună și să facă ce le trece prin minte, sau cei ce se numără pe ei înșiși printre cei din urmă și, în virtutea acestei idei, își înfrânează furia fără judecată a patimilor? Cei care zidesc case strălucitoare și întind mese bogate sau cei care nu caută nimic mai mult decât hrana și adăpostul neapărat trebuincioase? Cei care taie nenumărate pogoane de pământ din moșiile altora sau cei care socotesc că nu le trebuie să stăpânească niciun bulgăre de pământ? Cei care strâng dobânzi peste dobânzi, cei care merg pe drumul cel nedrept al oricărui negoț, sau cei care rup contractele nedrepte, care ajută pe cei lipsiți din cele ce au? Cei care nu vor să știe de nimicnicia vieții omenești,

cei care se socotesc supra-oameni din pricina marii lor mândrii sau cei care înțeleg nimicnicia vieții omenești? Cei care întrețin femei stricate, cei care pângăresc căsniciile altora, sau cei care sunt caști chiar cu soțiile lor? Nu se umflă oare primii în viața de toate zilele cum se umflă buboaiele în trup, cum se umflă marea din pricina vânturilor sălbatice, punând în primejdie, din pricina neînfrânării lor, și pe cei ce pot să se mântuiască? Nu sunt oare ceilalți ca niște făclii strălucitoare în întuneric adânc, care cheamă către locul lor ferit de primejdii pe cei naufragiați în mijlocul valurilor lumii? Nu aprind ei oare de departe, pe loc înalt, făcliile vieţuirii creştine şi-i conduc pe cei naufragiați spre portul lor liniștit și neînvălurat? Oare nu din pricina celor dintâi sunt revoluțiile, războaiele, luptele, distrugerea orașelor, reducerea la sclavie a prizonierilor de război, robirile, captivitățile, uciderile și alte nenumărate nenorociri din viață? Oare nu din pricina lor sunt nu numai nenorocirile aduse de oameni asupra oamenilor, dar și toate nenorocirile care se abat din cer asupra noastră, ca, de pildă, secetele, ploile prea multe, cutremurele, năruirile, scufundările orașelor, foametea, ciuma și toate celelalte nenorociri care vin din cer peste noi? Aceștia sunt cei care răstoarnă societatea! Aceștia sunt cei care nimicesc viața obștească! Aceștia pricinuiesc nenumărate alte nenorociri! Aceștia supără pe oamenii care vor să trăiască în liniște, trăgându-i din toate părțile și sfâșiindu-i! Din pricina lor sunt tribunale, legi, pedepse și felurite chipuri de chinuri. Și după cum, dacă te-ai duce într-o casă unde sunt mulți bolnavi și puțini oameni sănătoși, poți găsi încă felurite doctorii și mulți doctori, tot astfel și în lume; nu este popor, nu este oraș care

să nu aibă nenumărate legi, mulți conducători și multe pedepse. Doctoriile, prin ele însele, nu pot să vindece pe bolnavi, este nevoie și de oameni care să dea bolnavilor aceste doctorii. În societate, doctorii care dau leacurile sunt judecătorii, care silesc pe răufăcători să primească tratamentul cu voia sau fără voia lor. Cu toate acestea, așa de mult a crescut boala în societatea noastră, încât ea a biruit însăși știința medicală și a îmbolnăvit chiar pe cei care trebuie să aplice tratamentele, pe judecători. Judecătorii de astăzi sunt în situația unui om bolnav de friguri, de dropică sau de alte boli mai cumplite, care nu-și poate vindeca propriile sale boli, dar se ambiționează să vindece pe alți oameni suferinzi de aceleași boli. Furia răului care stăpânește societatea noastră a rupt ca un puhoi de ape toate zăgazurile și s-a revărsat cu furie asupra sufletelor oamenilor. E puțin lucru însă când spun că acești oameni au răsturnat societatea contemporană. Ciuma adusă de acești netrebnici și nenorociți amenință să scoată din sufletele oamenilor credința în purtarea de grijă a lui Dumnezeu. Acești oameni răi înaintează, cuprind tot ce întâlnesc și încearcă să pună stăpânire peste toate. Au răsturnat totul cu susul în jos și, în sfârșit, poartă război chiar împotriva cerului. Nu mai înarmează limbile oamenilor împotriva semenilor lor, ci le înarmează chiar împotriva lui Dumnezeu, Stăpânul tuturor. Spune-mi, te rog, cine a putut da naștere doctrinei atât de mult răspândite că oamenii sunt supuși destinului? Pentru care pricină mulți oameni atribuie mișcării oarbe a stelelor desfășurarea evenimentelor din lume? Pentru care pricină unii oameni cred în soartă, în întâmplare? Din pricina cui unii oameni socotesc că totul în lume n-are niciun rost și niciun scop?

Oare din pricina celor care trăiesc în cumpătare și cu măsură sau din pricina celorlalți care, după susținerea ta, mențin societatea, dar care, după cum ți-am demonstrat, sunt pricina pierderii obștești a întregii lumi? Evident că din pricina acestora din urmă"[74].

❀

„Nu mai fi curios, nu mai iscodi cu gândul cele făcute, de vreme ce ai o mărturie ca aceasta asupra frumuseții lor. Că, dacă nu te mulțumești cu acest cuvânt, ci vrei neapărat să iscodești tainele lui Dumnezeu, te arunci singur în strâmtorare de gânduri, într-o mare înviforată cu multe valuri, și nu câștigi nimic, ba, dimpotrivă, te îneci. Nici n-ai să poți afla rațiunea fiecărei opere a lui Dumnezeu, ci vei critica multe din operele lui Dumnezeu, care ți se par acum bune, dacă le judeci fără socoteală. Atât e de șubredă judecata omenească, încât de multe ori ajunge la gânduri contrare și diametral opuse unele altora în judecata ce o face asupra naturii. Elinii, admirând-o mai mult decât se cuvine, au depășit măsura și au îndumnezeit-o; maniheii și alți eretici au spus că lumea nu-i opera unui Dumnezeu bun; alții, despărțind o parte din creația lui Dumnezeu, au pus facerea ei pe seama unei materii de sine mișcătoare și au hotărât că această parte este nevrednică de creația lui Dumnezeu. Astfel, după cum am spus mai sus, dacă examinezi natura fără socoteală și cu judecăți

[74] Sf. Ioan Gură de Aur, „Apologia vieții monahale", 9-10, în: *Despre feciorie. Apologia vieții monahale. Despre creșterea copiilor*, trad. și note de Pr. Dumitru Fecioru, București, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2007, pp. 271-274.

false, vei critica multe dintre operele lui Dumnezeu care păreau bune"[75].

❀

„Dacă ții numai pentru tine cele ce știi, oamenii îți vor întoarce spatele și te vor urî pentru că ești invidios și urâtor de frate, iar Dumnezeu îți va da cea mai mare pedeapsă pentru că ești rău. În afară de asta, se va duce iute de la tine harul, lăsându-te pustiu. Pentru că și grâul, dacă zace necontenit în hambare, se pierde, căci e mâncat de gărgărițe, dar, dacă-i scos afară din jitnițe și pus în brazde, se înmulțește și se înnoiește iarăși. Tot așa și cuvântul cel duhovnicesc: dacă-l ții necontenit încuiat înlăuntrul tău, se stinge iute, pentru că sufletul se strică și se macină de invidie, de trândăveală și de lâncezeală. Dar dacă îl semeni în sufletele fraților ca într-o brazdă mănoasă, vistieria cea duhovnicească se înmulțește și în cei care o primesc, și în tine, care o ai. Și după cum o fântână are apă mai curată și izvor mai bogat dacă adeseori se scoate dintr-însa toată apa, iar dacă nu se scoate, seacă; tot astfel și harisma cea duhovnicească și cuvântul cel învățătoresc, dacă este scos tot mereu din suflet și dat să fie sorbit de cei ce vor să-l primească, izvorăște și mai mult; dar dacă-i acoperit de zavistie, de invidie, se micșorează și se stinge desăvârșit"[76].

---

[75] Sf. Ioan Gură de Aur, „Cuvânt către cei ce s-au poticnit în fața împrejurărilor vitrege ale vieții și din pricina prigonirii și tulburării poporului", 4, în: *Despre desfătarea celor viitoare. Să nu deznădăjduim. Nouă cuvântări la Cartea Facerii*, trad. și note de Pr. Dumitru Fecioru, București, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2008, p. 223.

[76] Sf. Ioan Gură de Aur, „Cuvântul al X-lea împotriva anomeilor", 1, în: *Cuvântări împotriva anomeilor...*, pp. 151-152.

❀

„Ce poate fi mai de râs decât această nebunie? Ce poate fi mai ruşinos decât această mândrie şi fudulie? Atunci, da, atunci te-ai înjosit, omule, atunci te-ai umilit, când aştepţi ca semenul tău să te salute mai întâi. Ce este mai rău decât mândria? Ce este mai de râs decât orgoliul şi dragostea de slavă deşartă? Dacă tu saluţi mai întâi, şi Dumnezeu te va lăuda; iar, ceea ce-i mai mult decât toate, şi oamenii te vor vorbi de bine, iar tu vei primi plata acelei salutări; dar dacă aştepţi ca ei să te salute înainte, şi tu să-i răspunzi la salut, n-ai făcut mare lucru. Pentru că, salutându-te el mai întâi, el va primi răsplata, chiar prin răspunsul pe care îl dai tu. Să nu aşteptăm, dar, să fim salutaţi noi mai întâi de alţii, ci să alergăm să le-o luăm mai înainte cu cinstirea; noi să începem întotdeauna buna întâmpinare; să nu socotim că este un lucru mic şi neînsemnat a fi atent şi amabil cu semenii noştri. Lipsa unei amabilităţi a stricat multe prietenii şi a dat naştere la multe vrăjmăşii; după cum graba de a împlini această lipsă a pus capăt unor duşmănii îndelungate şi a întărit prieteniile existente. Nu neglija, dar, iubite, râvna aceasta, ci, dacă e cu putinţă, să arătăm cinste şi respect celor pe care îi întâlnim, oricare ar fi ei, şi cu salutarea noastră, şi în toate celelalte. Iar dacă altul ţi-o ia înainte, arată-i lui şi mai mare cinste"[77].

❀

„Mare comoară e mulţumirea ce o aducem lui Dumnezeu, mare bogăţie, bun nepieritor, armă

[77] Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilia a III-a la David şi Saul", 6, în: *Omilii la Ana...*, pp. 122-123.

puternică! După cum hulirea lui Dumnezeu mărește paguba și face să pierdem mai mult decât am pierdut. Ai pierdut bani? Dacă mulțumești lui Dumnezeu, ai câștigat sufletul și ai dobândit mai mare bogăție, pentru că ai atras și mai mult dragostea lui Dumnezeu asupra ta. Dacă huleşti pe Dumnezeu, ai pierdut și mântuirea ta și n-ai căpătat înapoi nici ce ai pierdut, ba și sufletul pe care îl aveai, și pe acela l-ai ucis! Dar pentru că a venit acum vorba de hulirea lui Dumnezeu, vreau să cer de la voi toți o singură mulțumire pentru predica și cuvântarea aceasta: să-i cumințiți pe toți cei din oraș care hulesc pe Dumnezeu. Dacă auzi pe cineva pe stradă și în piață hulind pe Dumnezeu, blasfemiind adică, și defăimându-L pe Dumnezeu, apropie-te de el și ține-l de rău! Dacă e nevoie, lovește-l, nu te da în lături! Lovește-l peste obraz, zdrobește-i gura, sfințește-ți mâna cu lovitura ce-o dai! De te dă în judecată, de te târăște la tribunal, urmează-l! De-ți cere socoteală judecătorul la scaunul de judecată, spune-i cu îndrăznire că a hulit pe Împăratul îngerilor. Dacă trebuie pedepsiți cei ce hulesc pe împăratul pământesc, apoi cu mult mai mult cei care-l hulesc pe Împăratul îngeresc. Păcatul acesta îl face toată lumea! Nelegiuirea asta e obștească. Îi este îngăduit oricui vrea să învinuiască pe Dumnezeu! Să afle însă și iudeii și elinii că ei, creștinii, sunt mântuitorii, purtătorii de grijă, apărătorii și învățătorii statelor! Să afle aceasta și stricații și desfrânații că trebuie să se teamă de robii lui Dumnezeu, pentru că, dacă ar începe să rostească un astfel de cuvânt, să se uite în jurul lor, să tremure și de umbra lor de frică să nu-i fi auzit cumva vreun creștin și să sară să-i pedepsească crunt"[78].

[78] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la statui*, I, 11-12, pp. 34-35.

❀

„Cel care a îngropat talantul în pământ (cf. *Matei* 25, 24-30) n-a fost mustrat pentru viața lui, căci a dat înapoi tot ce a primit, ci pentru că n-a înmulțit talantul, pentru că n-a învățat pe alții, pentru că n-a dat argintul său la zarafi, adică n-a sfătuit, n-a îndemnat, n-a certat, n-a îndreptat pe semenii săi care făceau fapte urâte și păcătoase. De aceea a fost trimis fără nicio milă să îndure acele chinuri de nesuferit. Dar sunt pe deplin încredințat că, dacă mai înainte n-ați lucrat la îndreptarea semenilor voștri, acum veți lucra și nu veți mai lăsa ca Dumnezeu să fie ocărât și hulit"[79].

❀

„Când ai vorbit de rău pe semenul tău, l-ai făcut mai rău și pe cel care te-a auzit. Dacă e păcătos, ajunge și mai păcătos pentru că păcatele altora îl fac să se semețească și să-și închipuie lucruri mari despre el. Pe lângă acestea, ai mai vătămat și obștea Bisericii. Toți cei care te aud vorbind de rău pe semenul tău nu-l defaimă pe păcătosul pe care-l vorbești de rău, ci defăimarea o aruncă asupra tuturor creștinilor. N-ai să auzi pe necredincioși spunând: Cutare e un necumpătat și un desfrânat», ci ai să auzi că în locul celui păcătos este defăimat tot neamul creștinesc. În afară de toate acestea, ai făcut să fie hulită slava lui Dumnezeu. După cum, atunci când facem fapte bune, se slăvește numele lui Dumnezeu, tot așa, când facem păcate, numele Lui se hulește și se ocărăște. În al patrulea rând, ai adus rușine peste cel vorbit de rău și astfel l-ai

[79] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la statui*, II, 11-12, pp. 44-45.

făcut și mai rău și ți l-ai făcut și dușman. În al cincilea rând, când vorbești de rău pe semenul tău te faci vinovat de osândă și pedeapsă, pentru că te-ai ocupat de lucruri care nu te privesc. Să nu-mi spună nimeni: «Numai atunci vorbesc de rău, numai atunci bârfesc, atunci când mint! Dacă spun adevărul, nu vorbesc de rău, nu bârfesc». Păcătuiești chiar și atunci când, vorbind de rău pe cineva, spui adevărul! Fariseul nu mințea când îl bârfea pe vameș (cf. *Luca* 18, 10-14), cu toate acestea nu i-a folosit la nimic. Te întreb: vameșul era vameș și păcătos? Da, era vameș, o știe toată lumea. Cu toate acestea, pentru că fariseul l-a vorbit de rău pe vameș, fariseul și-a pierdut toate faptele lui bune. Vrei să-l îndrepți pe fratele tău? Plângi, roagă-te lui Dumnezeu, sfătuiește-l vorbindu-i între patru ochi, povățuiește-l, roagă-l! Așa făcea Pavel: «Nu cumva, venind eu – spune el –, să mă umilească Dumnezeu și să-i plâng pe mulți care au păcătuit mai înainte și nu s-au pocăit de necurăția, de necumpătarea și de desfrâul ce au făcut» (*2 Corinteni* 12, 21). Arată dragoste păcătosului! Convinge-l că, atunci când îi amintești de păcatele lui, n-o faci cu gândul de a-i descoperi păcatele, ci de a-l ajuta, de a-i purta de grijă. Îmbrățișează-i picioarele, sărută-l! Nu te rușina, dacă într-adevăr vrei să-l vindeci. Adeseori și doctorii fac așa: când au niște bolnavi îndărătnici, îi sărută, îi roagă și așa îi înduplecă să ia doctoria mântuitoare. Fă și tu așa! Arată preotului rana! Fapta aceasta e faptă de om care se îngrijește de mai înainte, e faptă de om care vine în ajutor"[80].

❀

[80] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la statui*, III, 5, pp. 70-71.

„Câștigi oare din treburile din oraș atât cât pierzi? Nu poți câștiga de la o altă adunare, de la o altă întrunire, cât câștigi din slujba de aici, poți să-mi vorbești de orice tribunal, de senat, de palatul împărătesc chiar! Celor ce vin aici nu le încredințăm conducerea popoarelor și a orașelor, nici comanda oștilor! Le încredințăm altă dregătorie, mai de cinste chiar decât cea de împărat. Dar mai bine spus, nu o încredințăm noi, ci harul Duhului [...]. [Credincioșii] învață să-și stăpânească patimile rușinoase, să împărățească peste fapta cea rea, să-și stăpânească mânia, să lepede invidia, să calce în picioare slava deșartă. Nu-i atât de cinstit împăratul, omul care stă pe tron împărătesc și cu cununa pe cap, cât este omul care a urcat dreapta lui judecată pe tronul stăpânirii patimilor rușinoase, care, prin înfrânarea lor, și-a încununat fruntea cu o cunună mai strălucitoare decât cea de împărat! Ce folos de purpură, spune-mi, te rog, de haine de aur, de cunună bătută-n pietre scumpe, când sufletul îți este robit de patimi? Ce folos avem de libertate când robește rușinos și ticălos ce-i mai de preț în noi? După cum atunci când boala mocnește în adâncul nostru și arde toate cele dinlăuntru, nu avem niciun folos că fața trupului nu arde, tot așa și cu sufletul nostru: când este sfâșiat de patimi lăuntrice, nu avem niciun folos de dregătoria noastră înaltă, nici chiar de scaunul împărătesc, când mintea este dată jos de patimi, tiranic, de pe tronul împărătesc, când se supune lor și tremură în fața răzvrătirilor acestora. Ca să nu se întâmple așa, profeții și apostolii aleargă de pretutindeni ca să ne potolească patimile, ca să izgonească din noi toată sălbăticia pornirilor nesocotite și să ne încredințeze o dregătorie cu mult mai de cinste decât cea împărătească. De aceea,

spuneam că cei care se lipsesc de purtarea de grijă dată de Biserică primesc lovituri de moarte și suferă pagube cât nu îndură de nicăieri din altă parte, iar cei care vin la biserică au câștiguri câte nu le pot avea nicăieri în altă parte"[81].

[81] Sf. Ioan Gură de Aur, „Către cei care n-au venit la biserică; și la cuvântul apostolic care zice: «Dacă flămânzește dușmanul tău, dă-i pâine» (*Romani* 12, 20) și despre neținerea de minte a răului", 4, în: *Despre schimbarea numelor...*, pp. 109-111.

Cuprins

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel,
Binecuvântare 5

Pr. Alexandru Atanase Barna,
Introducere
Sfântul Ioan Gură de Aur: desăvârșit
învățător al ethosului creștin 9

Florilegii hrisostomice:

Comportamentul creștinului
în biserică 25

Comportamentul creștinului
în societate 65

Tiparul executat la Tipografia Cărților Bisericești
a Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă
București, Intrarea Miron Cristea, nr. 6, sector 4, 040162
tipografia@patriarhia.ro

„[Credincioșii] învață să-și stăpânească patimile rușinoase, să împărățească peste fapta cea rea, să-și stăpânească mânia, să lepede invidia, să calce în picioare slava deșartă. Nu-i atât de cinstit împăratul, omul care stă pe tron împărătesc și cu cununa pe cap, cât este omul care a urcat dreapta lui judecată pe tronul stăpânirii patimilor rușinoase, care, prin înfrânarea lor, și-a încununat fruntea cu o cunună mai strălucitoare decât cea de împărat!".

Sf. Ioan Gură de Aur, „Către cei care n-au venit la biserică", 4, în: *Despre schimbarea numelor*, trad. și note de Pr. Dumitru Fecioru, București, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2006, pp. 109-111.